

โครงการรวบรวมพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ของชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี
ส่วนวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ
สำนักอุทยานแห่งชาติ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
พ.ศ. 2560

โครงการรวบรวมพจนานุกรมศัพท์พื้นบ้านของชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี
ส่วนวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่ปรึกษา

ดร.ทรงธรรม สุขสว่าง	ผู้อำนวยการสำนักอุทยานแห่งชาติ
ดร.ประเสริฐ สอนสถาพรกุล	ผู้อำนวยการสำนักงานมรดกโลกทางธรรมชาติ
อภิชา อยู่สมบูรณ์	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ
กันตินันท์ ผิวสะอาด	ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ
ยรรยง เลขาวิจิตร	ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 บ้านโป่ง
สรัชชา สุริยกุล ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 สาขาสระบุรี
นิธิ อางสมรรถ	ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 สาขาเพชรบุรี
วัฒนา พรประเสริฐ	ผู้อำนวยการส่วนอุทยานแห่งชาติ สบอ. 3 สาขาเพชรบุรี
หทัยรัตน์ นกุล	สำนักอุทยานแห่งชาติ
ประเสริฐ อุ้นแก้ว	สำนักอุทยานแห่งชาติ

ที่ปรึกษาด้านพจนานุกรม

ดร.พงษ์ศักดิ์ พลเสนา	สำนักงานหอพรรณไม้
โสมนัสสา ธนิกกุล	สำนักงานหอพรรณไม้

หัวหน้าคณะทำงาน

ธรรมนูญ เต็มไชย หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี

คณะทำงาน

มยุรี แสงสว่าง	สุมาลี จิวพงษ์	พันธุ์ทิพา ใจแก้ว
สุขวินัย คำกลิ่น	เพชรรัตน์ ดีแก้ว	ตะหลก ทองเกิด
ดำรงศักดิ์ เสงสว่าง	สว่างพงษ์ วรรณมณี	ณัฐชานนท์ ปุ๊ลิ๊ะ
สุชาดา ป่านจันทร์	ณัฐนันท์ จิตรรา	ชะนุ้ย บัวศรี
ปิยธิดา ทองสุข	พนิดา ปุริตัง	วีระพล หนู

รวบรวมข้อมูล/เขียนรายงาน

ธรรมนูญ เต็มไชย	ดำรงศักดิ์ เสงสว่าง	ตะหลก ทองเกิด
ณัฐชานนท์ ปุ๊ลิ๊ะ	ชะนุ้ย บัวศรี	วีระพล หนู

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณลุงแดง ใจเย็น หมอยาพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าหมากในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรของชาวกะเหรี่ยง และขอขอบคุณหลวงพ่อดาตรมภานาวัดป่าข้างขาว (วัดป่าหมาก) ที่อนุเคราะห์พื้นที่สำหรับพักแรม ผูกเปลในการเก็บข้อมูลระหว่างเข้าป่าลึก

ขอขอบคุณหัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ที่ได้ให้ความสะดวกในการเข้าพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

และที่สำคัญขาดไม่ได้คือทีมงานล่ามภาษากะเหรี่ยง ได้แก่ คุณตะหลก ทองเกิด คุณณัฐชานนท์ ปุ๊ลิ๊ะ และคุณชนัญ บัวศรี ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจานออกมาสู่ฐานข้อมูลงานวิจัยที่มีคุณค่า เหมาะแก่การสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ ความเชื่อ และกรรมวิธีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งอาศัยอยู่ในป่าลึกบริเวณชายแดนไทย - เมียนมา ตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตพึ่งพิงปัจจัยสี่จากธรรมชาติเป็นหลัก มีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มักเข้าป่าเพื่อเก็บหาพืชสมุนไพร บางส่วนมีการนำเมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์อื่น ๆ มาปลูกในพื้นที่ ตามบ้านเรือน และตามกระแสนของการพัฒนาเพื่อการยังชีพของชาวชนบท

ผลการศึกษารวบรวมพรรณพืชจากทบทวนงานวิจัย ร่วมกับการสัมภาษณ์กับหมอยาพื้นบ้าน และการสังเกตพบพรรณไม้ที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ประโยชน์ได้ 117 วงศ์ 399 สกุล 627 ชนิด แบ่งเป็นชนิดที่ใช้เป็นยารักษาโรคหรือยาบำรุงร่างกาย 316 ชนิด ใช้เป็นอาหาร 305 ชนิด ใช้สอยในชีวิตประจำวัน 119 ชนิด ใช้ในพิธีกรรมและประเพณี 20 ชนิด และพืชมีพิษ 4 ชนิด ซึ่งบางชนิดสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายประเภท

สำหรับพรรณไม้ที่น่าสนใจเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ ข่อยใบใหญ่ (*Streblus macrophyllus* Blume) ซึ่งผลสามารถคั่วกินกับเกลือ ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน บัวผุด (*Rafflesia kerrii* Meijer) ซึ่งใช้เป็นตัวยาวงศ์วิวัฒนะ ทำยาลูกกลอนปัจจุบันหายาก และกลุ่มที่ใช้เป็นยาคุมกำเนิด กลุ่มที่ใช้เป็นยาฆ่าเชื้อราในนาข้าว กลุ่มที่ใช้เป็นยาแก้ไข้มาลาเรีย และกลุ่มที่ใช้เป็นยาถอนพิษงู

จากการศึกษายังพบอีกว่า พรรณไม้ที่มีการใช้ประโยชน์บางชนิดเป็นพรรณไม้หายาก และบางชนิดยังไม่มีที่ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ และประโยชน์ทางอ้อมจากการศึกษาค้นคว้ามีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าและการอนุรักษ์พรรณพืชในป่า จึงควรจัดทำเป็นฐานข้อมูลพรรณพืชของชาวกะเหรี่ยง และสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังต่อไป

คำสำคัญ : พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

Abstract

Study to gather knowledge, beliefs and methods of utilization of indigenous plant species in Kaeng Krachan forest complex. Which live in the deep forests along the Thai - Myanmar border along the Tanaosri Mountains. Most karang tribe are dependent on four natural factors. There is a unique language and culture. Usually go to forest collect herbs. Some of these seeds or other species are planted in homes and along the flow of development for the sustenance of the rural population.

Results of the collection of plant species from the research review. In conjunction with interviews with local medicine doctors found 117 families, 399 genera, 627 species, which are used as medicines plants 316 species. Food plants 305 species. Used in daily life 119 species. Used in rituals with traditions 20 species and 4 poisonous plants, some of which can be utilized in various ways.

For special plants are (*Streblus macrophyllus* Blume), which can be eaten with salt. It has the potential to generate income for community. (*Rafflesia kerrii* Meijer), which is used as drug of elixir make bolus is currently rare. and the group used as birth control pills. Group used as fungicide in paddy fields. Group used as cure for malaria. and the group used as antidote snake.

Study also found some species of plants are rare species and some species have not been scientifically named. Indirect benefits of this study have contributed to promoting community appreciation and conservation of forest plants. It should be established as database of plant species for karang tribe and inheritance for generations.

Keywords: Ethnobotany

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	2
การตรวจเอกสาร	3
พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน	3
ชนเผ่าพื้นเมือง (กะเหรี่ยง และกะเหรี่ยง)	3
ชาวกะเหรี่ยง	4
พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง	4
พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
กลุ่มป่าแก่งกระจาน	9
ชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน	12
อุปกรณ์และวิธีการ	16
ผลและวิจารณ์	18
สรุปและข้อเสนอแนะ	24
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	25
ภาคผนวก	29

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ชนิดพรรณพืชหายาก พืชถิ่นเดียวของประเทศไทย และพืชถูกคุกคาม จากการศึกษา การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงในกลุ่มป่า แก่งกระจาน	21
ตารางผนวกที่		
1	การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน	30

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	พื้นที่ศึกษาโครงการรวบรวมพฤกษศาสตร์พื้นบ้านกลุ่มป่าแก่งกระจาน	15
2	ประเภทการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยง	18
3	จำนวนชนิดพรรณพืชในแต่ละวงศ์ 15 อันดับแรก	20
4	การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงบางชนิด	22
5	การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงบางชนิด	23

คำนำ

กลุ่มป่าแก่งกระจาน มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร และมีความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพรรณ และสัตว์ป่าในระดับสูง จึงได้รับการยกย่องถึงความสำคัญหลายด้าน อาทิ ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่ 1 ใน 25 กลุ่มป่าของโลก ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยได้รับการประกาศให้เป็นมรดกอาเซียนตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอุทยานมรดก (ASEAN Declaration on Heritage Parks) เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2546 และรัฐบาลไทยได้นำเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจาน เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติต่อคณะกรรมการมรดกโลก และคาดว่าจะได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกในเวลาอันใกล้นี้ ความโดดเด่นดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และที่สำคัญมีชุมชนบางกลุ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน 16 หมู่บ้านที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มป่าแห่งนี้ คือ ชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง เช่น บ้านบางกลอย และบ้านโป่งลึกในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน บ้านป่าหมากในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และบ้านพระกำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ซึ่งมีองค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์พรรณพืชที่น่าสนใจ

องค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงเป็นสิ่งที่น่าศึกษา เนื่องจากชาวบ้านท้องถิ่นมีลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมและภาษาอันมีเอกลักษณ์ เฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์พรรณพืชตามธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวของคนรุ่นเก่าในพื้นที่ ที่ไม่ได้มีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังอาจสูญหายไป เช่น การใช้เป็นตัวยาสมนไพร ใช้เป็นอาหาร และใช้สอยในลักษณะอื่น ๆ การที่ชาวบ้านรู้จักใช้พรรณพืชเพราะรู้ว่ามีประโยชน์ จึงเกิดภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจานจะมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พรรณพืชมากกว่าชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีการรายงานในปัจจุบัน

สอดคล้องกับการพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นของการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่ชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการมุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยฐานข้อมูลที่ได้จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้ไว้ และเป็นแหล่งค้นคว้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจ และทางการแพทย์แผนโบราณต่อไป เพื่อเติมเต็มคุณค่าความโดดเด่นทางธรรมชาติโดยเฉพาะ การใช้ประโยชน์จากพรรณพืชของชนเผ่ากะเหรี่ยงในกลุ่มป่าแก่งกระจาน

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมองค์ความรู้หรือภูมิปัญญา ความเชื่อ และกรรมวิธีในการใช้ประโยชน์จากพรรณพืช
ในกลุ่มป่าแก่งกระจาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากร
ในอนาคต ซึ่งจำแนกตามหลักพจนานุกรมที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

การตรวจเอกสาร

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของวิชาพฤกษศาสตร์ ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "Ethnobotany" ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2438 จากการศึกษาพรรณไม้ที่ชาวพื้นเมืองท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ของ ดร.จอห์น ดับเบิลยู ฮาร์ชเบอร์เกอร์ (Dr. John W. Harshberger) พฤกษศาสตร์พื้นบ้านเป็นคำผสมระหว่าง "พฤกษศาสตร์" หมายถึง วิชาที่ศึกษาในเรื่องพืช และ "พื้นบ้าน" หมายถึง กลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน อาจจะเป็นการดำรงชีพ ใช้ภาษาท้องถิ่นเดียวกัน นับถือศาสนา หรือความเชื่อถือเดียวกัน ซึ่งกลุ่มชนนั้นมีจุดรวมของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกัน พฤกษศาสตร์พื้นบ้านจึงเป็นวิชาที่ศึกษาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างพืชและกลุ่มชนพื้นบ้าน ความหมายที่ชัดเจนของวิชานี้ คือ "การนำพืชมาใช้ของกลุ่มชนพื้นบ้านที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ หรือได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนบ้านในกลุ่มของตน จนเป็นเอกลักษณ์การใช้พรรณพืชประจำท้องถิ่นนั้น" หรือกล่าวได้ว่าการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เป็นการศึกษาหาความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวกับพืช โดยศึกษาถึงชนิดพรรณพืชที่ถูกต้อง ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อพื้นเมือง ประโยชน์ หรือโทษของพืช ฯลฯ ตลอดจนถึงศึกษาถึงวิธีการนำพืชไปใช้ จนกลายเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนพื้นบ้าน (ธวัชชัย, 2539)

ชนเผ่าพื้นเมือง (กะเหรี่ยง และกะเหรี่ยง)

กะเหรี่ยง ตามชื่อที่นักวิชาการกำหนดเรียกชนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย – เมียนมา ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อที่พวกเขาใช้เรียกตัวเอง จากชื่อที่กะเหรี่ยงเรียกตัวเองและจากภาษาพูดรวมถึงวัฒนธรรมประเพณี ทำให้นักวิชาการจัดแบ่งกะเหรี่ยง ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงแบร์ และกะเหรี่ยงตองสุ

กะเหรี่ยงกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่มในไทย คือ กะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงสะกอนั้น บางครั้งมีผู้เรียกว่า ยางขาว มีถิ่นฐานอยู่แถวที่ราบอิรวดี เมาะละแม่ง พะสิม ฯลฯ และตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นแนวยาวตามชายแดนไทย – เมียนมา ตั้งแต่ตอนบนของภาคตะวันตกไปทางภาคเหนือของไทย กะเหรี่ยงกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับกะเหรี่ยงทั้งหมด ได้รับอิทธิพลทางศาสนาจากมิชชันนารีค่อนข้างมากทำให้มีการศึกษาดี และตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายกว่ากะเหรี่ยงกลุ่มอื่น ส่วนกะเหรี่ยงกลุ่มที่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันตกของไทยมักจะเป็นกะเหรี่ยงโปว์ ซึ่งมีประวัติกล่าวไว้ว่าเป็นกะเหรี่ยงที่มีความใกล้ชิดกับมอญจนมีชื่อเรียกเป็นภาษามอญว่า ตะเล็งคะยิน นอกจากนี้ยังอาจพบชื่อที่มีผู้เรียกกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ว่า ยางแดง หรือ โพล่ง อีกด้วย แม้ว่าส่วนใหญ่จะพบกะเหรี่ยงสะกออยู่

เพียงไม่กี่หมู่บ้านในเขตภาคกลางและภาคตะวันตก แต่ก็มีให้พบได้บ้างที่ป่าละอูและบางพื้นที่ในเขตจังหวัดเพชรบุรีซึ่งกะเหรี่ยงสะกอถูกเรียกว่า กะหรั่ง ในขณะที่เรียกกะเหรี่ยงโปว์ว่า กะเหรียง

ชาวกะหรั่ง

กะหรั่ง เป็นคำที่ใช้เรียกชนกลุ่มหนึ่ง มีลักษณะใกล้เคียงกับชาวกะเหรียง โดยคำนี้จะใช้กันเฉพาะในแถบเพชรบุรี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จนเป็นที่เข้าใจผิดกันว่าชาวกะหรั่ง คือ คนพื้นถิ่นที่อาศัยอยู่เฉพาะในแถบเทือกเขาตะนาวศรีเท่านั้น แต่ความจริงแล้วชาวกะหรั่งนั้น คือ ชนเผ่าที่เรียกตนเองว่า จะกอร์ ซึ่งคนไทยออกเสียงเป็นสะกอบางคนเรียกยาวหรือยาดอย ชนกลุ่มนี้มักพบทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน จนถึงจังหวัดตาก อาศัยอยู่ในป่าลึก มีความชำนาญในการเก็บหาของป่า แกะรอย ล่าสัตว์ ทั้งชาวกะเหรียงและชาวกะหรั่งเป็นกลุ่มชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่การสื่อสารอาจไม่ค่อยเข้าใจ เนื่องจากใช้ภาษาคำศัพท์แตกต่างกัน (สุदारา, 2547)

พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะหรั่ง

อรทัย (2546) กล่าวว่าพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะหรั่งที่หมู่บ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบพืชที่ชาวกะหรั่งใช้ประโยชน์ 115 ชนิด มีพืชที่ไม่สามารถระบุชื่อวิทยาศาสตร์ได้ 1 ชนิด อีก 114 ชนิดที่ระบุชื่อวิทยาศาสตร์ได้จัดอยู่ใน 95 สกุล และ 51 วงศ์ ซึ่งพืชทั้งหมดสามารถจำแนกตามกลุ่มการใช้ประโยชน์และคุณสมบัติได้เป็น 5 กลุ่ม คือ พืชสมุนไพร 51 ชนิด พืชอาหาร 42 ชนิด พืชก่อสร้างและทำเครื่องใช้ 10 ชนิด พืชใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ 20 ชนิด และพืชมีพิษ 3 ชนิด นอกจากนี้ยังพบพืชประจำถิ่นของประเทศไทยที่มีเขตการกระจายพันธุ์จำกัดอีก 1 ชนิด เนื่องจากยังไม่มี การตั้งชื่อ คือ อ้ายเหลียม (*Sauropus thyrsoiflorus* Welzen) การศึกษาพบพืชสมุนไพรของชาวกะหรั่งที่ไม่มีรายงานถึงสรรพคุณทางยาในเอกสารใด ๆ อีก 13 ชนิด ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมของชาวกะหรั่งที่เกี่ยวข้องกับพืชมีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับชาวกะหรั่งที่นับถือศาสนาพุทธ แต่วัฒนธรรมดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะหายไปในอนาคต เนื่องจากจำนวนคนในเผ่าเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์มีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นการรักษาวัฒนธรรมที่มีค่าของชาวกะหรั่งนี้ควรได้มีการปรึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ต่อไป

เลอศักดิ์ (2551) กล่าวว่าสมุนไพรพื้นบ้านของชนเผ่ากะหรั่งที่หมู่บ้านโป่งลึก อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การใช้สมุนไพรเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ ชื่อพื้นเมือง ส่วนที่ใช้เป็นยา รวมทั้งสรรพคุณและวิธีใช้ เก็บตัวอย่างสมุนไพรจัดทำเป็นตัวอย่างแห้ง พบพรรณพืชสมุนไพรที่ชนเผ่ากะหรั่งนำมาใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของคนและสัตว์ ได้แก่ ใช้เพื่อเป็นยา และใช้เป็นอาหารจำนวน 165 ชนิด โดยสามารถพิสูจน์ชนิดได้ 159 ชนิด พรรณพืชสมุนไพรที่ชนเผ่ากะหรั่งบ้านโป่งลึกนำมาใช้ประโยชน์ จำแนกเป็นกลุ่มเฟิร์น 1

ชนิด กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 30 ชนิด จาก 9 วงศ์ 24 สกุล กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ 133 ชนิด จาก 50 วงศ์ 114 สกุล สมุนไพรจากสัตว์ 1 ชนิด สามารถจัดแบ่งสมุนไพรที่ชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านโป่งลึกใช้ประโยชน์ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค จำนวน 97 ชนิด ใช้เป็นอาหารจำนวน 83 ชนิด และพืชพิษที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพจำนวน 10 ชนิด

อภิชา และคณะ (2551) กล่าวว่า การรวบรวมองค์ความรู้ ความเชื่อ และกรรมวิธี เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึกและบ้านบางกลอย ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแต่เดิมเคยอาศัยอยู่ในป่าลึกบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา ตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี ภายในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผลการศึกษาในปีที่ 1 พบพรรณไม้ที่มีการใช้ประโยชน์จำนวนอย่างน้อย 293 ชนิด เป็นชนิดที่ใช้เป็นยารักษาโรคหรือยาบำรุงกำลัง 181 ใช้เป็นอาหาร 121 ชนิด ใช้สอยในชีวิตประจำวัน 41 ชนิด ใช้ในพิธีกรรมและประเพณี 6 ชนิด ซึ่งบางชนิดสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายประเภท สำหรับพรรณไม้ที่น่าสนใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น กลุ่มที่ใช้เป็นยาคุมกำเนิด กลุ่มที่ใช้เป็นยาฆ่าเชื้อราในนาข้าว กลุ่มที่ใช้เป็นยาแก้ไข้มาลาเรีย และกลุ่มที่ใช้เป็นยาถอนพิษงู จากการศึกษายังพบอีกว่า พรรณไม้ที่มีการใช้ประโยชน์บางชนิดเป็นไม้หายาก และบางชนิดยังไม่มี การตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ และประโยชน์ทางอ้อมจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มีส่วนช่วยในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์พรรณพืชในป่า ธรรมชาติ และ อภิชา (2554) พบว่าชาวกะเหรี่ยง กลุ่มป่าแก่งกระจาน มีองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์พรรณพืชไม่น้อยกว่า 378 ชนิด และคาดว่ามากกว่า 400 ชนิด ซึ่งเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พรรณพืชที่มากกว่าชนเผ่าใด ๆ ในประเทศไทย ที่มีรายงานในปัจจุบัน

ชูศรี และ ปรีทรรณ (2552) กล่าวว่า การศึกษาความรู้พื้นบ้านในการใช้ทรัพยากรพืชในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลแม่ฮ่อ ได้เก็บตัวอย่างพืชที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ประโยชน์และตรวจสอบหาชื่อชนิดของตัวอย่างพืชเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่าพืชที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ประโยชน์โดยภูมิความรู้พื้นบ้านที่น่าสนใจ 258 ชนิด ส่วนมากใช้เป็นอาหารและสมุนไพร ส่วนการใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การใช้เป็นอุปกรณ์สร้างบ้านและเครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นพืชสีย้อมและเส้นใยถักทอเครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้ยังใช้เป็นอุปกรณ์สำหรับงานเฉลิมฉลองและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชนเผ่า

ขวัญฤทัย และคณะ (2553) กล่าวว่า พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงที่ตำบลบ้านจันทร์และแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เลือกพื้นที่ศึกษา 5 หมู่บ้าน สรรวจเพื่อเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชใช้วิธีการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่น เพื่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพืช ได้แก่ ชื่อพืชที่เป็นภาษาประจำเผ่า ส่วนที่ใช้ วิธีการใช้ ติดตามเก็บตัวอย่างพืช นำมาตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์

ด้วยเอกสารทางอนุกรมวิธานพืช จากการสำรวจพบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด 216 ชนิด ใน 81 วงศ์ แบ่งพืชออกเป็นหมวดหมู่ตามการใช้ประโยชน์เป็น 6 ประเภท คือ พืชที่ใช้เป็นอาหาร 153 ชนิด พืชที่ใช้ทำเครื่องนุ่งห่มและสีย้อม 30 ชนิด พืชที่ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ 26 ชนิด พืชที่ใช้ในพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ 9 ชนิด พืชมีพิษ 4 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ 51 ชนิด

อรรวรรณ (2553) กล่าวว่าความรู้ด้านการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ความหลากหลายของ ชนิดพันธุ์พืช รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของครัวเรือนและชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่นำพืชมาปลูก รอบบ้านโดยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและสำรวจพันธุ์พืชที่พบในแต่ละครัวเรือน จำนวนทั้งสิ้น 106 ครัวเรือน ในหมู่บ้านบางกลอยและหมู่บ้านโป่งลึก ในเขตอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน พบพันธุ์พืชที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาปลูกบริเวณรอบบ้าน 219 ชนิด ใน 76 วงศ์ 172 สกุล แบ่งเป็นพืชปลูกจำนวน 109 ชนิด พืชป่าจำนวน 110 ชนิด มีการปลูกพืชอาหารมากที่สุดคิดเป็น 50% รองลงมาคือ พืชสมุนไพร 28% พืชใช้สอย 14% พืชประดับตกแต่ง 6% พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและ พืชที่มีพิษ 1% ตามลำดับ จำแนกเป็นไม้ล้มลุก 74 ชนิด คิดเป็น 34% ไม้ต้น 63 ชนิด คิดเป็น 29% ไม้พุ่ม 50 ชนิด คิดเป็น 23% และไม้เลื้อย 32 ชนิด คิดเป็น 14% เมื่อพิจารณาความหลากหลายของ ชนิดพันธุ์พืชที่ปลูกรอบบ้านด้วย Shannon - Wiener Index พบว่าความหลากหลายเท่ากับ 3.94 เป็นค่าความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชป่าและชนิดพันธุ์พืชปลูก 3.03 และ 3.50 ตามลำดับ และจากชนิดพันธุ์พืชที่พบทั้งหมด มีจำนวน 188 ชนิด เป็นชนิดที่พบในหมู่บ้านบางกลอย และ 180 ชนิด ที่พบในหมู่บ้านโป่งลึก เป็นชนิดพันธุ์ที่คล้ายคลึงกัน 150 ชนิด และเป็นชนิดพันธุ์พืชที่ต่างกันจำนวน 68 ชนิด โดยเป็นความต่างของชนิดพืชในหมู่บ้านบางกลอย 38 ชนิด ความต่างของชนิดพืชในหมู่บ้าน โป่งลึก 30 ชนิด

สถาบันนวัตกรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง (2556) กล่าวว่าพรรณไม้ที่ชุมชนท้องถิ่น ใช้ประโยชน์หลากหลายกว่า 229 ชนิด พบว่าพรรณไม้หลายชนิดที่ไม่เคยมีรายงานการใช้ประโยชน์ โดยชุมชนอื่น การใช้ประโยชน์พรรณพืชได้หลากหลายชนิดดังกล่าวนอกจากบ่งบอกถึง ภูมิปัญญา ของชนเผ่าแล้ว ยังบ่งบอกถึงความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย การรวบรวมข้อมูลที่ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านสมุนไพร และการใช้ประโยชน์พรรณพืชไม่จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่ อาจจะเป็นประโยชน์ในการนำไปขยายผลต่อไป และยังใช้ในการคัดเลือกชนิดพรรณไม้ที่จะส่งเสริมให้ ชุมชนปลูกในพื้นที่ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสำหรับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยว และสร้าง แนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนเผ่าชาวกู (เกศริน, 2544) กล่าวว่าพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตของชาวกู 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 มีวิถีการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง พื้นที่ศึกษาคือ หมู่บ้านชาวกู อำเภอดำรงวิทยารมย์บุรี จังหวัดยะลา กลุ่มที่ 2 มีวิถีการดำรงชีวิตแบบกึ่งดั้งเดิม พื้นที่ศึกษาคือ บ้านท่าเขา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดตรัง และกลุ่มที่ 3 มีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม พื้นที่ศึกษาคือ บ้านตระ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดตรัง และบ้านทุ่งนารี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 โดยการสอบถามส่วนของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ วิธีการใช้ สรรพคุณ ชื่อพืช ทั้งภาษาชาวกูและภาษาท้องถิ่น พร้อมทั้งบันทึกภาพ เก็บตัวอย่างพืช และตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ ผลจากการสำรวจรวบรวมพืชได้ 69 วงศ์ 128 สกุล และ 171 ชนิด นำมาจัดจำแนกกลุ่มพืชตามลักษณะการใช้ประโยชน์ได้ 4 กลุ่ม พืชอาหาร 96 ชนิด พืชสมุนไพร 68 ชนิด พืชที่นำมาสร้างที่อยู่อาศัยและเครื่องมือ 12 ชนิด พืชที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ 15 ชนิด พืชที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด พบในวงศ์ Annonaceae Euphorbiaceae และ Dioscoreaceae ตามลำดับ พืชแต่ละวงศ์ได้จัดทำคำบรรยายรายละเอียดพืชที่ศึกษา ตลอดจนการเปรียบเทียบการนำพืชไปใช้ประโยชน์โดยชาวกูทั้ง 3 กลุ่ม พร้อมทั้งภาพสีแสดงลักษณะนิเวศวิทยาของพื้นที่ศึกษา พืชบางชนิดที่น่าสนใจ และผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากพืชบางชนิด

ชาวไทลื้อ (นันทิ และคณะ, 2555) กล่าวว่าการใช้ประโยชน์จากพืชของชาวไทลื้อในหมู่บ้านแม่สาบ และคนเมืองในหมู่บ้านห้วยคอก ตำบลสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสำรวจพืชระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2554 ในบริเวณหมู่บ้าน พื้นที่เกษตร และพื้นที่ป่ารอบหมู่บ้าน สอบถามผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้สูงอายุ และหมอยาสมุนไพรพื้นบ้านเกี่ยวกับชื่อพืชในภาษาท้องถิ่น ประเภทของการใช้ประโยชน์ ส่วนของพืช และวิธีการใช้ประโยชน์ เก็บตัวอย่างพืชเพื่อใช้ระบุชื่อวิทยาศาสตร์ จากลักษณะทางสัณฐานวิทยา พบพืชที่ใช้ประโยชน์ทั้งหมด 293 ชนิด ใน 100 วงศ์ 238 สกุล เป็นพืชในพื้นที่บ้านแม่สาบ 262 ชนิด และในพื้นที่บ้านห้วยคอก 167 ชนิด โดยมีพืชที่พบในทั้งสองหมู่บ้าน 141 ชนิด สามารถแบ่งการใช้ประโยชน์ของพืชออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ อาหาร 161 ชนิด สมุนไพร 127 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 8 ชนิด และพืชใช้ประโยชน์อื่น ๆ 20 ชนิด ตัวอย่างพืชที่น่าจะมีศักยภาพสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนที่น่าสนใจ คือ สุนทรธรรพ์ (*Passiflora quadrangularis* L.)

ชาวมูเซอดำ (คมกริช และ ดวงใจ, 2552) กล่าวว่าการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมูเซอดำ บ้านห้วยปลาหลด ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอมะนัง จังหวัดตาก เป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของราษฎรในการนำพรรณพืชมาใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินทางพฤกษศาสตร์แบบเร่งด่วน และศึกษาลักษณะทางนิเวศบางประการของพรรณพืชที่ราษฎรใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่าราษฎรมีการใช้ประโยชน์พรรณพืชจำนวนทั้งสิ้น 193 ชนิด 79 วงศ์

จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์เป็น 6 ประเภท ได้แก่ พืชอาหาร 60 ชนิด 37 วงศ์ พืชสมุนไพร 103 ชนิด 53 วงศ์ พืชที่ใช้ในการก่อสร้าง 14 ชนิด 12 วงศ์ ไม้พินและถ่าน 6 ชนิด 6 วงศ์ พืชใช้สอย ในลักษณะอื่น 19 ชนิด 15 วงศ์ และพืชปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อม 4 ชนิด 4 วงศ์

ชาวมอแกน (อรุณ, 2543) กล่าวว่าการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ด้วยการสังเกตโดยตรงและการสอบถาม ข้อมูลพรรณพืชที่มีการใช้ประโยชน์ถึงชนิด ส่วนที่ใช้ประโยชน์ และวิธีการนำมาใช้ประโยชน์ พบว่า พืชที่มีการใช้ประโยชน์มี 159 ชนิด จาก 57 วงศ์ และที่ยังไม่สามารถจำแนกได้ 32 ชนิด ได้แบ่งกลุ่ม พืชออกเป็น 4 ประเภท คือ พืชอาหาร 83 ชนิด พืชสมุนไพร 32 ชนิด ไม้สร้างที่อยู่อาศัย 45 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ 54 ชนิด พืชทั้งหมด 159 ชนิด แยกออกเป็นพืชในป่าดิบชื้น 128 ชนิด ป่าชายหาด 27 ชนิด และป่าชายเลน 4 ชนิด จากการสำรวจความหนาแน่นของต้นไม้ด้วยแปลงขนาด 10 x 10 ตารางเมตร นับจำนวนต้นไม้ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกตั้งแต่ 4.5 เซนติเมตรขึ้นไป ในพื้นที่ป่าแถบอ่าวแม่ยายและอ่าวสุเทพ ซึ่งเป็นตัวแทนพื้นที่ที่ชาวมอแกนเข้าไปตัดไม้ และพื้นที่ป่า แถบ หัวแหลมเป็นตัวแทนของพื้นที่ที่ไม่มีการตัดไม้โดยชาวมอแกน พบว่ามีจำนวน 14 10 และ 16 ต้นต่อแปลง ตามลำดับ และเมื่อศึกษาปริมาณกล้าไม้และลูกไม้ที่ขึ้นทดแทนแล้วพบความอุดมสมบูรณ์ ของพื้นที่ไม่ได้แตกต่างกันมาก พืชอาหารหลักที่ชาวมอแกนบริโภคเป็นพืชใช้หัว 6 ชนิด ชาวมอแกนมี การใช้พืชสมุนไพรบำบัดอาการเจ็บป่วย โดยเฉพาะไข้ และบาดแผล แต่ในขณะเดียวกัน มีการใช้ยา แผนปัจจุบันมากขึ้น ไม้ที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัยชาวมอแกนใช้ทำบ้านและเรือ บ้านมีการสร้างใหม่เมื่ออายุ 2 ปี ไม้ที่ใช้ทำเสาบ้านมีขนาดเล็ก โดยวัดรอบได้ 16 - 35 เซนติเมตร ยาว 3.5 - 6.5 เมตร เรืออายุ การใช้งาน 12 - 15 ปี พืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ มีการใช้เพื่อทำด้าม เครื่องมือจับปลา สานเสื่อ ทำพิน และถ่าน การใช้ไม้ที่น่าสนใจคือ มอลูน (*Psydrax* sp.) ใช้ไม้สดเผาไฟให้กับสตรีอยู่ไฟหลังคลอดบุตร ตานาย (*Sapotaceae*) ใช้เป็นไม้พินเพื่อรมควันเรือไล่เพรียงและทำให้เรือติดสีดำ เป็นวิธีการ บำรุงรักษาเรือ กระทำสัปดาห์ละ 1 ครั้งในเวลาน้ำลง งานจักสานใบเตยเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว เป็นการใช้ประโยชน์จากของป่าที่สามารถพัฒนาให้เป็นประโยชน์กับมอแกน ได้ มอแกนถ่ายทอดความรู้ผ่านการดำรงชีวิตประจำวัน และมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากชาวมอแกน ไม่มีภาษาเขียน จึงควรนำความรู้ของชาวมอแกนในการใช้ประโยชน์พืชพรรณเข้าสู่ในหลักสูตรการศึกษา แก่เด็กมอแกนเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

ชาวลัวะ (ชูศรี และ ปริทรรศน์, 2554) กล่าวว่าการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะ ได้รับความรู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ผลการศึกษาพบพืชพื้นบ้าน 391 ชนิดที่ใช้ประโยชน์ โดยใช้ เป็นอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย อุปกรณ์เครื่องใช้ และพืชที่ใช้ในประเพณีความเชื่อต่าง ๆ พืช พื้นบ้านที่ชาวลัวะได้รับความรู้ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษส่วนมากเป็นพืชในท้องถิ่น บางชนิดได้รับการ คัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่

ชาวอาข่า (ปรัชญา และคณะ, 2554) กล่าวว่าการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านเพื่อรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชในวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า หมู่บ้านห้วยหยวกป่าโซ ตำบลแม่สลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง และหมู่บ้านใหม่พัฒนา ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ด้านการใช้พืชสมุนไพรของหมู่บ้าน และการสำรวจพรรณไม้ในหมู่บ้านและพื้นที่รอบชุมชน เพื่อบันทึกข้อมูลพืชและการใช้ประโยชน์ มีการบันทึกภาพและเก็บตัวอย่างพืชเพื่อใช้ในการระบุชนิด อีกทั้งได้รวบรวมพืชที่ใช้ประโยชน์หลายชนิดมาปลูกไว้ในธนาคารพืชท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าพืชที่นำมาใช้ประโยชน์มีทั้งสิ้น 209 ชนิด ใน 85 วงศ์ เป็นพืชในพื้นที่บ้านห้วยหยวกป่าโซ 147 ชนิด ใน 68 วงศ์ และในพื้นที่บ้านใหม่พัฒนา 108 ชนิด ใน 57 วงศ์ โดยมีพืชที่พบในทั้งสองหมู่บ้าน 46 ชนิด ใน 31 วงศ์ สามารถแบ่งการใช้ประโยชน์ที่พบออกได้ 4 ประเภท ได้แก่ ใช้เป็นอาหาร 67 ชนิด ใช้เป็นสมุนไพร 150 ชนิด ใช้เกี่ยวกับพิธีกรรมความเชื่อ 15 ชนิด และใช้ประโยชน์อื่น ๆ 20 ชนิด โดยพบพืชที่มีการใช้ประโยชน์มากกว่า 1 ประเภท 42 ชนิด ข้อมูลชนิดพืชและการใช้ประโยชน์ที่พบจากการศึกษานี้มีทั้งที่สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้และพบว่าไม่มีการบันทึกมาก่อน พืชหายากและพืชที่มีศักยภาพสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนที่น่าสนใจ เช่น กือคี่ (*Rhynchanthus longiflorus* Hook. f.) ตีนอุ้งดอย (*Paris polyphylla* Sm.) เป็นต้น

กลุ่มป่าแก่งกระจาน

กลุ่มป่าแก่งกระจาน (Kaeng krachan Forest Complex) ครอบคลุมพื้นที่ป่าธรรมชาติไม่น้อยกว่า 5,041.90 ตารางกิโลเมตร (3,151,187.3 ไร่) บนเทือกเขาตะนาวศรี และเชื่อมต่อกับกลุ่มป่าของสหภาพเมียนมา สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชีวภาพและมีความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งกลุ่มป่าแก่งกระจานได้รับการประกาศเป็นพื้นที่ที่ 1 ใน 25 กลุ่มป่าของโลกที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพโดยได้รับการประกาศให้เป็นมรดกอาเซียนตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอุทยานมรดก โดยมอบหมายให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

ปัจจุบันพื้นที่โดยรวมของกลุ่มป่าแก่งกระจาน มีการจัดการในรูปแบบของพื้นที่อนุรักษ์ภายใต้การดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แก่ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำ ภาชี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี โดยมีพื้นที่ป่าธรรมชาติ บางส่วนบริเวณแนวเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ตอนใต้ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และพื้นที่ตอนเหนือของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ประกาศเป็นพื้นที่ปลอดภัยทางทหารและป่าสงวนแห่งชาติกุยบุรีในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ภายใต้การดูแล ของกองทัพบกและกรมป่าไม้ ตามลำดับ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์อาศัยอยู่ชุกชุม

กลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็นพื้นที่คุ้มครองที่มีขนาดใหญ่ และมีแนวเขตเชื่อมต่อกับผืนป่าในประเทศเมียนมา ครอบคลุมพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำภาชี แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำปราณบุรี และแม่น้ำกุยบุรี มีลักษณะ ภูมิประเทศเป็นเทือกเขาที่สลับซับซ้อน ทั้งที่หินแกรนิต และหินปูน เป็นแหล่งรวบรวมระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญทั้งพืชและสัตว์ รวมทั้งมีชนิดพันธุ์พืชและสัตว์หายาก และบางชนิดมีสภาพที่เป็นอันตราย ใกล้ต่อการสูญพันธุ์ พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานในส่วนของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและอุทยานแห่งชาติกุยบุรีจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ จึงได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่มรดกอาเซียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

กลุ่มป่าแห่งนี้เป็นที่ป่าที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยอาณาบริเวณที่กว้างใหญ่ ระบบนิเวศที่หลากหลาย และตำแหน่งที่ตั้งซึ่งอยู่ตรงรอยต่อของเขตสัตว์ภูมิศาสตร์ย่อยถึง 4 เขตคือเขต ฯ ชิน-หิมาลัย เขต ฯ อินโด-เมียนมา เขตอินโดจีน และเขตซุนดา จึงทำให้พื้นที่ป่าแห่งนี้มีความหลากหลายของสัตว์ป่ามากเป็นพิเศษ และยังเป็นแหล่งอาศัยที่สำคัญอย่างยิ่งของนกเหินกหลายชนิด อาทิเช่น ช้างป่า (*Elephas maximus*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) สมเสร็จ (*Tapirus indicus*) เสือดาว (*Panthera pardus*) เลียงผา (*Naemorhedus sumatraensis*) ลิงเสน (*Macaca arctoides*) นกเหินกหลายชนิด และจระเข้น้ำจืด (*Crocodylus siamensis*) นอกจากนี้ผืนป่าแก่งกระจานยังได้รับการจัดให้เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์เสือโคร่ง (*Panthera tigris*) ในประเทศไทย และในระดับภูมิภาคตามแผนอนุรักษ์เสือโคร่งแห่งชาติ พ.ศ. 2547

พื้นที่อนุรักษ์แต่ละแห่งมีประวัติความเป็นมาของการจัดตั้ง รวมพื้นที่แนวเชื่อมต่อระบบนิเวศ ดังนี้

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 20ก วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2542 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 90 ของประเทศ ประกอบด้วย พื้นที่ทั้งหมด 605,625 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ 969 ตารางกิโลเมตรมีพื้นที่ครอบคลุมในท้องที่ ตำบลเขาจ้าว อำเภอปราณบุรี ตำบลศาลาลัย ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า ตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด ตำบลหาดขาม ตำบลสามกระชาย ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี และ ตำบลบ่อนอก ตำบลอ่าวน้อย ตำบลเกาะหลัก ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเนื้อที่ตามกฎหมายประมาณ 969 ตารางกิโลเมตร หรือ 605,625 ไร่ สภาพทั่วไปเป็น เทือกเขาสลับซับซ้อน แนวเขาขวางตัวในทิศเหนือ-ใต้ เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรีอันเป็นเทือกเขาเทือกเขาซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาซึ่งมีสภาพพื้นที่แบ่งออกเป็นสองลักษณะ ได้แก่ พื้นที่แบบลูกคลื่นลอนชันถึงเนินเขา มีความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ 35 มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 80-100 เมตร

โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะถูกบุกรุกแผ้วถางทำไร่สับปะรด อ้อย และผักต่าง ๆ และพื้นที่แบบภูเขาประกอบด้วยภูเขาสูงชัน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของลำห้วยลำธารหลายสาย เช่น ห้วยตะลุยแพรก ขวา ห้วยตะลุยแพรกซ้าย และคลองกุย เป็นต้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเตรียมผนวกพื้นที่เพิ่มเติมอีกส่วนหนึ่ง

แนวเชื่อมต่อระบบนิเวศระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

พื้นที่แนวเชื่อมต่อระบบนิเวศเป็นเขตปลอดภัยในราชการทหาร ตั้งอยู่ระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ทั้งหมด 131.30 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 82,062.069 ไร่ มีภูเขาสลับซับซ้อน มียอดเขาสูงสุดคือ ยอดเขาใหญ่ มีความสูงประมาณ 1,283 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง แหล่งน้ำที่สำคัญมี 3 สาย ได้แก่ ห้วยสวนขนุน ห้วยหุบเสือโฮก และห้วยพลู ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาตะนาวศรี แล้วไหลมาบรรจบกันที่แม่น้ำปราณบุรี แหล่งน้ำทั้ง 3 สาย นับว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนมหาศาล เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำคุณภาพดีและไหลตลอดทั้งปี มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2524 โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 92 ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ 28 ของประเทศไทย มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย มีสภาพพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรี และแม่น้ำปราณบุรี มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง เช่นทะเลสาบเหนือเขื่อนแก่งกระจาน น้ำตก ถ้ำ และหน้าผาที่สวยงาม รวมเนื้อที่ตามกฎหมาย 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร

อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน

อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งอยู่ระหว่างการนำเสนอให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่ง และเนื่องจากผืนป่าแห่งนี้เป็นผืนป่าเดียวกันกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี และประเทศเมียนมา จึงปรากฏให้เห็นว่ามีการย้ายถิ่นฐานของสัตว์ป่าไปมาอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะเป็นแหล่งอาศัยที่สำคัญยิ่งของสัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ หลายชนิด เช่น กวางป่า (*Cervus unicolor*) และกระทิง (*Bos gaurus*) เป็นต้น

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ได้รับการจัดตั้งโดยตราพระราชกฤษฎีกาขึ้น เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าแม่น้ำภาชี” ในท้องที่ตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี เมื่อ พ.ศ. 2521 เนื้อที่ตามกฎหมายประมาณ 489.31 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 305,820 ไร่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน มีอาณาเขตป่าไม้ติดต่อกับประเทศเมียนมาและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี สภาพป่าเป็นต้นน้ำลำธาร มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่อย่างชุกชุม

สำหรับเกณฑ์ที่เหมาะสมตามข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ใน การพิจารณาให้เป็นแหล่งมรดกโลกตามเกณฑ์ข้อที่ 10 (X) คือ “เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่ (In-situ conservation) ของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงถิ่นที่อยู่ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ที่มีความโดดเด่นเป็นสากลทั้งจากมุมมองของวิทยาศาสตร์และการอนุรักษ์ “ จึงควรรวบรวมองค์ความรู้การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มป่าแก่งกระจาน ได้แก่ หมู่บ้านพระกำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี หมู่บ้านโป่งลึก - หมู่บ้านบางกลอยในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หมู่บ้านป่าหมากในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี มิให้สูญหายไปเป็นมรดกแก่คนรุ่นหลัง (ภาพที่ 1)

ชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน

ชุมชนชาวกระเหรี่ยงในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ที่ทำการศึกษา มีดังนี้

1. บ้านบางกลอย

หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเพชรบุรี มีราษฎรประมาณ 96 ครัวเรือน จำนวนประชากร 376 คน เป็นชาย 215 คน และหญิง 161 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ปลูกพริก และเลี้ยงสัตว์ (อำเภอแก่งกระจาน, 2559)

2. บ้านโป่งลึก

หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำเพชรบุรี มีราษฎรประมาณ 73 ครัวเรือน จำนวนประชากร 243 คน เป็นชาย 121 คน และหญิง 122 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ปลูกข้าว ปลูกพริก ข้าวโพด มะนาว และเลี้ยงสัตว์ เช่นเดียวกับราษฎรของหมู่บ้านบางกลอย (อำเภอแก่งกระจาน, 2559)

ข้อมูลด้านศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ แต่ไม่มีสำนักสงฆ์ และมีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ มีโบสถ์คริสต์ 1 แห่ง ในบริเวณชุมชน และนับถือผีซึ่งเป็นความเชื่อส่วนบุคคล จากบรรพบุรุษของแต่ละครอบครัวอาจมีพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น กินไก่ ไหว้พระจันทร์ ตามความเชื่อของคนกลุ่มนั้น ๆ

ข้อมูลด้านการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโป่งลึก 1 ศูนย์ และโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 โรงเรียน เด็กส่วนใหญ่เรียนอยู่ในหมู่บ้านเป็นโรงเรียนสังกัดของตำรวจตระเวนชายแดน (โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน)

ข้อมูลด้านภาษา

ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นหลัก และมีบางส่วนใช้ภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย บ้างเล็กน้อย

บ้านโป่งลึกและบ้านบางกลอยเป็นพื้นที่ที่ชาวไทยภูเขา (กะเหรี่ยง หรือ กะเหรี่ยง) อพยพอยู่อาศัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของบ้านโป่งลึก - บ้านบางกลอย เป็นภูเขาสูงชัน มีแม่น้ำเพชรบุรีคั่นระหว่างบ้านโป่งลึก และบ้านบางกลอย พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ห่างจากที่ว่าการอำเภอแก่งกระจานประมาณ 54 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านชาวไทยกะเหรี่ยง ถนนที่ใช้ในการสัญจรระหว่างอำเภอไปถึงหมู่บ้านค่อนข้างทุรกันดาร

3. บ้านป่าหมาก

บ้านป่าหมาก ชาวบ้านเดิมเป็นชาวกะเหรี่ยงอพยพ ไม่มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่งเป็นที่แน่นอน ต่อมาได้มีระบบการจัดการปกครองของกระทรวงมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. 2543 ได้มีการเกณฑ์และรวบรวมชาวบ้านให้อาศัยอยู่รวมกัน จึงตั้งเป็นหมู่บ้านป่าหมาก ปัจจุบันมีหน่วยงานของตำรวจตระเวนชายแดนร่วมกับฝ่ายทหารในการดูแลรักษาความเรียบร้อยในหมู่บ้าน โดยปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยและมีบางส่วนยังไม่ได้รับสัญชาติไทย หมู่บ้านป่าหมากตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลศาลาล้อย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกของอำเภอสามร้อยยอด ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอสามร้อยยอด ประมาณ 70 กิโลเมตร ห่างจากโรงพยาบาลสามร้อยยอด ประมาณ 78 กิโลเมตร จำนวนประชากรทั้งหมด 762 คน ชาย 369 คน และหญิง 393 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว ปลูกกล้วย ปลูกพริก เป็นต้น (อำเภอสามร้อยยอด, ม.ป.ป.)

ข้อมูลด้านการคมนาคม

ถนนเข้าหมู่บ้านเป็นเส้นทางลูกรัง และค่อนข้างลาดชัน เดินทางลำบาก โดยเฉพาะฤดูฝน เส้นทางอาจถูกตัดขาด เดินทางจากที่ว่าการอำเภอสามร้อยยอด เป็นระยะเวลา 65 กิโลเมตร ปัจจุบัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้เข้ามาพัฒนาเส้นทางเทคอนกรีต ทำสะพานข้ามลำห้วยทำให้การสัญจรไปมาสะดวกขึ้น

ข้อมูลด้านศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 นับถือศาสนาพุทธ มีสำนักสงฆ์ 1 แห่ง และมีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ มีโบสถ์คริสต์ 1 แห่ง

ข้อมูลด้านการศึกษา

มีโรงเรียนประถม 1 โรงเรียน เด็กส่วนใหญ่เรียนในหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนสังกัดของตำรวจตระเวนชายแดน (โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน)

4. บ้านพระกำ

บ้านพระกำ หมู่บ้านรอยตะเข็บแนวชายแดนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นชนชาวกะเหรี่ยง – กะเหรี่ยง ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, ม.ป.ป.)

ตำบลตะนาวศรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอสวนผึ้ง

- ทิศเหนือ   จัดกับ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง
- ทิศใต้   จัดกับ ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา
- ทิศตะวันออก   จัดกับ ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง
- ทิศตะวันตก   จัดกับ ตำบลบางคาญ อำเภอมะตาดำ จังหวัดทวาย สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่ง

สหภาพพม่า (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2553)

ข้อมูลด้านศาสนา

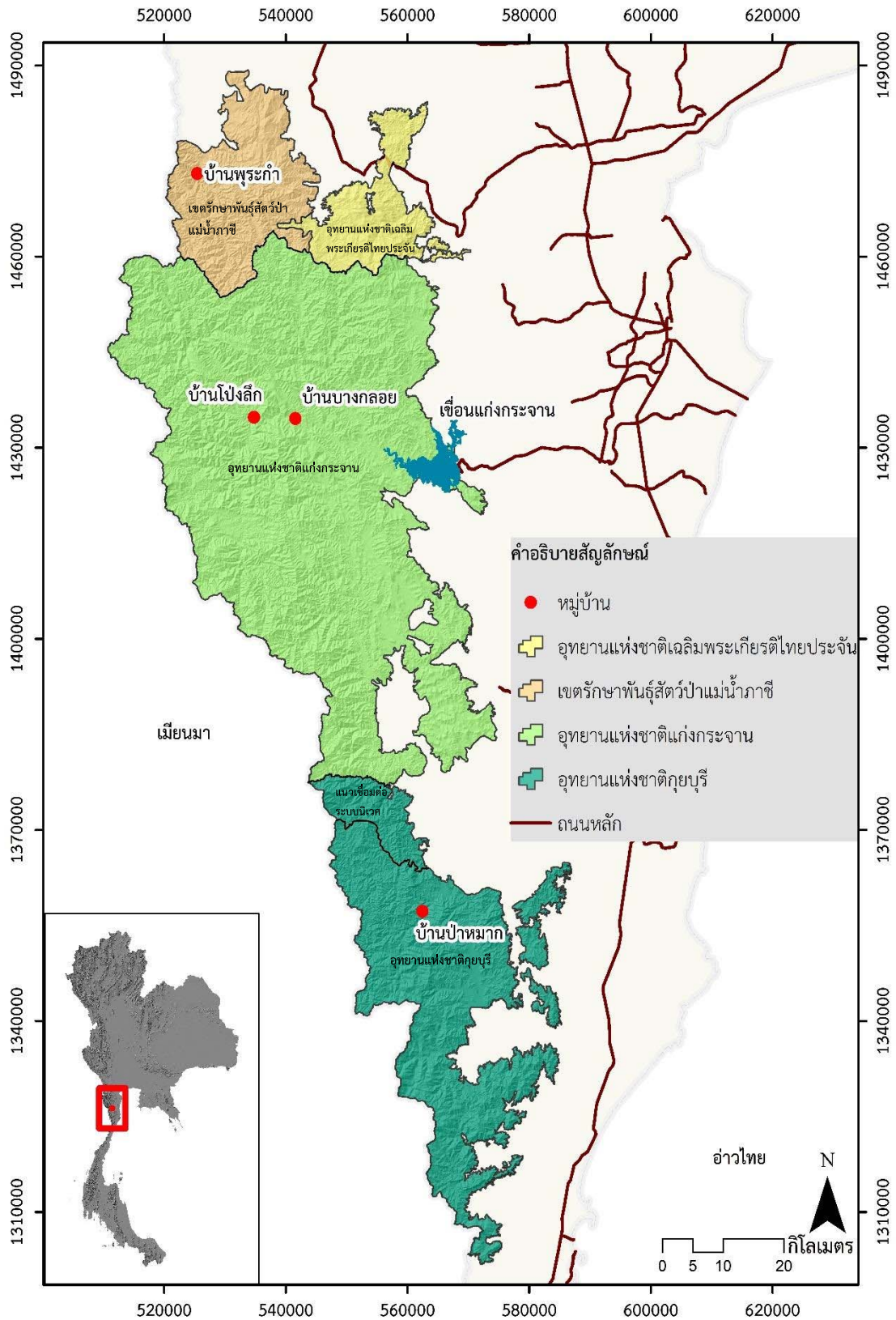
ประชากรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ แต่ภายในหมู่บ้านไม่มีสำนักสงฆ์ และมีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ ไม่มีโบสถ์คริสต์เช่นกัน

ข้อมูลด้านการศึกษา

ศูนย์ศึกษาแม่ฟ้าหลวง 1 แห่ง สอนเฉพาะเด็กอนุบาล

ข้อมูลด้านภาษา

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ใช้ภาษากะเหรี่ยงในการสื่อสาร แต่ยังมีบางส่วนใช้ภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทยบ้างเล็กน้อย

ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษาโครงการรวบรวมพิกษศาสตร์พื้นบ้านกลุ่มป่าแก่งกระจาน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. เครื่องมือเก็บตัวอย่างพรรณไม้ กรรไกรตัดกิ่ง กระดาษหนังสือพิมพ์ แฝงอัดพรรณไม้
2. สมุดบันทึก และเครื่องเขียน แบบฟอร์มในการเก็บข้อมูล
3. เครื่องระบุพิกัดตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS) ใช้ในการเดินสำรวจ
4. คู่มือหนังสือพรรณไม้ในการจำแนก หนังสือพจนานุกรมพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงที่เกี่ยวข้อง
5. กล้องถ่ายรูป และตัวบันทึกข้อมูล

วิธีการ

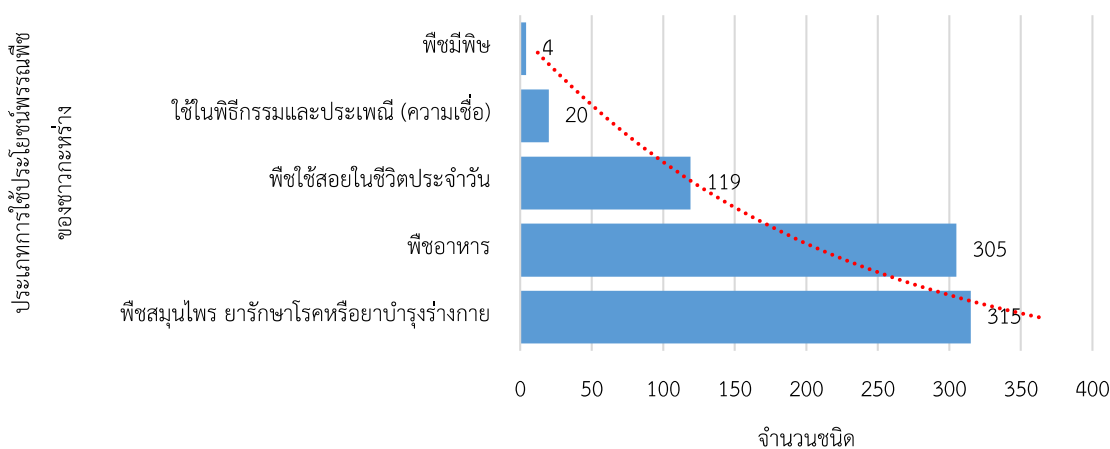
1. ทบทวนวรรณกรรม รวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาพจนานุกรมพื้นบ้านเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูล
2. กำหนดพื้นที่ศึกษา คือ กลุ่มป่าแก่งกระจาน ได้แก่ หมู่บ้านโป่งลึก – บางกลอยในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หมู่บ้านพระกำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี หมู่บ้านป่าหมากในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในป่าลึกบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเมียนมาตามแนวเทือกเขาตะนาวศรีมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์พรรณพืชจากธรรมชาติ โดยทำการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ เช่น ประวัติความเป็นมา ข้อมูลของหมู่บ้าน
3. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ศึกษา
  - 3.1 การสัมภาษณ์กับผู้นำชุมชน เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ประวัติความเป็นมา
  - 3.2 สัมภาษณ์กับหมอยาพื้นบ้าน ผู้ที่มีความรู้และชาวบ้านในการใช้ประโยชน์พรรณพืชจากธรรมชาติ โดยเน้นการสอบถามเพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับ ชื่อพรรณพืชในภาษากะเหรี่ยง ประโยชน์ ส่วนที่ใช้ วิธีการใช้ ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะมีล่ามภาษากะเหรี่ยง เพราะชาวกะเหรี่ยงบางคนพูดภาษาไทยไม่ค่อยได้ เพื่อความชัดเจนในการออกเสียงเป็นภาษาไทย
  - 3.3 การสังเกตโดยตรง เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์พรรณพืชตามธรรมชาติ ในชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยง
  - 3.4 ทำการเดินป่ากับหมอยาพื้นบ้าน และผู้รู้เพื่อเก็บพรรณพืชในป่าที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์อยู่จริงในแต่ละประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้เครื่องระบุตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS) บันทึกเส้นทางเดินและจุดที่น่าสนใจ หากบางครั้งหมอยา

พื้นบ้านไม่ได้เดินทางไปด้วย ใช้วิธีการเก็บพรรณพืชไปสอบถามภายหลัง พร้อมทั้งบันทึกภาพพรรณพืชนั้นอย่างละเอียด ควบคู่กับการจดบันทึกข้อมูล ลักษณะการใช้ประโยชน์พรรณพืช ลักษณะวิสัย ชื่อไทย ภาษากะเหรี่ยงที่ใช้เรียก จัดจำแนกเป็นกลุ่มยารักษาโรคหรือยาบำรุงร่างกาย กลุ่มที่ใช้เป็นอาหาร กลุ่มใช้สอยในชีวิตประจำวัน กลุ่มใช้ในพิธีกรรมและประเพณี กลุ่มพืชมีพิษ และนำตัวอย่างมาอัดแห้งเพื่อเก็บไปตรวจสอบชนิดพันธุ์ และชื่อวิทยาศาสตร์

2. การตรวจสอบตามหลักวิชาการมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ การวินิจฉัยชื่อวิทยาศาสตร์ ได้ตรวจสอบจากเอกสารต่อไปนี้
  - 4.1 หนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย
  - 4.2 ตรวจสอบจากเอกสารและสิ่งตีพิมพ์ด้านพฤกษศาสตร์เฉพาะเรื่องอื่น ๆ ได้แก่วารสาร หรือหนังสือ
  - 4.3 ตรวจสอบคำบรรยาย รูปภาพ จากเว็บไซต์ทางพฤกษศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ เช่น Wikipedia.com
  - 4.4 ตรวจสอบเทียบเคียงกับตัวอย่างพรรณไม้แห้ง
5. การตรวจสอบการใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อพ้อง และการสะกดชื่อ จะยึดตามลำดับความสำคัญ
  - 5.1 ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557
  - 5.2 The Plant List (<http://www.theplantlist.org/>) โดยเลือกใช้ชื่อที่ได้รับการยอมรับจากการตรวจสอบแก้ไขของทีมนักพฤกษศาสตร์แล้ว (accepted name)
  - 5.3 หนังสือ Flora of Thailand
  - 5.4 หนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย
  - 5.5 หนังสือพรรณพฤกษชาติของต่างประเทศ
6. วิเคราะห์ผลและสรุปผลการศึกษา

ผลและวิจารณ์

ผลการศึกษารวบรวมพรรณพืชจากทบทวน การสัมภาษณ์กับหมอยาพื้นบ้าน และการสังเกตพบพรรณไม้ที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ประโยชน์ได้ 117 วงศ์ 399 สกุล 627 ชนิด (ตารางผนวกที่ 1) แบ่งเป็นชนิดที่ใช้เป็นยารักษาโรคหรือยาบำรุงร่างกาย 315 ชนิด ใช้เป็นอาหาร 304 ชนิด ใช้สอยในชีวิตประจำวัน 119 ชนิด ใช้ในพิธีกรรมและประเพณี 20 ชนิด และพืชมีพิษ 4 ชนิด ซึ่งบางชนิดสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายประเภท (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ประเภทการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยง

จำแนกตามส่วนของพืชที่ใช้ประโยชน์ พบว่าส่วนของผลใช้ประโยชน์มากที่สุด รองมาเป็นส่วนของใบ ต้น ราก ฯลฯ ซึ่งบางชนิดมีส่วนของพืชที่ใช้หลายอย่างร่วมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีการใช้ประโยชน์จากพืชพรรณ โดยวิธีการรับประทานมากที่สุด รองมาเป็นวิธีการต้มดื่ม น้ำ ทาตามลำดับ ซึ่งบางชนิดมีวิธีใช้หลายแบบร่วมกัน และพบว่าวงศ์ที่มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ วงศ์ถั่ว (Leguminosae) มากถึง 44 ชนิด รองมาเป็นวงศ์ขิงข่า (Zingiberaceae) 35 ชนิด (ภาพที่ 3)

จำแนกประเภทพืชสมุนไพรชนิดนี้ ยาแก้ไข้มาลาเรีย ส่วนใหญ่เป็นพรรณพืชที่มีรสขมอยู่ในวงศ์ Simaroubaceae เช่น ปลาไหลเผือก (*Eurycoma longifolia* Jack) ยาแก้ไข้ เช่น กระจูดไก่ (*Chloranthus elatior* Link) ยาบำรุงกำลัง เช่น กำลั้งหนุมาน (*Clausena* sp.) ยาขับลม เช่น พลุ (*Piper betle* L.) กระจวาน (*Amomum testaceum* Ridl.) ยาแก้ปวดฟัน เช่น ยางน่อง (*Antiaris toxicaria* Lesch.) ยารักษาแผลภายนอก เช่น สาบเสือ (*Chromolaena odorata* (L.) R. M. King & H. Rob.) พืชอาหารใช้กินส่วนต่าง ๆ หรือใช้ประกอบอาหาร เช่น มะตาด (*Dillenia indica* L.) มหาพรหม (*Mitrephora winitii* Craib) ประเภทใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อหรือมีการกล่าวคาถากำกับ เช่น ผักเหมียง (*Gnetum gnemon* L.) ประเภทใช้ในชีวิตประจำวันใช้ในงานหัตถกรรม

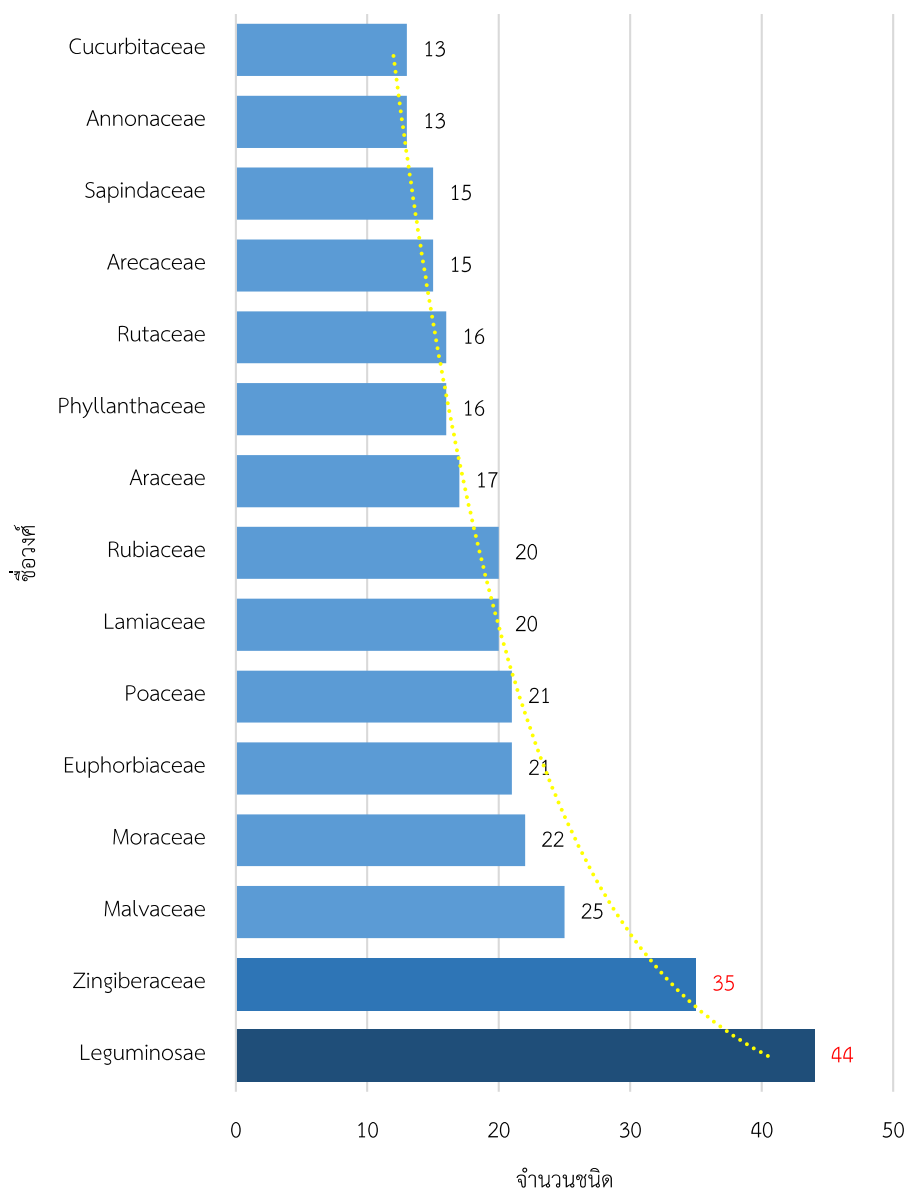
หรือใช้ในชีวิตประจำวัน คือ (*Livistona speciosa* Kurz) ปอหู่ (*Hibiscus macrophyllus* Roxb. ex Hornem.) เปียด (*Premna tomentosa* Willd.) ใช้เป็นวัสดุในการต้มเหล้า เช่น ตะเคียนทอง (*Hopea odorata* Roxb.)

การเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์พรรณพืชจากแหล่งอื่นได้แก่ หมู่บ้านป่าละอู (อรัญ, 2556) หมู่บ้านโป่งลึก (เลอศักดิ์, 2551) หมู่บ้านบางกลอย และหมู่บ้านโป่งลึก (อรรณ, 2553) หมู่บ้านชาวกระหว่างในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (อภิชา และคณะ, 2551) พบว่ามีพรรณพืชที่ชาวกระหว่างใช้ประโยชน์คล้ายกันทั้งในส่วนของชนิดพันธุ์ และวิธีการใช้ มีเพียงภาษากระหว่างที่ใช้เรียกพรรณพืชแตกต่างกันเล็กน้อยในแง่ของภาษาเขียนเนื่องจากเขียนสะกดคำได้ยาก เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์พรรณพืชจากชนเผ่าอื่น ๆ พบว่ามีพรรณพืชที่ใช้ประโยชน์คล้ายกัน แต่จะแตกต่างในเรื่องของวิธีการใช้เล็กน้อย เช่น ชาวซาไก (เกศริน, 2554) พบว่า ยางน่อง (*Antiaris toxicaria* Lesch.) ยางใช้เป็นยาพิษอาบอาวุธฆ่าสัตว์เท่านั้น แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าชาวกระหว่างได้ใช้ ยางน่อง (*Antiaris toxicaria* Lesch.) เป็นพืชสมุนไพรโดยใช้เปลือกในเคี้ยวอมแก้ฟันผุ หนองกินฟัน ยางใช้เป็นยาพิษอาบอาวุธฆ่าสัตว์ โดยจากการลงพื้นที่สำรวจพบว่าต้นยางน่อง (*Antiaris toxicaria* Lesch.) ต้นใหญ่มักมีรอยของมีคมบาดไว้ น้ำยาง สีขาวไปใช้ประโยชน์ยิงสัตว์ การนำพรรณพืชมาใช้ประโยชน์พบว่าการศึกษานี้มีการนำพืชมาใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรคมามากที่สุด ซึ่งเหมือนกับหลายกลุ่มประชากร เช่น อาข่า ม้ง กระเหรี่ยง และกระหว่าง ที่เคยมีรายงานในปัจจุบัน ในขณะที่บางกลุ่มประชากร เช่น มอญ แกน ซาไก กลับพบว่ามี การนำพืชมาใช้เป็นพืชอาหารมากที่สุด

การคัดเลือกชนิดพรรณพืชที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ประจำแต่ละหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากจำนวนบ้านเรือนที่ปลูก และความถี่ในการใช้ประโยชน์ มีดังนี้ หมู่บ้านโป่งลึก ได้แก่ แตงกะลา [ตีเปลหว่า] (*Passiflora quadrangularis* L.) ผลใช้เป็นอาหาร หมู่บ้านบางกลอย ได้แก่ กำจัดตัน [โอะโอะโอะ] (*Zanthoxylum limonella* (Dennst.) Alston) นำรากมาทุบกับหินรับประทานผสมกับน้ำแก้ลม เป็นยาหอม ผลใช้เป็นเครื่องเทศ หมู่บ้านป่าหมาก ได้แก่ หมาก [เส้] (*Areca catechu* L.) ผลเคี้ยวรับประทานกับพลู [ตะบลิ] (*Piper betle* L.) ผลอ่อนใช้บีบให้เป็นน้ำใช้กวาดลิ้น กวาดปาก แก้วฝ้ายที่ลิ้นในเด็ก หรือน้ำกัดเท้า และหมู่บ้านพระกำ ได้แก่ มะตาด [เคาะตี] (*Dillenia indica* L.) เปลือกนำมาทุบ แล้วนำไปปะแผลสดของสัตว์ ช่วยรักษาบาดแผล ผลสุกรสเปรี้ยวทำแกงส้มหรือน้ำพริกรับประทานได้

สำหรับพรรณไม้ที่น่าสนใจเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ ข่อยใบใหญ่ (*Streblus macrophyllus* Blume) ซึ่งผลสามารถควักกินกับเกลือ ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน บัวผุด (*Rafflesia kerrii* Meijer) ซึ่งใช้เป็นตัวยาอายุวัฒนะ ทำยาลูกกลอนปัจจุบันหายาก และกลุ่มที่ใช้เป็นยาคุมกำเนิด กลุ่มที่ใช้เป็นยาฆ่าเชื้อราในนาข้าว กลุ่มที่ใช้เป็นยาแก้ไข้มาลาเรีย และกลุ่มที่ใช้เป็นยาถอนพิษงู

พรรณไม้ที่มีการใช้ประโยชน์ของชาวกระเหรี่ยงบางชนิดเป็นพืชหายาก พืชถิ่นเดียวของประเทศไทย และพืชถูกคุกคาม พบ 7 วงศ์ 7 สกุล 9 ชนิด เช่น มหาพรหม (*Mitrephora winitii* Craib) ขึ้นในป่าดิบแล้งใกล้กับหมู่บ้าน ซึ่งผลสุกรับประทานได้มีรสหวาน สถานภาพเป็นไม้หายาก และพืชถิ่นเดียวของประเทศไทย (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548) ผักเหมียง (*Gnetum gnemon* L.) รากใช้ผสมกับรากกระถินทาบริเวณที่ถูกงูกัดแก้พิษงู ใบบอ่อนกินได้ นอกจากนี้หากหลงป่าก็สามารถเคี้ยวใบ 7 ใบ สามารถอยู่ได้ 7 วัน แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีคาถากำกับด้วย (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548) ดังตารางที่ 1

ภาพที่ 3 จำนวนชนิดพรรณพืชในแต่ละวงศ์ 15 อันดับแรก

ตารางที่ 1 ชนิดพรรณพืชหายาก พืชถิ่นเดียวของประเทศไทย และพืชถูกคุกคาม จากการศึกษาการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงในกลุ่มป่าแก่งกระจาน

ที่	ชนิดพันธุ์	วงศ์	ลักษณะ	ความสำคัญ
1	นางเลว (<i>Cyathocalyx martabanicus</i> Hook. f. & Thomson)	Annonaceae	ไม้ยืนต้น พบตามป่าดิบชื้น ดอกมีกลิ่นหอม	ถูกคุกคาม (BKF, 2005)
2	มหาพรหม (<i>Mitrephora winitii</i> Craib)	Annonaceae	ไม้ต้นขนาดเล็ก กลีบดอกมีขนาดใหญ่มีกลิ่นหอมพบเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในเขตจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นบนภูเขาในป่าดิบแล้ง	พืชหายาก พืชถิ่นเดียวของประเทศไทย (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548)
3	กล้วยหูสัง (<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb. ex Hornem.)	Annonaceae	ไม้เถาเนื้อแข็งขนาดใหญ่ ดอกสีแดงขนาดใหญ่ พบทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ของไทย ต่างประเทศพบที่ กัมพูชา มาเลเซีย และอินโดนีเซีย	พืชหายาก (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548)
4	มะกิ้ง (<i>Hodgsonia macrocarpa</i> (Blume) Cogn.)	Cucurbitaceae	ไม้เถา ผลเปลือกแข็ง กลมขนาดใหญ่ ผิวด้านนอกมีนวล การกระจายพันธุ์ ภูฏาน สิบิม อินเดีย จีนตอนใต้ พม่า และภูมิภาคอินโดจีน ในไทยพบกระจายห่างๆ ยกเว้นทางภาคใต้ ขึ้นในป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา	พืชหายาก (สำนักหอพรรณไม้, 2551)
5	เนระพูสีไทย (<i>Tacca chantrieri</i> André)	Dioscoreaceae	ไม้ล้มลุก รายงานการพบในประเทศไทยจีนตอนใต้ อินเดีย บังคลาเทศ พม่า ลาว เวียดนาม และภาคใต้ของไทย ขึ้นในป่าดิบชื้น	ถูกคุกคาม (BKF, 2005)
6	ผักเหมียง (<i>Gnetum gnemon</i> L.)	Gnetaceae	ไม้พุ่ม สูง 2-3 เมตร ไม่ผลัดใบพบในเขตจังหวัดเพชรบุรี (อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน) และภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ต่างประเทศพบที่ภูมิภาคมาเลเซีย จนถึงหมู่เกาะโซโลมอนและฟีจี ขึ้นในป่าดิบชื้น	พืชหายาก (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548)
7	ขมิ้นเครือ (<i>Anamirta cocculus</i> (L.) Wight & Arn.)	Menispermaceae	ไม้เถาเนื้อแข็งขนาดใหญ่ พบในภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ ต่างประเทศพบตั้งแต่จีน (เกาะไหหลำ) ภูมิภาคอินโดจีนและภูมิภาคมาเลเซีย ขึ้นตามชายป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้น	พืชหายาก (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548)
8	กวางดูถูก (<i>Naravelia laurifolia</i> Wall. ex Hook. f. & Thomson)	Ranunculaceae	ไม้เถาเนื้อแข็ง พบในภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ ต่างประเทศพบตั้งแต่อินเดีย (ฮัสสัม) พม่า จีน (ยูนาน) ภูมิภาคอินโดจีน และภูมิภาคมาเลเซีย ขึ้นกระจัดกระจายริมลำธารที่มีร่มเงาบนภูเขาในป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้น	พืชหายาก (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548) ถูกคุกคาม (BKF, 2005)
9	เงาะป่า (<i>Nephelium melliferum</i> Gagnep.)	Sapindaceae	ไม้ต้นขนาดใหญ่ ผลคล้ายเงาะแต่มีเยื่อหุ้มเมล็ดบางกว่ารสเปรี้ยวพบในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันออก และภาคใต้ของไทย ต่างประเทศพบที่เวียดนามและมาเลเซีย ขึ้นตามภูเขาหินทราย และหินแกรนิต ในป่าดิบแล้ง	พืชหายาก (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548)

ภาพที่ 4 การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงบางชนิด

- ก. พลู่ (*Piper betle* L.) ชาวกะเหรี่ยงกินคู่กับหมาก
- ข. ค้อ (*Livistona speciosa* Kurz) ใช้มุงหลังคาตามบ้านเรือน
- ค. ข่อยใบใหญ่ (*Strebilus macrophyllus* Blume) นำมาคั่วกินกับเกลือ
- ง. กอมขม (*Picrasma javanica* Blume) ใบนำมาต้มกินแก้ไข้มาลาเรีย

ภาพที่ 5 การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงบางชนิด

- จ. เนระพูสีไทย (*Tacca chantrieri* André) กินเป็นอาหารและเป็นยาบำรุงกำลัง
- ฉ. ยางนอง (*Antiaris toxicaria* Lesch.) ยางนองเปลือกใช้ทำยาแก้ปวดฟัน
- ช. ผักปลัง (*Basella alba* L.) กินเป็นอาหาร ยอดอ่อนจิ้มน้ำพริก
- ซ. กระจูดไก่ (*Chloranthus elatior* Link) ยอดอ่อนกินได้

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การรวบรวมพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าพื้นเมือง (ชาวกะเหรี่ยง) ในกลุ่มป่าแก่งกระจาน พบพรรณไม้ที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ประโยชน์ 117 วงศ์ 399 สกุล 627 ชนิด แบ่งเป็นชนิดที่ใช้เป็นยารักษาโรคหรือยาบำรุงร่างกาย 316 ชนิด ใช้เป็นอาหาร 305 ชนิด ใช้สอยในชีวิตประจำวัน 119 ชนิด ใช้ในพิธีกรรมและประเพณี 20 ชนิด และพืชมีพิษ 4 ชนิด ซึ่งบางชนิดสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายประเภท

จากการศึกษาฯ พบอีกว่า พรรณไม้ที่มีการใช้ประโยชน์บางชนิดเป็นพรรณไม้หายาก และบางชนิดยังไม่มีมีการตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ และประโยชน์ทางอ้อมจากการศึกษาครั้งนี้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าและการอนุรักษ์พรรณพืชในป่า เป็นและรวบรวมองค์ความรู้ ความเชื่อ และกรรมวิธี เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชุมชนชาวกะเหรี่ยงกลุ่มป่าแก่งกระจานมิให้สูญหาย โดยการจัดทำเป็นฐานข้อมูลพรรณพืชของชาวกะเหรี่ยง และสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังต่อไป และพรรณพืชบางชนิดมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน จึงควรที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ควบคู่กับการใช้ประโยชน์พรรณพืชอย่างยั่งยืน เช่น โครงการต่อยอดทางความคิด “หนึ่งอุทยานแห่งชาติ หนึ่งผลิตภัณฑ์ (ONE National Park ONE Product)” เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากธรรมชาติ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. ม.ป.ป. โครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านพระท่า/หนองตาดั่ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. แหล่งที่มา: http://www2.dgr.go.th/Royal_projects/project/detail_13.php, 7 กุมภาพันธ์ 2560.
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2553. สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง แหล่งที่มา: <http://suanphueng.ratchaburi.doe.go.th/ATSC/Mainpage/040.html?>, 7 กุมภาพันธ์ 2560.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2548. พืชถิ่นเดียวและพืชหายากของประเทศไทย. โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. 187 หน้า
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2550. พรรณไม้เกียรติประวัติของไทย. บริษัทประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ. 204 หน้า
- เกศริน มณีสุน. 2544. พจนานุกรมพื้นบ้านของชนเผ่าชาวกูในจังหวัดตรัง พัทลุง และยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ขวัญฤทัย คำฝางเชื้อ, ปรีทรรศน์ ไตรสนธิ และ ชูศรี ไตรสนธิ. 2553. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง ที่ตำบลบ้านจันทร์และแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพจนานุกรมไทย 2 (พิเศษ):275-297.
- คมกริช เศรษฐบุบผา และ ดวงใจ ศุขเฉลิม. 2552. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวมูเซอดำ บ้านห้วยปลาหลด ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วารสารวนศาสตร์ 28 (1): 29-39.
- ชูศรี ไตรสนธิ และ ปรีทรรศน์ ไตรสนธิ. 2552. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในเขตอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารพจนานุกรมไทย 1(1): 1-23.
- ชูศรี ไตรสนธิ และ ปรีทรรศน์ ไตรสนธิ. 2554. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวลัวะและชาวกูบนดอยภูคา จังหวัดน่าน. วารสารพจนานุกรมไทย 3(2): 163-185.
- ธวัชชัย สันติสุข. 2539. เรื่องที่ 7 พจนานุกรมพื้นบ้าน. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 21 (2539): 211-255.

นันทิ เมืองเย็น, ชูศรี ไตรสนธิ และ อังคณา อินตา. 2555. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวไทลื้อและคนเมืองในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพจนานุกรมศาสตร์ไทย 4(พิเศษ): 31-36.

ปรัชญา ศรีสง่า, สุชาติ วงศ์ภาค, วาสนา คำกวน, ตรีชัย เป็กทอง, จันทราภรณ์ โตรานนท์, ทศนวิศ ยะโส และ สุรีย์พร นนทชัยภูมิ. 2554. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวอาข่า หมู่บ้านห้วยห้วยกป่าโซ อำเภอแม่ฟ้าหลวง และหมู่บ้านใหม่พัฒนา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วารสารพจนานุกรมศาสตร์ไทย 3(1): 93-114.

อภิชา อยู่สมบูรณ์ ธรรมบุญ เต็มไชย และสุรียนต์ โพธิบัณฑิต. (2551). ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกระเหรี่ยงบ้านโป่งลึก-บางกลอย อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. รายงานการประชุมวิชาการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ. 3-5 กันยายน 2551. หน้า 97-118.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2547. ศัพท์ป่าไม้ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. ศักดิ์โสภณการพิมพ์, กรุงเทพฯ. 640 หน้า

ราชบัณฑิตยสถาน. 2547. อนุกรมวิธานพืช อักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถานแก้ไขเพิ่มเติม. พิมพ์ครั้งที่ 2. หจก. อรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ

ราชบัณฑิตยสถาน. 2547. อนุกรมวิธานพืช อักษร ข ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. หจก. อรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. อนุกรมวิธานพืช อักษร ค ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. หจก. อรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ

เลอศักดิ์ ประจวบอารีย์. 2551. สมุนไพรพื้นบ้านของชนเผ่ากระเหรี่ยง บ้านโป่งลึก อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศูนย์ศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2554. สารสนเทศภูมิศาสตร์กลุ่มป่าแก่งกระจาน. ชะอำการพิมพ์, เพชรบุรี. 162 หน้า

- สถาบันวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2556. การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวกะเหรี่ยงบริเวณแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศผืนป่าตะนาวศรีตอนล่าง. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ. 144 หน้า
- สุดารรา สุจฉายา. 2547. เพชรบุรี. สำนักพิมพ์สารคดี, กรุงเทพฯ. 252 หน้า
- สุธรรม อารีกุล, จำรัส อินทร, สุวรรณ ทาเขียว, และอ่องเต็ง นันทแก้ว. 2551. องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของไทย เล่ม 1. มุลินธิโครงการหลวง บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ 978 หน้า.
- สุธรรม อารีกุล, จำรัส อินทร, สุวรรณ ทาเขียว, และอ่องเต็ง นันทแก้ว. 2551. องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของไทย เล่ม 2. มุลินธิโครงการหลวง บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ 920 หน้า.
- สุธรรม อารีกุล, จำรัส อินทร, สุวรรณ ทาเขียว, และอ่องเต็ง นันทแก้ว. 2551. องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของไทย เล่ม 3. มุลินธิโครงการหลวง บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ 886 หน้า.
- สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2551. พืชหายากของประเทศไทย. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ. 230 หน้า
- สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. 828 หน้า
- อรทัย เนียมสุวรรณ. 2546. พจนานุกรมพื้นบ้านของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรวรรณ บุญทัน. 2553. การใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์พืชป่ากรณีศึกษา ชนเผ่ากะเหรี่ยงในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล

- อรุณ แถวจตุรัส. 2543. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอคูระบุรี จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อำเภอแก่งกระจาน. 2559. **เพิ่มข้อมูลชุมชนบ้านโป่งลึก – บางกลอย**. อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี.
- อำเภอสามร้อยยอด. 2558. **COMMUNITY FOLDER (เพิ่มชุมชน)**. บ้านป่าหมาก ตำบลศาลาลีย์ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 การใช้ประโยชน์พืชของชนเผ่าพื้นเมืองในกลุ่มป่าแก่งกระจาน

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
1	-	-	-	โคะชี่	รากใช้ต้มรับประทานแก้ไข้	1	c
2	-	-	กำแพงเจ็ดขึ้น	ตุ๊กตะ	ใช้เถาแดงเหล้า ต้มบำรุงกำลัง	1	c
3	-	-	-	โนมาอะ	ต้นใช้ต่อเมล็ดหรือต้มผสมกับน้ำผึ้งแก้การปวดหลัง	1	e
4	-	-	-	กะมากะ	ทั้งต้นช่วยเพิ่มน้ำนม	1	e
5	-	-	-	โกะโปะชี่	ทั้งต้นเป็นอาหาร	2	e
6	-	-	-	ชิกะปอดาซูแม	ต้นนำมาผสมกับหินทาบริเวณที่ตะขาบกัด	1	e
7	-	-	-	ตะอะทุ	ผลเป็นอาหารมีรสเปรี้ยว	2	e
8	-	-	-	โตโนอะ	ต้นใช้ต้มดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง	1	e
9	-	-	-	เบาะกือชี่	ต้นใช้ต้มดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง	1	e
10	-	-	-	ปอท่าคอ	ต้นเป็นอาหาร	2	e
11	-	-	-	พอว้อ	ใบโศกที่ระเหยให้เลือดไหลเวียนเป็นปกติ	1	a, e
12	Acanthaceae	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	พอด้าจี่	ใบช่ยทาบริเวณงูกัด	1	a, e
13	Acanthaceae	<i>Barleria strigosa</i> Willd.	สังกรณี	พ้อมเบ้อมี	ต้นต้มมีดื่ม แก้ปวดท้อง ท้องอืดท้องเฟ้อ	1	d
14	Acanthaceae	<i>Justicia cochinchinensis</i> Benoist	-	เนาะชะมีโย้แม่	ต้นต้มน้ำดื่ม แก้อาการท้องร่วงไม่รุนแรง ในสตรี ช่วยให้ประจำเดือนมาตามปกติ	1	b
15	Acanthaceae	<i>Justicia gendarussa</i> Burm. f.	สันพร้าวอยู่	ตะละส่วย	ต้นบูชาในพิธีไหว้พระจันทร์ ต้นต้มน้ำอาบแก้สูก้อไส	1, 4	b, c, d
16	Acanthaceae	<i>Pseuderanthemum latifolium</i> B. Hansen	เหมยตลก	เนาะไตแม่	ใบใช้หนีบเปลือกตาเล่นเหมือนติดขนตาปลอม	4	b
17	Acanthaceae	<i>Thunbergia fragrans</i> Roxb.	หุบปากกา	ช้อมักดี อาปรีย	ใบต้มน้ำอาบแก้ไอ	1	b
18	Acanthaceae	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	ชะนาคีเดอ	ใช้ใบสดหรือแห้ง ต้มเอาน้ำดื่มเป็นยาถอนพิษ (น้ำดื่มจะมีสีแดง) เกาหรือใบเคี้ยวรับประทานแก้เมา	1	a, b, c, d, e
19	Achariaceae	<i>Hydnocarpus ilicifolia</i> King	กระเบาถัก	จิจาแม	ผลสุกรับประทานเมื่อใน แต่ห้ามรับประทานขณะเพราะจะทำให้คลื่นไส้	2	c, d, e
20	Acoraceae	<i>Acorus calamus</i> L.	ว่านน้ำ	สืออี	ต้นผสมเอาน้ำที่ผสมกับน้ำมันพริกขี้หนูทาท้องเด็ก แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ	1	a, b
21	Amaranthaceae	<i>Altemanthera sessilis</i> (L.) R. Br. ex DC.	ผักเบ็ดไทย	บัสช้อ	ต้นต้มน้ำดื่ม/อาบให้หญิงหลังคลอด แก้หน้ามืดตายเนื่องจากเสียเลือด และช่วยขับน้ำคาวปลา	1	b, d

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
22	Amaranthaceae	<i>Amaranthus blitum</i> subsp. <i>oleraceus</i> (L.) Costea	ผักกม	เมตเตละเอะโหว่	ต้นและใบเป็นอาหาร	2	e
23	Amaranthaceae	<i>Amaranthus spinosus</i> L.	ผักขมหนาม	ขมหนาม	ต้นเป็นอาหาร	2	e
24	Amaranthaceae	<i>Amaranthus tricolor</i> L.	ผักโขม	มีดเลื้อ กว้อ	ต้มจิ้มน้ำพริก	2	d
25	Amaranthaceae	<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่ไทย	พ้อบ้อ	ต้นบูชาแม่โพสพก่อนการพ่นข้าว และเมื่อนำข้าวขึ้นยุ้ง	4	b
26	Amaryllidaceae	<i>Allium ascalonicum</i> L.	หอม	ปะกลือ	ต้นเป็นอาหาร	2	e
27	Amaryllidaceae	<i>Crinum</i> sp.	พลับพลึง	พลับพลึง	ต้นเป็นไม้ประดับ	3	a, e
28	Amaryllidaceae	<i>Eucharis x grandiflora</i> Planch. & Linden	ว่านนางกวัก	ว่าน	ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e
29	Amaryllidaceae	<i>Hippeastrum</i> sp.	ว่านสี่ทิศ	พอกอี	ทำไว้ประดับกับหลักหรือตอมงหลัก รับประทานวันละ 3 เวลา แก้โรคเลือด	1	a, c, e
30	Anacardiaceae	<i>Anacardium occidentale</i> L.	มะม่วงหิมพานต์	ตะโคโรโร	ผลเป็นอาหาร	2	e
31	Anacardiaceae	<i>Bouea macrophylla</i> Griff.	มะม่วง	ตะคว้อชี	ผลเป็นอาหาร	2	e
32	Anacardiaceae	<i>Bouea oppositifolia</i> (Roxb.) Adelb.	มะปริง	ตะโคชี	ผลดิบและผลสุกรับประทานได้	2	a, c
33	Anacardiaceae	<i>Dracontomelon dao</i> (Blanco) Merr. & Rolfe	พระเจ้าห้าพระองค์	ปูโร	ผลสุกรับประทานได้	2	a, c
34	Anacardiaceae	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วง	ตะไค้	ผลใช้เป็นอาหาร	2	a, e
35	Anacardiaceae	<i>Spondias bipinnata</i> Airy Shaw & Forman	มะกอกป่า	เตอพิ	ผลใช้ร่วมกับรากดอกทาน น้ำผึ้งเข้าเครื่องยา ผลรับประทานได้	1, 2	d
36	Anacardiaceae	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	ตะพิ	ใช้ผลรับประทาน ยอดอ่อนเป็นกับแกงส้มกับน้ำพริก ใช้เมล็ดแกงส้ม ใช้เมล็ดผสมเข้ากับเครื่องยา และส้มป่อย เป็นยาระบาย	1, 2	a, c, e
37	Ancistrocladaceae	<i>Ancistrocladus tectorius</i> (Lour.) Merr.	ค้อนหมาแดง	จิลิถู่	รากคองกับเหล้า รับประทานบำรุงกำลัง แก้ปวดเอว	1	a, c
38	Annonaceae	<i>Annona muricata</i> L.	ทุเรียนเทศ	เอ๊ะจ๊ะ	ผลใช้เป็นอาหาร	2	a, e
39	Annonaceae	<i>Annona reticulata</i> L.	น้อยโหน่ง	ซีโพะโดรู่ย	ผลใช้เป็นอาหาร	2	a, e
40	Annonaceae	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	น้อยหน่า	นำผลดิบมาฝนกับน้ำบรรเทาอาการปวด แก้มคัด ผลสุกรับประทานได้ ใบนำมาชงชากับน้ำทาแก้เหา	1, 2	a, d, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
41	Annonaceae	<i>Anomianthus dulcis</i> (Dunal) J. Sinclair	เถาแก้ว	กะโหย่วปะ	ใช้เปลือกและใบนวดสุนัขที่ถูกกัด บรรเทาอาการปวด	1	a, c
42	Annonaceae	<i>Artabotrys siamensis</i> Miq.	การเวกป่า	ตะโหย่วปะพาดู	เปลือกตำรับประทุษโทษน้ำ เปลือกใช้พอกแผลฝีพิษสำหรับสุนัขที่โดนงูกัด	1	a, c
43	Annonaceae	<i>Artabotrys</i> sp.	กระดังงา	โหย่วปะ	ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e
44	Annonaceae	<i>Cyathocalyx martabanicus</i> Hook. f. & Thomson	นางเลว	ชิกวาทู	เนื้อไม้สกัดไฟได้ ใช้เป็นเชื้อในการก่อไฟในฤดูฝน เชื่อกันกับเครื่องยาและสมุนไพร เป็นยาระบาย ผลสุกรับประทานได้ มีรสเปรี้ยวอมหวาน	1, 2, 3	a, e
45	Annonaceae	<i>Goniotalamus sawterii</i> C. E. C. Fisch.	บุหงาหยิก	เพาะนาจ๊ะ	รากผสมกับน้ำมะนาว น้ำข้าว ผสมทา แก้พิษงูกัด โดยทาทีสระง่อนเป็นลำดับแรก แล้วรับประทาน น้ำที่ฝนและทาบริเวณแผลที่ถูกงูกัด พร้อมกับเสกคาถากำกับ (เป็นภาษากะเหรี่ยง)	1	a
46	Annonaceae	<i>Melodorum siamense</i> (Scheff.) Ban	นมแมว	ตะยูปล่	เนื้อไม้ ต้มน้ำดื่มแก้ลมพิษ	1	a
47	Annonaceae	<i>Mitrella kentii</i> (Blume) Miq.	บุหงาพอง	กะโหย่วปะ	ใช้เปลือกและใบนวดสุนัขที่ถูกงูกัด บรรเทาอาการปวด	1	a, c
48	Annonaceae	<i>Mitrephora winitii</i> Craib	มหาพรหม	ซีไซ่ตุ้	ผลสุกรับประทานได้มีรสหวาน	2	a, c
49	Annonaceae	<i>Polyalthia suberosa</i> (Roxb.) Thwaites	กึ่งกล่อม	ทะเลเทปี	ผลสุกรับประทานได้ มีสีดำ รสเปรี้ยวอมหวาน	2	a, c, e
50	Annonaceae	<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb. ex Hornem.	กักรยพญูสิ่ง	ตะโหย่วปะ	ผลคล้ายกล้วยใช้รับประทานได้ รสชาติหวาน แต่มีเมล็ดมาก	2	a, c
51	Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	ผักชีลาว	พ้อแก้ว	เมล็ดตำกับเครื่องแกง	2	d
52	Apiaceae	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	เนาะวอเมะ	ใบเป็นผักสดรับประทานได้มีน้ำพริก	1, 2	c, d, e
53	Apiaceae	<i>Eryngium foetidum</i> L.	ผักชีฝรั่ง	ชะซากะซี	ใบเป็นเครื่องเทศดับคาวในแกง "ตะลอะวี"	2	b
54	Apiaceae	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) Fuss	ผักชีฝรั่ง	ตะโปะเหน่อ	ต้น ใบใช้เป็นอาหาร	2	d, e
55	Apocynaceae	<i>Alstonia rostrata</i> C. E. C. Fisch.	น้องขาว	น้อ	นำเปลือกมาตำรับประทานน้ำ แก้อาการไข้	1	a

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อहर่าง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
56	Apocynaceae	<i>Astonia scholaris</i> (L.) R. Br.	พญาสัตบรรณ	น้อย	นำเปลือกมาต้มน้ำรับประทาน แก้อาการไข้	1	c, e
57	Apocynaceae	<i>Marsdenia tinctoria</i> R. Br.	ครามเถา	ตะกั่ว	ใบใช้หมักกับน้ำปูนใสย้อมผ้าให้สีน้ำเงิน	3	a
58	Apocynaceae	<i>Myriopterum extensum</i> (Wight & Arn.) K. Schum.	ชะเอม	ฉี่หลี่โจ้	ใช้เนื้อไม้สำหรับตองเหล็ก มีฤทธิ์เป็นยาบำรุงกำลัง ใช้ลูกแบ่งสมเพื่อต้มเหล้า	1	a, c
59	Apocynaceae	<i>Plumeria</i> sp.	กลิ่นหอม	เพาะวู้ตี	ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e
60	Apocynaceae	<i>Rauwolfia verticillata</i> (Lour.) Bail.	ระย้อมใหญ่	ฉี่เบร่ามีโพ้	ใช้รากฝนกับน้ำซาวข้าวและน้ำมะนาว ทาที่ศีรษะแล้วทาที่แผลที่โดนหรือสัตว์มีพิษกัดหรือตอย (ถ้ากลายเป็นภาษากระหรง)	1	a, b
61	Apocynaceae	<i>Tabernaemontana pedunculata</i> Wall.	พุทธานยา	ฉี่เบร่ามีโพ้	ใช้รากฝนรากับน้ำซาวข้าวและมะนาว ทาที่ศีรษะแล้วทาที่แผลที่โดนหรือสัตว์มีพิษกัดหรือตอย (ถ้ากลายเป็นภาษากระหรง)	1	a, b
62	Apocynaceae	<i>Willughbeia edulis</i> Roxb.	คุย	กะโป้ระ	เมล็ดในผลรับประทานมีรสหวานอมเปรี้ยว ใช้เป็นกาต้มน้ำ นัก นายงเลิงวสมนั้นมันยางในอัตราส่วน 3:1	2, 3	a, c
63	Apocynaceae	<i>Wrightia pubescens</i> R. Br.	โมก	ห้อยแก้ว	ลำต้นทำค้ำจอบ ค้ำมีด อุปกรณ์ต่าง ๆ	3	b
64	Araceae	-	บอนขาว	คี	ต้นเป็นอาหาร	2	e
65	Araceae	<i>Alocasia macrorrhizos</i> (L.) G. Don	บอนดำ	กะตุ้	ก้านนำไปลอกเปลือก นำไปประกอบอาหารรับประทานได้	2	c, e
66	Araceae	<i>Amorphophallus bulbifer</i> (Roxb.) Blume	บุกเลี้ยง	ตีโพตี	ลำต้นใช้แกงส้ม	2	a, c
67	Araceae	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุกคางคก	คี	ต้นเป็นอาหาร	2	a, e
68	Araceae	<i>Colocasia antiquorum</i> Schott	บอนน้ำ	คีตี้	ก้านใส่ผงที่มีรสเปรี้ยว ยางจากก้านคั้น	2	d
69	Araceae	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	คีตี	ก้านต้มให้ละเอียด จิมน้ำพริก	2	a, b, c, e
70	Araceae	<i>Colocasia gigantea</i> (Blume) Hook. f.	ตูน	คีอะว้า	ก้านเป็นผักสด จิมน้ำพริก	2	d
71	Araceae	<i>Colocasia</i> sp.	เผือกดำ	คีตี้	หัวต้มหรือใส่แกง	2	d, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อहरร่าง	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
72	Araceae	<i>Colocasia</i> sp.	เผื่อน้ำ	คัตือ	หัวต้มหรือใส่แฉง	2	d
73	Araceae	<i>Colocasia</i> sp.	เผือกหอม	คิงหม่อม	หัวเป็นอาหาร	2	e
74	Araceae	<i>Epipremnum giganteum</i> (Roxb.) Schott	รงคกล้วย	จืดอ้อ	รากนำมาต้มและกอบหูก้าคา	3	a, c
75	Araceae	<i>Homalomena rostrata</i> Griff.	บอนส้ม	กะตัญญู	หัวทุบให้ละเอียดผสมกับข้าวให้สุนัขรับประทานเพื่อให้สุนัขดูด	3	a, c
76	Araceae	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักนวม	เฮาะทุปู้	ก้านใบดองเกลือ ต้มใช้เป็นน้ำ	2	a, b, d
77	Araceae	<i>Pothos chinensis</i> (Raf.) Merr.	หวายตะมอย	จ้อจ้อ	ใช้ใบและเถาต้มน้ำอาบ แก้โรคผิวหนังหรือกลาก (เป็นแผลเป็น ปัสสาวะไม่ออก ท้องโต และท้องผูก)	1	a, c
78	Araceae	<i>Pothos scandens</i> L.	คอกัว	จ้อจ้อ	ใบนำมาต้มน้ำดื่มใช้รักษาโรคหรืออาการของระบบทางเดินปัสสาวะ	1	a, c, d
79	Araceae	<i>Syngonium podophyllum</i> Schott	-	คัจจนะ	เถาต้มผสมอาหารให้หมารับประทาน ทำให้หมาตัวก้าวร้าว	3	a, c
80	Araceae	<i>Typhonium trilobatum</i> (L.) Schott	อุตพิด	ปริชู่ควะ	หัว นำมาตำทาแผลแผลบ่งตอย ทำให้ไม่ปวด	1	a, c, d, e
81	Araliaceae	<i>Hydrocotyle javanica</i> Thunb.	บัวบกเงา	เนาะกะวอ	ใบต้มน้ำดื่มแก้ไข้ใน รับประทานแทนผักได้	1, 2	a, c
82	Araliaceae	<i>Schefflera</i> sp.	-	ก๊ะปรำ	ต้นผสมกับก้างหมูมาใช้ดองเหล้าเป็นยาบำรุง	1	a, c
83	Araliaceae	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.) Vis.	ต่างหวดง	พ้อโพละ	ใช้ผลดิบนำไปต้มน้ำรับประทานเป็นอาหารและน้ำเป็นยาแก้ แผลพองเป็นหนอง	1, 2	a, c
84	Arecaceae	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	เส้	ผลเคี้ยวรับประทานกับพลูล ผลอ่อนใช้ป้อนให้น้ำ ใช้กวาดลิ้น กวาดปาก แก้ไข้ที่ลิ้นในเด็ก หรือน้ำกัดเท้า	1	a, b, c, d, e
85	Arecaceae	<i>Arenga westerhoutii</i> Griff.	หลังกับ	ปะด้อมี	ปลายยอดอ่อนเส้ต้มใช้ทำเป็นอาหาร ใบคล้ายใบจาก ใช้ปรุงหาลังคา	2, 3	a, c
86	Arecaceae	<i>Borassodendron machadonis</i> (Ridl.) Becc.	ช้างไห้	ค้อ	ยอดอ่อนพองเส้ต้มรับประทานได้ ใบใช้ปรุงหาลังคา	2, 3	a, c
87	Arecaceae	<i>Calamus latifolius</i> Roxb.	หวายโปง	รูตุง	ใบใช้จักสาน ตัดยอดตัดโคนรับประทานน้ำในเถา	2, 3	a, c
88	Arecaceae	<i>Calamus palustris</i> Griff.	หวายชิง	สิงคู่	ผลสุกรับประทานได้	2	a, c
89	Arecaceae	<i>Calamus</i> sp.	หวายขม	สี่คละ	ยอดอ่อนเป็นอาหาร ลำต้นใช้จักสาน	2, 3	e
90	Arecaceae	<i>Calamus</i> sp.	หวายหอม	ว่านนวย	ลำต้นใช้แทนเชือก ใช้จักสาน	3	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
91	Arecaceae	<i>Caryota mitis</i> Lour.	เต้าร้าง	มอปอ	ผลใช้รับประทานแทนหมาก โดยใช้ผลดิบหรือน้ำไปต้ม (รสฝาด) ใส้ในของลำต้นและปลายยอดของลำต้นรับประทานเป็นผักแกล้มกับน้ำพริก ยาครงบริเวณภาคปักษ์ถึงภาคตะวันออกเฉียงใต้ไปภาคแห่งผสมกับดินประสิวใช้ทำขมรจนจุดไฟ	2, 3	a, c, e	
92	Arecaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	ตะโค	เนื้อในต้นกะทิใส่แกง เคี้ยวกับพุดแทนหมาก	2	a, b, d, e	
93	Arecaceae	<i>Korthalsia laciniosa</i> (Griff.) Mart.	หว่ายสะเตาใหญ่	ริตะฮู	ต้นใช้เหยยเข้าไปในรูตะพาบ ตะพานจะติดออกมา (ใช้เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำ)	3	a, c	
94	Arecaceae	<i>Livistona speciosa</i> Kurz	ค้อ	สะ	คยอดของลำต้นรับประทานได้ ไปใช้ปรุงหลังคค ผลอ่อนเคี้ยวรับประทานแทนหมากได้ ผลสุกลีดำเอาไปฝัง แล้วป็นเป็นน้ำแล้วเคี้ยวเป็นน้ำรับประทานได้	2, 3	a, b, c, e	
95	Arecaceae	<i>Plectocomiopsis geminiflora</i> (Griff.) Becc.	หว่ายกุ้งน้ำพราย	เร้า	ผลอ่อนเผาไฟรับประทาน ยอดอ่อนเผาหรือต้ม หรือรับประทานดินก็ได้	2	a	
96	Arecaceae	<i>Pycho sperma macarthurii</i> (H. Wendl. ex H. J. Veitch) H. Wendl. ex Hook. f.	หมากเขี้ยว	เขยี้	ใบมาปรุงหลังคค ปลูกประดับ	3	a	
97	Arecaceae	<i>Rhapis humilis</i> Blume	จิงเอย	มอจี	ลำต้นใช้จักสาน เมล็ดสดรับประทานแทนหมาก ใช้รากผสมกับเครื่องยา ทำให้หนึ่งเหนียวโดยต้บดผสมกับน้ำผึ้ง ขึ้นเป็นยาลูกกลอน	1, 3	a, c, d, e	
98	Arecaceae	<i>Salacca wallichiana</i> Mart.	ระกำ	ตะค้อ	รากนำมาต้บรับประทานแก้อาการแพ้ท้อง ผลรับประทานแทนได้	1, 2	a, b, e	
99	Asparagaceae	<i>Asparagus racemosus</i> Willd.	สามสิบ	ระคี่โพ	ใบสดใช้รับประทาน หรือนำมาประกอบอาหาร รากผสมอาหารใช้ต้องเหล้า รับประทานเป็นยาบำรุงร่างกายให้แข็งแรง	1, 2	a, c	
100	Asparagaceae	<i>Chlorophytum orchidastrium</i> Lindl.	ปังกป่า	เนาะดียา	ต้นและใบอ่อน นำไปต้บรับประทานเป็นอาหารได้ รสชาติคล้ายข้าวโพดอ่อน	2	a, c	
101	Asparagaceae	<i>Dracaena angustifolia</i> (Medik.) Roxb.	ค้อมหมากขาว	จิริคุด	ยอดอ่อนรับประทานได้ มีรสหวาน เมล็ดใช้โรยตะพาบ ต้นสับแช่กัตหนอง	1, 2	a	
102	Asparagaceae	<i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S. C. Chen	จันทา	ดาตะกุ่ม	แก่นนำมาแช่น้ำแล้วรับประทานน้ำ (เหมือนน้ำยาคูยทิพย์) หรือใช้แก่นผสมกับหินเอาน้ำเอาน้ำมาทาคั่วแก้อาการของขึ้น ใบใช้แก้ท้องได้	1, 3	a, c, d, e	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อการค้า	ชื่อพ้อง	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพ้อง	ชื่อการค้า	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
103	Asparagaceae	<i>Ophiopogon marmoratus</i> Pierre ex L., Rodr.	หญ้าหางหนู		โศเดโชชะเอม			ใช้หัวคั้นเอาน้ำ หรือผสมเป็นลูกแป้ง เป็นยาบำรุง ทำให้เจริญอาหารนอนหลับสบาย	1	a, c	
104	Asparagaceae	<i>Peliosanthes tetra</i> subsp. <i>humilis</i> (Andrews) Jessop ex Gandhi	ขี้เหล็ก(ตรัง) โหนดิน		ตะหน่ออี			ใบต้มน้ำ ตากแห้งขยี้เป็นผงรับประทานกับน้ำ ต้มผสมกับสมุนไพรอื่น	1	d	
105	Asparagaceae	<i>Sansevieria trifasciata</i> Prain	ลิ้นมังกร		กลีนิ			ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e	
106	Aspleniaceae	<i>Asplenium nidus</i> L.	ข้าหลังหลังลาย		หูดัด			ยอดอ่อนใช้ผัดหรือแกงรับประทานเป็นผัก	2	a, c	
107	Athyriaceae	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ผักกูด		กะดั่ว			1 ยอดอ่อนเป็นผักสด ลวกหรือต้มจิ้มน้ำพริก หรือเป็นผักใส่แกงเผ็ดต่าง ๆ แต่ห้ามรับประทานในช่วง 15 ขณะหลังจากที่ซื้อหัวพระจันทร์ 2 ตำรวมกับข้าวสุก ใช้พอกบริเวณกระดูกหัก จะช่วยต่อกระดูก	1, 2	a, b, c, d	
108	Basellaceae	<i>Basella alba</i> L.	ผักปลัง ผักปลังแดง		หน่อมีต่อมี หน่อแฉะซี			ยอดอ่อน ใบจิ้มน้ำพริก แกงจืด แกงส้ม ใส่แกงส้ม	2	a, d, e	
109	Bignoniaceae	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem.	แคหัวหมู		เครี			ดอกและผลอ่อนมีรสอม นำไปต้มหรือลวกรับประทานเป็นอาหารได้	2	a, b	
110	Bignoniaceae	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา		โศกะ			ฝักหรือยอดอ่อนนำมารับประทานได้ เปลือกต้นนำมาฝนกับน้ำทารักษาสุสัตว์	1, 2	a, c, d, e	
111	Bignoniaceae	<i>Pajanelia longifolia</i> (Willd.) K.Schum.	อีโปง		เครีบือ			ฝักอ่อนและดอกรับประทานเป็นอาหาร	2	a	
112	Bignoniaceae	<i>Stereospermum neuranthum</i> Kurz	แคทราย		แคระแหม			ยอดอ่อนและดอกรับประทานได้	2	a	
113	Bixaceae	<i>Bixa orellana</i> L.	คำแสด		มาน่าใจ			ใบตากแห้งบดเป็นผงใช้สูบ	3	b, d	
114	Blechnaceae	<i>Stenochlaena palustris</i> (Burm. f.) Beed.	ถ้ำพัง		ปะตวยตะโต๊ะ			ยอดอ่อนใช้รับประทาน	2	a, c	
115	Boraginaceae	<i>Cordia furcans</i> I. M. Johnst.	-		โก๊ะ			เนื้อไม้เมือกเหนียว ใช้เป็นการติดกระดาษ	3	b	
116	Boraginaceae	<i>Rotula aquatica</i> Lour.	โคโรทิงขนาด		กั๊กกะอีทัง			ยอดอ่อนรับประทานเป็นผักแกงส้มได้	2	a, c	
117	Brassicaceae	<i>Brassica rapa</i> L.	ผักกาด		ต้อบ๊ะ			ต้นต้มน้ำพริก	2	d	
118	Brassicaceae	<i>Brassica</i> sp.	ผักกาดป่า		ต้อบ๊ะ			ต้นเป็นอาหาร	2	e	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
119	Bromeliaceae	<i>Ananas bracteatus</i> (Lindl.) Schult. & Schult. f.	สับปะรด	หนะ	ผลเป็นอาหาร	2	a, e
120	Burseraceae	<i>Canarium denticulatum</i> Blume	ต้นเลนบาน (ตึกแก้งรังหัท)	จืดเคาะ	เปลือกนำไปตำ แล้วรูดข้าว รักษาริดซำ (เป็นจุดในข้าว)	3	a, c
121	Burseraceae	<i>Garuga pinnata</i> Roxb.	ตะคร้ำ	พิทอติ	ต้นใช้ทำเสาบ้าน	3	e
122	Burseraceae	<i>Protium serratum</i> (Wall. ex Colebr.) Engl.	มะแฟน	พิถอดิว	ผลรับประทานได้มีรสเปรี้ยว เป็นยาระบาย	1, 2	a
123	Buxaceae	<i>Buxus cochinchinensis</i> Pierre ex Gagnep.	ซ่องรำพันใหญ่	ก้อฮ้อ	นำไปต้มตำน้ำอวกแก่แสดงยา ไปอ่อนเลนไฟรับประทานเป็นผัก	1, 3	a
124	Buxaceae	<i>Buxus rolfiei</i> S. Vidal	ซ่องรำพัน	กะตือลาโตตั้ง	นำไปต้มตำน้ำอวกแก่แสดงยา ไปอ่อนเลนไฟรับประทานเป็นผัก	1, 4	a, c, d
125	Cactaceae	<i>Cereus hexagonus</i> (L.) Mill.	กระเบื้องเพชร	คอกะชีละ	ต้นนำมาตำรับประทานเป็นผัก และใช้ประดับตกแต่ง	2, 3	e
126	Cactaceae	<i>Schlumbergera truncata</i> (Haw.) Moran	แก้วมังกร	แก้วมังกร	ผลเป็นอาหาร	2	e
127	Campanulaceae	<i>Cyclocodon parviflorus</i> (Wall. ex A. DC.) Hook. f. & Thomson	มะยมแก้ว	พิญชะ	รากตีผสมกับแป้งข้าวเจ้าทำเป็นแป้งเหล้า ผลสุกสีขาวรับประทานได้รสออกเย็นหวาน	1	a, c
128	Cannabaceae	<i>Celtis tetrandra</i> Roxb.	ขึ้นนอนควาย	ซีโอะ	ใช้รากต้งเหล้า บำรุงกำลัง	1	a
129	Cannabaceae	<i>Celtis timorensis</i> Span.	แก้งชีพระวัง	จิกว่าจิก	ผลใช้เป็นอาหาร	2	e
130	Cannabaceae	<i>Gironiera nervosa</i> Planch.	ขึ้นนอนควาย	จีเอะกาว	ใช้รากต้งเหล้าเป็นยาบำรุงกำลัง	1	a, c
131	Cannabaceae	<i>Trema orientalis</i> (L.) Blume	พังกะแย	จืดยอ	ผลรับประทานได้ มีรสหวาน	2	a
132	Capparaceae	<i>Capparis micrantha</i> DC.	จิงซี่	กำละกำ	ผลไม่รับประทานเล่นของเด็ก	2	b, c, d, e
133	Capparaceae	<i>Crateva adansonii</i> DC.	กุ่มบก	เฮาะกะ	ยอดอ่อน ดอกตอง จัมน้ำพริก ทุบหรือตำให้ละเอียดผสมยาสูบฆ่าแมลงไม้ไร้ข้าว	2, 3	d
134	Capparaceae	<i>Crateva religiosa</i> G. Forst.	กุ่มน้ำ	เฮาะกะพี	ยอดอ่อนนำมาต้งหรือรับประทานสดเป็นผักมีรสเปรี้ยว เปลือกนำมาโขลกให้ละเอียดตั้งทิ้งไว้ประมาณ 1 คืนให้นำ นำไปหว่านในไร่ข้าวแก้งหรือปลูกในจุดหรือใบเหลือง	2, 4	a, c, d, e
135	Capparaceae	<i>Maera siamensis</i> (Kurz) Pax	แดง	แดง	นำกิ่งมาเผาไฟ เอาเถ้าเถ้าสำหรับทำเหล้า ก็อ่อนนำมาบดเลือกแล้วนำไปเผาไฟเป็นผสมทำดินปั้น	1, 3	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อการค้า	ชื่อใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
136	Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L	มะละกอ	กูดิ	ผลเป็นอาหาร รากนำมาผสมกับรากหญ้าคา รากอ่อน รากกล้วยน้ำหว่าและมะเขือขม ตำเป็นลูกแปงไว้ต้มเหล้า	1, 2	c, d, e
137	Chloranthaceae	<i>Chloranthus elatior</i> Link	กระดุกไก่	ชุกะโป	ทั้งต้นต้มน้ำอาบให้เด็กช่วยแก้ไข้แสง	1	a, b, d, e
138	Cleomaceae	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	เฮาะกาหล่า	ยอดอ่อนนำมาคองหรือรับประทานสดเป็นผักมีรสเปรี้ยว	2	a, d, e
139	Clusiaceae	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ชะมวง	จันทูลี	ใบนำไปประกอบอาหารรับประทานได้ มีรสเปรี้ยว ผลสุกรับประทานได้	2	a, d, c
140	Clusiaceae	<i>Garcinia dulcis</i> (Roxb.) Kurz	มะพุด	กะ	ผลสุกรับประทานได้ มีรสเปรี้ยว ใช้แกงส้มได้	2	a, c
141	Clusiaceae	<i>Garcinia pedunculata</i> Roxb. ex Buch-Ham	มะตะพลอด	ปะวะ	ยอดอ่อนกินเป็นผักสด และผลกินได้ เป็นยาระบายอ่อน ๆ	1, 2	a
142	Clusiaceae	<i>Garcinia</i> sp.	ชะมวงข้าง	ปะวะ	ยอดอ่อนและผลดิบหรือสุกรับประทานได้ หากผลสุกเมล็ดข้างในรับประทานได้	2	a, c
143	Combretaceae	<i>Combretum procursum</i> Craib	สะแกเถา	หน่อมาอื้อ	เผาใช้เป็นยาฝน	1	b, d
144	Combretaceae	<i>Combretum punctatum</i> Blume	สะแกวัลย์	มออี	ใบใช้เมวยาสูบ	3	a, c
145	Commelinaceae	<i>Amischotolype irritans</i> (Ridl.) I. M. Turner	หญ้าปลาบ	ตะยี่	ต้นต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย รับประทานสด	1, 2	b
146	Commelinaceae	<i>Commelina diffusa</i> Burm. f.	ผักปลาบ	เนาะกะโปไฟ	ต้นต้ม หรือต้มไฟ ใช้น้ำพริก	2	b
147	Commelinaceae	<i>Floscopa scandens</i> Lour.	ผักปลาบข้าง	สุเลไฟเปรี้ยว	ต้นต้ม หรือต้มไฟ ใช้น้ำพริก	2	b
148	Commelinaceae	<i>Pollio secundiflora</i> (Blume) Bakh. f.	เอื้องหิน	เนาะกะโปไฟปรี	เด็ดใบและดอกออก ใช้ส่วนลำต้นที่ยังอ่อน รับประทานสด หรือลวก ใช้น้ำพริก	2	b
149	Commelinaceae	<i>Pollio thyrsiflora</i> (Blume) Steud.	ระริน	เนาะกะโป	ต้นต้มหรือต้มไฟ เป็นผักมีน้ำพริก	2	b
150	Compositae	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R. K. Jansen	ผักคราดหัวแหวน	เฮาะต้อ	ต้นต้มน้ำดื่ม เป็นผักสดมีน้ำพริก	2	d
151	Compositae	<i>Ageratum conyzoides</i> (L.) L.	สาบแร้งสาบกา	เนาะวะคู้	1 ใบชงดื่มแก้ไอ 2 ต้มผสมกับเกลือ รับประทานน้ำแก้ไอ 3 ต้นต้มน้ำดื่ม แก้มาลาเรีย	1	a, b, c, d

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อถิ่น	ชื่อถิ่น	ชื่อถิ่น	ชื่อถิ่น	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
152	Compositae	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาดใหญ่		พ้อเบือ				นำใบมาโขลกหรือต้ม ประคบคนไข้ให้ไข้สูงเร็ว ราก/ต้น นำไปต้มไฟหรือต้มผสมกับน้ำชาขาว รับประทานหรืออาบแก้อาการแพ้ท้อง	1	a, b, c, d, e
153	Compositae	<i>Blumea lanceolaria</i> (Roxb.) Druce	เถียงพวงช้าง		เว้า				ใบต้มจมน้ำพริก หรือใส่แกง มีกลิ่นหอม	2	b
154	Compositae	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.	สาบเสือ		ตะบ้อช้อโพกัย				1. ใบชง/ตำ ให้มีน้ำ นำน้ำผสมกับน้ำผึ้ง แก้ไอ 2. ชงผสมกับปูนรับประทานหนัก พอกแผล ช่วยห้ามเลือด	1	a, b, c, d, e
155	Compositae	<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	ผักคตช้าง		ตะบ้ออกจ้อ				ใบเป็นผักสดจมน้ำพริก	2	a, b
156	Compositae	<i>Emilia sonchifolia</i> (L.) DC. ex DC.	หางปลาช่อน		ตะบ้อมี				ใบรับประทานเป็นผักสด ใช้จมน้ำพริก	2	a, c
157	Compositae	<i>Eupatorium fortunei</i> Turcz.	ต้นพริกหอม		น้อพ้อ				ต้นต้มน้ำอาบ เพื่อลดไข้ แก้คัน	1	d
158	Compositae	<i>Gynura pseudochina</i> (L.) DC.	ว่านมหากาฬ		พอนะ				ใบนำมาตำอาบลดไข้ แก้ลมพิษ	1	a
159	Compositae	<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง		ดาวเรือง				ต้นใช้ระดับตกแต่ง	3	e
160	Connaraceae	<i>Cnestis palala</i> (Lour.) Merr.	หอนไม้		เฉาะพะละพุ่ม				รากผสมกับหัวมันเส้นประหลัง มะพร้าวขูด น้ำชาขาว เชื้อเห็ด ผสมกับข้าวใช้เป็นยาเบื่อหมาก รากฝนกับน้ำใส่เกลือเล็กน้อยใช้กวาดลิ้น แก้ไข้หรือปากขม รับประทานข้าวไม่ได้	1, 3	a, c, e
161	Connaraceae	<i>Connarus cochinchinensis</i> (Bail.) Pierre	อบงแถบ		กัลลี				เอาใบหรือเมล็ดผสมกับหัวมันเส้นประหลัง มะพร้าวขูด น้ำชาขาว เชื้อเห็ด ผสมกับข้าว ใช้เป็นยาเบื่อ	3	a, c
162	Convolvulaceae	<i>Cuscuta chinensis</i> Lam.	ฝอยทอง		เซียงเว้				ต้นสดก จมน้ำพริก	2	d
163	Convolvulaceae	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง		ผักบุ้ง				ต้นเป็นอาหาร	2	e
164	Convolvulaceae	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	มันเทศ		มันเทศ				หัวเป็นอาหาร	2	a, e
165	Convolvulaceae	<i>Ipomoea</i> sp.	จิงโจ้เบตอก		เม่าเน่				ยอดอ่อนรับประทานได้	2	a, c
166	Convolvulaceae	<i>Neuropeltis racemosa</i> Wall.	มีพหลายโรงตั้งผู้ มีพหลายโรงตั้งตัว เมีย		กิลี่มือ ตะโคโก				ต้มน้ำในเตา และนำน้ำอุ่นหัว แก้หน้ามีตุ่มหลายตุ่มอยู่ (อยู่ไม่ลิง) ต้มกับเกลือรับประทานน้ำเป็นยาแก้ไอ	1	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
167	Costaceae	<i>Cheilocostus speciosus</i> (J.Koenig) C. D. Specht	เอื้องพญาณา	สุเล	ใบเตยไฟเจมน้ำไหลออกมา เอาน้ำหยอดหู แก้ก้อนน้ำหนวก	1	a, b, d	
168	Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	แฟง	ลูงูชะ	ผลต้มจืด ต้มจิ้มน้ำพริก	2	d, e	
169	Cucurbitaceae	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	กสิณีโคธะ	ใบจิ้มน้ำพริก ผลใส่แกงกระทิ	2	a, c, d, e	
170	Cucurbitaceae	<i>Cucumis melo</i> L.	แตงไทย	ตั้งผู้	ผลรับประทานกับน้ำตาลทราย	2	b	
171	Cucurbitaceae	<i>Cucumis sativus</i> L.	แตงกวา	ตั้ง	ส่วนเสี้ยนตำน้ำพริก ส่วนเนื้อต้มหรือรับประทานสดกับน้ำพริก	2	b, d, e	
172	Cucurbitaceae	<i>Cucurbita pepo</i> L.	ฟักทอง	ลูคี	ผลต้ม จิ้มน้ำพริก ทำอาหาร	2	a, d, e	
173	Cucurbitaceae	<i>Hodgsonia macrocarpa</i> (Blume) Cogn.	มะกั้ง	ติยะ	เมล็ดรับประทานได้ มีรสมัน ลักษณะคล้ายมะพร้าว	2	a, c	
174	Cucurbitaceae	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า	ตะ	ผลเป็นอาหาร	2	e	
175	Cucurbitaceae	<i>Luffa cylindrica</i> (L.) M. Roem.	บวบขม	ตะน้ำสะ	ผลใช้ส่วนแกนกลางที่มีเมล็ด สรรพม ช่วยขจัดรังแค และ เหา	1	b, d	
176	Cucurbitaceae	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	คอคะ	ผลเป็นอาหาร ใบผสมกับขิงหรือขมิ้นทำแก๊โรคิดัดต่อ	1, 2	a, b, e	
177	Cucurbitaceae	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ฟักข้าว	พิพู่ชะ	ดอก ยอดอ่อนและผลนำมาประกอบอาหาร เมื่อนำมาแช่กับน้ำซาวข้าวรับประทานหรืออบแก๊อการแพ้งท้อง	1, 2	a, b, c, d, e	
178	Cucurbitaceae	<i>Momordica subangulata</i> Blume	ผักเมาะ	ท้อผู้เาะมือ	ต้มน้ำพริก	2	b	
179	Cucurbitaceae	<i>Trichosanthes cucumerina</i> L.	บวบขม	ตะเลกะ	ผลเป็นอาหาร	2	e	
180	Cucurbitaceae	<i>Trichosanthes pilosa</i> Lour.	ซีกขาว	จิดริหรือ	ใช้เถาเมื่อกับหินผสมกับน้ำทาลายโรยที่ฝนแล้ว นำไปพอกฝี	1	a, c	
181	Cyatheaceae	<i>Cyathea contaminans</i> (Wall. ex Hook.) Copel.	หัวอ้ายเบ็ด	ปะด้วยตาไข่	ใบใช้ต้มน้ำอบดอกการบวมจากโรค อากเข้า - เย็น จนอาการบวมดีขึ้น	1	a, c	
182	Cyatheaceae	<i>Cyathea podophylla</i> (Hook.) Copel.	มหาสาค้า	ปะด้วยตาไข่	ใบใช้ต้มน้ำอบดอกการบวมจากโรค อากเข้า - เย็น จนอาการบวมดีขึ้น	1	a, c	
183	Cycadaceae	<i>Cycas pectinata</i> Buch. - Ham.	ปรงเขา	ก้า	ยอดอ่อนรับประทานได้	2	a, c	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อการค้า	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
184	Davalliaceae	<i>Davallia denticulata</i> (Burm. f.) Mett. ex Kuhn	พญานาคราชา	ปะดวยตี่	ใบรับประทานแก้พิษ	ใบรับประทานแก้พิษ	1	a
185	Davalliaceae	<i>Davallia solida</i> (G. Forst.) Sw.	พญานาคราชา	ปะดวยตี่	ใบรับประทานแก้พิษ	ใบรับประทานแก้พิษ	1	a, c
186	Dilleniaceae	<i>Dillenia indica</i> L.	มะตาด	เคาะตี	เปลือกนำมาทาบ แล้วนำไปแปะแผลสดของสัตว์ ช่วยรักษาบาดแผล ผลสุกสเปรี้ยวทำแกงส้มหรือน้ำพริกรับประทานได้	1, 2	a, b, c, d	
187	Dilleniaceae	<i>Dillenia obovata</i> (Blume) Hoogland	सानใหญ่	โค๊ะ	ใช้ใบยัดหรือหมากแห้งหรือผลแห้งนำไปยัด นำจากเถาทำเหล้าใหม่ทำให้ผลหายเร็วและไม่ใช่เป็นแผลเป็น	1	a, c	
188	Dioscoreaceae	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเส้า	น้วย	หัวได้กินรับประทานได้	2	a, c, e	
189	Dioscoreaceae	<i>Dioscorea esculenta</i> (Lour.) Burkill	มันมือเสือ	หน่วยตะคุ	หัวเป็นอาหาร	2	e	
190	Dioscoreaceae	<i>Dioscorea glabra</i> Roxb.	มันดง	น้วยมี	รากสะสมอาหารรับประทานได้ ทั้งใช้ระบบทางเดินอาหารดีขึ้น	1, 2	a	
191	Dioscoreaceae	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	คลี	หัวใช้กับหินผสมน้ำและเหล้า ทาแก้พิษงูกัด หัวใช้เป็นอาหาร	1, 2	e	
192	Dioscoreaceae	<i>Tacca chantrieri</i> André	เบรพูสีไทย	กูปะอี่	ลำต้นใช้ต้มอาบ แก้ไข้ ตัวเหลือง บวม	2	a, c	
193	Dipterocarpaceae	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G. Don	ยางนา	ก้อไซ	ยางใช้ทำขี้ผึ้ง ผสมน้ำมันหยาหรือ น้ำมันยางรักษาแผลเน่าเป็นหนองในสัตว์	1, 3	a, c	
194	Dipterocarpaceae	<i>Hopea odorata</i> Roxb.	ตะเคียนทอง	ขู่แก้ว	เปลือกนำมาเผาเอาสำน้ำอุ่น ต้มเหล้าเพื่อไล่พิษงูขึ้น	3	a, c, e	
195	Dipterocarpaceae	<i>Parashorea stellata</i> Kurz	ไข่เขียว	ก้อขู้	เนื้อไม้เหนียวใช้ต่อเรือได้ดี	3	a	
196	Dyopteridaceae	<i>Bolbitis heteroclita</i> (C. Presl) Ching	กูดหาง่าง	ปะเจอรอช	ใช้ต้นที่มีใบทอดถึงดินแล้วเกิดเป็นต้นใหม่ติดกัน 3 หรือ 5 ต้น นำส่วนแห้งมาตำให้ละเอียด ผสมกับขี้ผึ้งและน้ำมันจากส่วนยอดได้ขี้ผึ้ง บริกรรมคาถา (ภาษากะเหรี่ยง) นำส่วนผสมที่ได้มาทาปากทาก้นเป็นยาสมานที่ หากปลูกไว้ที่บ้านและมีการทอดใบเป็น 9 ต้น เชื่อว่าเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว	4	a, b, c	
197	Ebenaceae	<i>Diospyros areolata</i> King & Gamble	มะพลับ	ตะละไม้	ผลสุกรับประทานได้ และนำมาย้อมแห ย้อมผ้าให้สีดี	1, 2, 3	c, d, e	
198	Ebenaceae	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	มะเกลือ	ผลรับประทานแก้ภัยพิษร้อนในลำไส้	1	a	
199	Ebenaceae	<i>Diospyros montana</i> Roxb.	ถ่านไฟผี	มอฎีกระ	ผลสุกสีเหลืองรสหวานรับประทานได้	2	a	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อการค้า	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
200	Ebenaceae	<i>Diospyros racemosa</i> Roxb.	เมาเหล็ก	จิ้งชิว	ชื่อภาษาอังกฤษ	เปลือกทุบให้ละเอียดผสมอาหารให้สุนัขรับประทานทำให้ดูและพ่นขนเหนียว	3	a, c
201	Euphorbiaceae	<i>Acalypha spiciflora</i> Burm. f.	ดีหมี่	จืดขี้ดี	ชื่อภาษาอังกฤษ	เปลือกต้นต้มดื่มแก้ไข้เวลากลางคืน แก้ไข้	1	a, c
202	Euphorbiaceae	<i>Balakata baccata</i> (Roxb.) Esser	โปบาย	จืดเอะชะข้อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	เปลือกนำไปต้มย้อมແຫ່ให้สีน้ำตาล	3	a
203	Euphorbiaceae	<i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. ex Span.	ส้ม	กะวาว่า	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้นใช้ผสมกับกะวาว่าใส่แก้ว สดี้เมาะ กะวาซ้อยชยะ ชะบริบ้อ ใช้ส่วนทั้ง 5 มดต้มฆ่าต้ม แก้โรคเลือดลมไม่ดี	1	a, c
204	Euphorbiaceae	<i>Codiaeum variegatum</i> (L.) Rumph. ex A. Juss.	โกสน	โกสน	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้นเป็นอาหารและใช้ประดับตกแต่ง	3	e
205	Euphorbiaceae	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	เบร็กใหญ่	กะวา	ชื่อภาษาอังกฤษ	เปลือก ใบต้มน้ำอาบ/คนไหวางบนท้องหญิงอยู่ไฟ ทำให้นมดูกลแข็งอยู่เร็ว ทาแก้ซางในเด็ก	1	b
206	Euphorbiaceae	<i>Croton sepalinus</i> Airy Shaw	เบร็กเงิน	กะวาโพะ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบต้มน้ำดื่มรักษาโรคมาลาเรีย อาจใช้ร่วมกับ ราชตัดและบอร์เพ็ด	1	a, b, c, d
207	Euphorbiaceae	<i>Croton stellatopilosus</i> H. Ohba	เบร็กน้อย	ปะว่า	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบต้มน้ำให้สดหรืออยู่ไฟอาบหรือรับประทาน รากดองเหล้า บำรุงกำลัง	1	a, c
208	Euphorbiaceae	<i>Euphorbia cyathophora</i> Murray	ใบต่างดอก	วาลิดลิ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้นใช้ร่วมกับปะบะตวยตาใช้ต้มน้ำอาบลดอาการบวม	1	a, c
209	Euphorbiaceae	<i>Euphorbia heterophylla</i> (L.)	หญ้างาง	พ้อที่	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้ม ต้มน้ำรับประทานจะถ่ายอย่างแรง	1	a, c, d
210	Euphorbiaceae	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำมันราเชสีใหญ่	เนาะแซ่โย	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้มน้ำมาดื่มรับประทานแก้ไอเย็น ขับน้ำนม แก้ไข้มาลาเรีย ต้นสดนำมาดองเหล้า 4 - 5 วันนำมาที่แช่แล้วมาทาที่คัน	1	e
211	Euphorbiaceae	<i>Euphorbia parviflora</i> L.	น้ำมันราเชสี	หน่อที่มือ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้มน้ำดื่มแก้ไอ ขับน้ำนม	1	d
212	Euphorbiaceae	<i>Homonola riparia</i> Lour.	โครีน้ำ	เกาะ	ชื่อภาษาอังกฤษ	1. ต้มน้ำอาบหรือใช้เผาไฟแล้วรับประทาน แก้คันที่ผิวหนัง 2. รวมน้ำฝนผสมสารที่ร้อนหรือร้อนที่ต้ม น้ำอาบรักษาโรคกลากเกลื้อน	1	a, b, c, d
213	Euphorbiaceae	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	สบู่แดง	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบนำมาใช้ล้างในปากแก้โรคซางในเด็ก	1	e
214	Euphorbiaceae	<i>Jatropha podagrica</i> Hook.	หนุ่มนานิ่งแทน	หนุ่มน้ำ	ชื่อภาษาอังกฤษ	หัวนำมาต้มน้ำรับประทานเป็นยาบำรุงกำลัง ทำให้มีขนเหนียว ผสมพริกไทย	1	a
215	Euphorbiaceae	<i>Macaranga denticulata</i> (Blume) Müll. Arg.	ตองแดง	ปาตะ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบใช้ห่อข้าว ลำต้น นำมาบดเปลือกแล้วนำไปเผาไฟทำดินเป็น	3	a
216	Euphorbiaceae	<i>Macaranga tanarius</i> (L.) Müll. Arg.	เต้าสยาม	ปี่ดา	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบใช้ห่อข้าว ลำต้น นำมาบดเปลือกแล้วนำไปเผาไฟทำดินเป็น	3	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเกสรตัวผู้	ชื่อเกสรตัวเมีย	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
217	Euphorbiaceae	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง	หนวดยะบ่อ		หัวต้ม หรือเชื่อมเป็นอาหาร	2	d, e
218	Euphorbiaceae	<i>Plukenetia volubilis</i> L.	ถั่วดาวอินคา	ปะทอตะ		ยอดอ่อนรับประทานเป็นผักสด รักษาโรคเบาหวาน ลดความเสี่ยงของโรคความดันโลหิตสูง	1, 2	a
219	Euphorbiaceae	<i>Ricinus communis</i> L.	สะฟู่	มาตู		ผลสด หรือใบยางไฟ จัมน้ำพริก	2	a, d, e
220	Euphorbiaceae	<i>Sumbaviopsis albicans</i> (Blume) J. J. Sm.	ตองผ้า	ติวะระ		รากใช้ต่อมให้ผสมกับกำลั่งวัลเลิง กำลั่งข้างสาร กำลั่งหนุมน ต้มเป็นยาบำรุงกำลัง	1	a, c, d
221	Euphorbiaceae	<i>Suregada multiflora</i> (A. Juss.) Baill.	ชันทองพยับบาท	ตุติมิ		รากต้มน้ำรับประทานแก้เบาหวาน	1	a
222	Fagaceae	<i>Castanopsis armata</i> (Roxb.) Spach	ก้อหรั่ง	ซู้		เมล็ดแก่น้ำไปเผาหรือต้รับประทานเนื้อใน	2	a, c
223	Fagaceae	<i>Castanopsis</i> sp.	ก้อ	ซี		เนื้อในเมล็ดรับประทานได้	2	a
224	Gnetaceae	<i>Gnetum cuspidatum</i> Blume	เผือกดำ	กลมี้		เผาต้เอาน้ำมาทาแผลไฟไหม้ ถ้าเป็นแผลใหม่ จะทำให้ไม่แผลเป็น	1	a, c
225	Gnetaceae	<i>Gnetum gnemon</i> L.	ผักเหมียง	กะมณีโก		รากใช้ผสมกับรากกระดินทานบริเวณที่ถูกกัดแก้พิษงู ใบอ่อนรับประทานได้ นอกจากนี้หากหลงน้ำ ก็สามารถเคี้ยวใบ 7 ใบ สามารถอยู่ได้ 7 วัน แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีญาติด้วย	1, 4	a, c
226	Hypoxidaceae	<i>Molineria latifolia</i> var. <i>megacarpa</i> (Ridl.) I. M. Turner	พรวานกุ่ม	ต้อดมะฮ้อ		ผลสุกรับประทานได้	2	a, c
227	Iridaceae	<i>Eleutherine bulbosa</i> (Mill.) Urb.	วันหอมแดง	โปงฮ้อฮุย		น้ำหัว และต้นนำไปโลกหรือถูกกับหินผสมกับข้าวให้รับประทาน ไก่จะมีลูกดก ใช้ทำขี้วัว และ ตองหล้าบำรุงกำลัง	1, 4	a, c, e
228	Lamiaceae	<i>Clerodendrum glandulosum</i> Lindl.	บั้งขาว	พอกัว		ใบใช้ย่างไฟรับประทานบริเวณที่ฟกช้ำ หรือนำไปนึ่งรับประทาน แล้วนึ่งกับน้ำข้าว และ เกือบเป็นยาทาแก้ปวดเมื่อย	1	a, c
229	Lamiaceae	<i>Clerodendrum infortunatum</i> L.	นางแหม่มป่า	พอกัว		ใบใช้ย่างไฟรับประทานบริเวณที่ฟกช้ำ หรือนำไปนึ่งรับประทาน แล้วนึ่งกับน้ำข้าว และ เกือบเป็นยาทาแก้ปวดเมื่อย	1	a, c
230	Lamiaceae	<i>Clerodendrum laevifolium</i> Blume	ระย้าแก้ว	พ้อฮ้อวี		เพื่อว่าถ้าปีโตต่อออกมาอีกปีนั้นจะมีความแข็งแรงมาก แต่ถ้าปีโตต่ออีกปีนั้นจะเล็กลง	4	b
231	Lamiaceae	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L.	นมสวรรค์	พอกัว		ใบใช้ย่างไฟรับประทานบริเวณที่ฟกช้ำ หรือนำไปนึ่งรับประทาน แล้วนึ่งกับน้ำข้าว และ เกือบเป็นยาทาแก้ปวดเมื่อย	1	a, b, c, d

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อहर่าง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
232	Lamiaceae	<i>Clerodendrum villosum</i> Blume	พนมสวรรค์ป่า	พอกว้อพ้า	ใบตำหรือช่ยพอกไว้ 3-4 วัน รักษาแผลสด รวมถึงไม่ได้รับน้ำ รักษาโรคกลากเกลื้อน	1	b, c
233	Lamiaceae	<i>Congea tomentosa</i> Roxb.	เครือออน	กะจิด๊ะฮี้กะ	เถารวมกับ <i>Chloranthus erectus</i> และ <i>Gomphostemma crinitum</i> ต้มน้ำ อาบให้เด็กอ่อน แก้อาการแพ้คัดค้าน้ำแดง เนื่องจากตีมนมแม่ที่รับประทานของแสลง	1	b
234	Lamiaceae	<i>Elsholtzia stachyodes</i> (Link) Raizada & H. O. Saxena	ฝักม่วง	โห้ะพุย	ต้นเป็นเครื่องเทศในการแกงตะละวี	2	b
235	Lamiaceae	<i>Gmelina philippensis</i> Cham.	ของแฉว	กะหม่ากะ	ใบต้ม หรือ แฉว	2	d
236	Lamiaceae	<i>Gomphostemma crinitum</i> Wall. ex Benth.	อ้ายเรียดฮัด	กะจิด๊ะฮี้กะ	ต้มน้ำร่วมกับ <i>Chloranthus erectus</i> และ <i>Congea tomentosa</i> ต้มน้ำอาบให้เด็กอ่อน แก้อาการพิศ	1	b
237	Lamiaceae	<i>Hyptis suaveolens</i> (L.) Poit.	แมงลักคา	มิ	ต้มน้ำ จะพองและเป็นเมือกเหนียวเหมือนเมล็ดแมงลัก รับประทานกับน้ำเชื่อม เป็นของหวาน	2	b, d
238	Lamiaceae	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแห่น้	จะระแห่น้	ใบประกอบอาหาร ต้มผสมเกลืออมแก้ปวดฟัน	1, 2	e
239	Lamiaceae	<i>Ocimum americanum</i> L.	แมงลัก	ป้อจี้	ใบเป็นผักสด รับประทานกับแกง แล็ดแช่น้ำให้พองรับประทานแก้ร้อนใน	1, 2	d
240	Lamiaceae	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	พอดาฮู้	ใบเป็นอาหาร	2	e
241	Lamiaceae	<i>Ocimum gratissimum</i> L.	ยี่หว่า	กะเปล่ากอลา	ใบตำเข้าเครื่องแกง รับประทานเป็นผักสด	2	d, e
242	Lamiaceae	<i>Ocimum tenuiflorum</i> Burm. f.	กะเพรา	กะเปล๊ะละ	1. ใบต้มน้ำอาบ สำหรับคนเป็นหวัดคัดจมูก จะทำให้หายใจค้อลง 2. ผสมเกลือต้มน้ำ อม แก้ปวดฟัน หรือใช้ใบสดตำกับเกลือพอกตรงฟันที่ปวด ร่วมกับราก <i>Uroia crinata</i> และราก <i>Bauhinia pullo</i> ต้มน้ำอม แก้ปวดฟัน	1	b, d, e
243	Lamiaceae	<i>Premna tomentosa</i> Willd.	ลี้กี้เก้	ปะคุย	แก่นต้มน้ำมาผสมกับหินทับน้ำแก้ปวดฟัน	3	a, c
244	Lamiaceae	<i>Sphenodesme mollis</i> Craib	พ่างเคือ	กะยู่พะ	ใช้เถาต้มน้ำอาบ เป็นยาบำรุงเด็ก	1	a
245	Lamiaceae	<i>Tectona grandis</i> L. f.	สัก	ลี้ก	ต้มน้ำใช้สร้างบ้าน	3	e
246	Lamiaceae	<i>Vitex glabrata</i> R. Br.	ไข่เน่า	ปะต้อมี	ใช้ใบเลือกต้มน้ำ รับประทานน้ำแก้ไอ	1	a, c
247	Lamiaceae	<i>Vitex limoniifolia</i> Wall. ex C. B. Clarke	สาอง	ปะต้อมี	เปลือกลำต้น นำมาต้มน้ำดื่มแก้ไอ	1	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
248	Lauraceae	<i>Cinnamomum bejolghota</i> (Buch. - Ham.) Sweet	ฝนแสนห่า	ก่อเว	ใช้เปลือกต้กับใบพุด นำน้ำมาต้ม แก้ไข้จับสั่น เปลือกใช้ต่องเหล้า มีฤทธิ์เป็นยาบำรุงกำลัง เปลือกใช้เป็นเครื่องเทศในการต้มพะโล้	1	a, c
249	Lauraceae	<i>Cinnamomum ilicioides</i> A. Chev.	ข้าต้น	กะฉิตะ	เปลือกและใบต้รับประทานแก้ไอ	1	a, c
250	Lauraceae	<i>Cinnamomum iners</i> Reinw. ex Blume	เซียด	ก่อเว	เปลือกดองเหล้าหรือต้มกับพุดรับประทานแก้ไข้มาลาเรีย	1	a, c
251	Lauraceae	<i>Cinnamomum</i> sp.	พะโล้	กะด่าระ	ใช้รากหรือเปลือกผสมกับหินทาหน้าทาขมูก แก้อาการหน้ามีตุ่มคล้ายจะเป็นลม	1	c, e
252	Lauraceae	<i>Dehaasia kurzii</i> King ex Hook. f.	แหล่ช่อ	กะฉิว	ใช้แก่นผสมกับเปลือกหรือรากของต้นทำมิ่งดื่มรับประทานรักษาโรคหนองใน	1	a, c
253	Lauraceae	<i>Litsea elliptica</i> Blume	ทามิ่ง	จิดร้อ	ใบมีกลิ่นคล้ายเมงคานานำไปต้กับพริกได้ เปลือกและรากใช้ต้ดื่มรับประทานรักษาโรคหนองใน	1, 2	a, c
254	Lauraceae	<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C. B. Rob.	หมี่หอม	กะฉิว	ยอดอ่อนรับประทานเป็นผัก	2	a
255	Lecythidaceae	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	ปะโด	ยอดอ่อนรับประทานได้	2	a, c
256	Lecythidaceae	<i>Careya arborea</i> Roxb.	กระโดน	จิกอ้อ	ยอดอ่อนและดอกรับประทานเป็นผัก พบในป่าเต็งรังของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ฟ้าหลวง และป่าเบญจพรรณของอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน	2	a
257	Leguminosae	<i>Abrus precatorius</i> L.	มะกล่ำตาหนู	กลอ-กัสมี่	ใช้เมล็ดทำเครื่องประดับ โดยใช้เมล็ดแห้งไปต้ม ใช้เข็มเจาะให้เป็นรูร้อยเป็นสร้อย เมล็ดมีพิษ	3	a, d
258	Leguminosae	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	ส้มป่อย	พ้อช	ใบต้กับน้ำ สระผสม รับประทานสด ใส่แกง เป็นผักโรยเปรี้ยว เป็นส่วนผสมของตัวยาหลายอย่าง	1, 2	a, b, c, d, e
259	Leguminosae	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd.	ชอม	ปราด้า	ใบเป็นอาหาร	2	a, e
260	Leguminosae	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกล่ำต้น	กลอ-กัถ	ใช้เมล็ดทำเครื่องประดับ โดยใช้เมล็ดแห้งไปต้ม ใช้เข็มเจาะให้เป็นรูร้อยเป็นสร้อย	3	a, c, e
261	Leguminosae	<i>Ajzelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	มะค้ำโง	จับก้อ	ใช้ใบอ่อน ดอก รับประทานกับน้ำพริก หรือต้มแกง รสชาติออกหวาน เนื้อบริเวณหัวเมล็ดอ่อนในฝัก รับประทานได้ เมล็ดนำไปเผาไฟรับประทานได้	2	a, c, e
262	Leguminosae	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I. C. Nielsen	เขียง	ตะหนี่	นำเปลือกและลำต้นมาทุบให้ละเอียด แล้วนำไปแช่น้ำชงข้าวข้าว 3 คืน เอาน้ำไปรดในไร่ข้าวที่เป็นโรคช่วยกำจัดแมลงและโรคในไร่ข้าว หรือจะผสมกับอีก 2 ชนิด คือ แลนบาน และกุ่มน้ำ ก็ยังดีกว่า ผลิตรับประทานได้	2, 3	a, c, d, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อภาษา	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
263	Leguminosae	<i>Bauhinia ornata</i> var. <i>kerrii</i> (Gagnep.) K. Larsen & S. S. Larsen	โคคาน	แม่แกม้อ		ดอกประดับเรือนม	3	b
264	Leguminosae	<i>Bauhinia pullla</i> Craib	แสดงพันธุ	แม่แก		เถรมกับปรากฏทางกิ่งดอกและรากกะเพรา ต้มน้ำ อม แก้วพั้น	1	b, d
265	Leguminosae	<i>Caesalpinia mimosoides</i> Lam.	ข้าเรือต	ชิตะย้อ		ใบเป็นผักสดจิ้มน้ำพริก	2	b, e
266	Leguminosae	<i>Caesalpinia sappan</i> L.	ฝาง	ตะยงะ		ต้มน้ำดื่ม	1	d
267	Leguminosae	<i>Cajanus cajan</i> (L.) Millsp.	ถั่วแระ	บ้อถั่ว		เมล็ดจิ้มน้ำพริก ต้มรับประทานเป็นอาหาร	2	d, e
268	Leguminosae	<i>Callerya atropurpurea</i> (Wall.) Schot	แตะ	ชะบู่เกาะ		ใบอ่อนรับประทานได้ ผลเป็นอาหาร	2	a, c
269	Leguminosae	<i>Canavalia gladiata</i> (Jacq.) DC.	ถั่วพัว	บ้อปะกอลา		เมล็ดจิ้มน้ำพริก	2	d
270	Leguminosae	<i>Cassia bakeriana</i> Craib	กิลพฤกษ์	พ้อก๊ะ		เมล็ดในผลเคี้ยว รับประทานกับหมากพลู หรือใช้แทนหมาก	1	b
271	Leguminosae	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	กะยู้		เมล็ดในผลเคี้ยว รับประทานกับหมากพลู หรือใช้แทนหมาก ช่วยทำให้ฟันแข็งแรง	1	b, d, e
272	Leguminosae	<i>Cassia javanica</i> L.	-	กะยู้ซู่		เปลือกเคี้ยวรับประทานแทนหมาก ในเด็กเล็กที่สะดือไม่หลุดจะใช้เปลือกเผาไฟเอ้าใช้แก้ลมทาบบริเวณสะดือ ในความเชื่อใช้เปลือกจิ้มตรงที่เริ่มขึ้นแล้ว บริกรรมคาถาทำให้ไม่ขึ้น	1, 4	a, c
273	Leguminosae	<i>Clitaria ternatea</i> L.	อัญชัญ	ชื่อน้ำ		ดอกใช้ทำบริเวณผมร่วง แก้ผมร่วง	1	a, d, e
274	Leguminosae	<i>Dalbergia darlacensis</i> P.H.Hö & Niyomdham	มะขามเครือ	กิลิป		เถมนำมาต้มเป็นยาขับพยาธิในน้ำดื่ม แก้ซางในปากเด็ก โดยนำมาห้อยคอเด็กที่งัดขึ้นแล้ว	1, 3	a
275	Leguminosae	<i>Dalbergia rimosa</i> var. <i>foliacea</i> (Benth.) Thoth.	กระพี้เครือ	กะทิตะน้อเปะ		ใบ เผลือก นำมาต้มอาบแก้เด็ก	1	a, c
276	Leguminosae	<i>Delonix regia</i> (Hook.) Raf.	หางนกยูงฝรั่ง	พอดอโนะโยง		ยอดอ่อนเป็นอาหาร	2	e
277	Leguminosae	<i>Derris elliptica</i> (Wall.) Benth.	หางไหลแดง	กิลิปอองระว้อ		เถาบุบแช่น้ำ เกล่าใช้ต้ม ต้มน้ำบำรุงร่างกาย	1	d

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
278	Leguminosae	<i>Derris malaccensis</i> Prain	หงไหลขาว	กลีบอะวะ	รากต้ม ต้มน้ำบำรุงร่างกาย	1	d
279	Leguminosae	<i>Derris reticulata</i> Craib	อ้อยสามส่วน	จิริที่โป	ไม้เถาส่วนของเนื้อไม้เคี้ยวอม ให้รสหวานชุ่มคอ	1	a
280	Leguminosae	<i>Derris scandens</i> (Roxb.) Benth.	เถาวัลย์เปรียง	ตะจิมมี	เถาแดงเถาวัลย์ บำรุงเลือด นำยางสีแดงทงมปาก รักษาอาการปากนกกระจอก	1	a, c
281	Leguminosae	<i>Entada rheedii</i> Spreng.	ย่านสะบ้า	แมงแก	เปลือกหุบขี้จะเกิดพองใช้ชกผ้า ใช้เปลือกแทนแป้งซักผ้า ลูกสะบ้าใช้ในการละเล่น เนื้อไม้ผลใช้ฝนกับหินทาแผลบวม	1, 3	a, c
282	Leguminosae	<i>Labiab purpureus</i> (L.) Sweet	ถั่วแปบ	กลีปี	นำผลมาประกอบอาหาร	2	e
283	Leguminosae	<i>Lasiobema scandens</i> (L.) de Wit	เถากระดิ่ง	แมงแกไฟ	เถานำมาทำเป็นราวบันไดบ้าน	3	a
284	Leguminosae	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถิน	พือปี	ใช้รากฝนน้ำกับหินผสมรากผักเหมียงซึ่งฝนแล้ว ทาถอนพิษงูในคน เป็นไม้ต่างถิ่นรุกรานเข้ามาในพื้นที่	1	a, b, c, d, e
285	Leguminosae	<i>Millettia brandisiana</i> Kurz	กระพี้จั่น	บัตตะคะ	ต้นใช้สร้างบ้าน	3	e
286	Leguminosae	<i>Mucuna thalilandica</i> Niyomdham & Wilmot-Dear	หมาหมู่ย์	พือยี่	เมล็ดนำมาผสมกับกาแฟ รับประทานบำรุงร่างกาย	1	a
287	Leguminosae	<i>Parkia speciosa</i> Hassk.	สะตอ	ตะเป	ผลเป็นอาหาร	2	a, c, e
288	Leguminosae	<i>Parkia timoriana</i> (DC.) Merr.	เหรียญ	จิท้อจี้	เมล็ดที่แก่แล้ว แขนงน้ำให้งอกใช้จมน้ำพริก	2	a, c, d
289	Leguminosae	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	มะขามเทศ	ผลเป็นอาหาร	2	e
290	Leguminosae	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพู	บ้อบ๊ะ	ผลรับประทานสด หรือ ต้มจิ้มน้ำพริก	2	d
291	Leguminosae	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	กะจิกว้อ	ใบ ดอก ต้มรับประทาน ใบใช้ย้อมผ้าแก่โรดสีวุ้น	1, 2	a, c, d, e
292	Leguminosae	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Bameby	ขี้เหล็ก	ปีตะคะ	ดอกและยอดอ่อนนำมารับประทาน เป็นยากระบาย	1, 2	a
293	Leguminosae	<i>Senna timoriensis</i> (DC.) H. S. Irwin & Bameby	ขี้เหล็กเลือด	ปีตะคะบ่อกะ ฝู ถ้อ	ใบต้มน้ำดื่ม แก้อาการท้องผูก	1	a, b, c, d, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อहर่าง	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
294	Leguminosae	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	แคบ้าน	แคบ้าน	แคบ้าน	ดอกและยอดอ่อนนำมาประกอบอาหาร เปลือกนำมาต้มรับประทานแก้ท้องเสีย	1, 2	a, e
295	Leguminosae	<i>Sesbania javanica</i> Miq.	โสนกินดอก	โสน	โสน	ดอกสีเหลืองรับประทานได้เป็นผัก	2	a
296	Leguminosae	<i>Spatholobus harmandii</i> Gagnep.	ปะดงเลือด	ปะดงเลือด	ตะแถมิ่ง	ส่วนของลำต้นรับประทาน ผสมกับเหล้าเป็นยาบำรุงร่างกาย บำรุงเลือด เรียกมดแดงมีสีแดงจากลำต้นแก่ปากเขียว ทานผลไม่ไปปาก ป้ายปาก	1	a
297	Leguminosae	<i>Tadehagi triquetrum</i> (L.) H. Ohashi	ข้าวเม่านก	ข้าวเม่านก	โຈบັກ	ใบใช้ต้มรับประทานแก้ท้องเสีย ผักลึมน้ำพริกรับประทานได้	1, 2	a, c
298	Leguminosae	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	มะขาม	ชะมอเค็ดือะไ้	ผลดิบสุมนำฝนกับหิน ใต้น้ำสีเหลือง ใช้ทาผิวหนังแก้คันทำให้ไม่คัน หน้าผากขาว	1	a, b, d, e
299	Leguminosae	<i>Uraia crinita</i> (L.) DC.	หงษ์มาลอก	หงษ์มาลอก	พ้อฮือทิ	รากใช้ร่วมกับ รากแสดงพันธุ และรากกะเพราต้มน้ำอม แก้ปวดฟัน	1	b, c, d
300	Leguminosae	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วฝักยาว	ถั่วฝักยาว	ปะท้อ	ผลประกอบอาหาร	2	e
301	Loranthaceae	<i>Dendrophthoe pentandra</i> (L.) Miq.	กาฝากมะม่วง	กาฝากมะม่วง	ตะต	ทั้งต้นและใบ นำมาต้มน้ำรับประทานแก้เจ็บเอว	1	a, c
302	Lygodiaceae	<i>Lygodium microphyllum</i> (Cav.) R. Br.	ลิถายู่	ลิถายู่	คิโก้	ใบนำมาช้เอน้ำทาแผลไฟไหม้ทำให้หายเร็วและเป็นแผลเป็น	1	a
303	Lygodiaceae	<i>Lygodium salicifolium</i> C. Presl	ลิถายู่ใหญ่	ลิถายู่ใหญ่	คิโก้	ใบนำมาช้เอน้ำทาแผลไฟไหม้ทำให้หายไว แต่ไม่เป็นแผลเป็น	1	a, c
304	Lythraceae	<i>Duabanga grandiflora</i> (DC.) Walp.	ลำพูป่า	ลำพูป่า	กู่	ดอกและส่วนของกลีบเลี้ยงรับประทานได้ เปลือกต้มน้ำไปพบผสมน้ำปูนใสแก้คันก่อนนำไปต้ม จะให้สีดำ	2, 3	a, b, c, d
305	Lythraceae	<i>Lagerstroemia cuspidata</i> Wall.	ตะแบก	ตะแบก	เซาะควัว	ชูดเปลือกไปต้ม เอน้ำรับประทานแก้ท้องร่วง บิด	1	a, c, d, e
306	Lythraceae	<i>Lagerstroemia tomentosa</i> C. Presl	เสลาขาว	เสลาขาว	กะมูสุย	ต้นสร้างบ้าน	3	a, e
307	Lythraceae	<i>Lawsonia inermis</i> L.	เทียนทอง	เทียนทอง	เทียนทอง	ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e
308	Magnoliaceae	<i>Magnolia gustavii</i> King	จำปีดอย	จำปีดอย	เฉาะบอง	เปลือกของลำต้น ผล ใช้ต้มน้ำรับประทานแก้ลม	1	a, c
309	Magnoliaceae	<i>Magnolia mediodors</i> (Dandy) Figlar	จำปีเพชร	จำปีเพชร	เฉาะบอง	เปลือกของลำต้น ผล ใช้ต้มน้ำรับประทานแก้ลม	1	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
310	Magnoliaceae	<i>Magnolia utilis</i> (Dandy) V. S. Kumar	จำปาหลวง	เฉาะปอง	เปลือกของลำต้น ผล ใช้ต้มน้ำรับประทานแก้ลม	1	a, c
311	Malvaceae	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench	กระเจี๊ยบมอญ	ปลีบติ	ผลเป็นอาหาร	2	a, e
312	Malvaceae	<i>Abelmoschus moschatus</i> Medik.	ชะมดต้น	โตตะกะแบ้ชื	ยอดอ่อนต้มน้ำดื่มแก้หวัด	2	b
313	Malvaceae	<i>Bombax anceps</i> Pierre	จำปา	ชื้อ	เปลือกต้มน้ำรับประทานแก้ปวดหลังปวดเอว	1	a, c
314	Malvaceae	<i>Byttneria andamanensis</i> Kurz	ชะพุงเครือ	ตะย้อมี	เป็นยาสมุนไพร ขูดเปลือกผสมกับน้ำมันงา รับประทานช่วงประจำเดือนจะเป็นยาคุม	1	a, b, c, d, e
315	Malvaceae	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	เบค	ยอดอ่อนและดอกนำมารับประทานได้ ผักแก้วน่านุ่น ทำ "ตะนะ" ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีใช้ดีด คล้ายขลุ่ย ใช้ทำเส้นหมอนหรือเครื่องนอน ผสมกับดินปะสิ่วัดโบราณอกไม่ได้ใช้แทนไม้ขีดไฟ (เวลาใช้เอาแรงเสียดสีมา เสียดสีให้เกิดประกายไฟ ไฟจะติดที่ปากกระบอกอกไม่ได้)	2, 3	b, c, e
316	Malvaceae	<i>Durio zibethinus</i> L.	ทุเรียน	ตุรย	ผลเป็นอาหาร	2	e
317	Malvaceae	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย	แบะ	นำผลอ่อนมาเย็บทำแก๊งผ้า หรือเกลือ ปูฝ้ายนำมาหมักเสื่อผ้า	1, 3	e
318	Malvaceae	<i>Grewia laevigata</i> Vahl	ยบชี่เก้	โชะปลีคิ	ต้นใช้สร้างบ้าน	3	e
319	Malvaceae	<i>Helicteres isora</i> L.	ปอบิด	ปอบิด	ผลนำต้มน้ำดื่ม แก้โรคกระเพาะบิด	1	a
320	Malvaceae	<i>Hibiscus macrophyllus</i> (Roxb. ex Hornem.	ปอหู่	เฉาะชื้อ	ใบใช้ต้มน้ำชงช่วยขจัดคราบน้ำมัน น้ำเสี้ยนได้เปลือก (เป็นเมือก) ใช้ทาแก้มขจัดจากงาตั้งตามอด	1, 3	a, c, d
321	Malvaceae	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> L.	ชบา	ชบา	ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e
322	Malvaceae	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	แบจชื	ผลเป็นอาหาร	2	a, e
323	Malvaceae	<i>Hibiscus surattensis</i> L.	ชะมด	กานบื้อชื้อ	ใบเป็นผักใส่ในแกงจะท่างี๋หรือสปรีย์	2	b
324	Malvaceae	<i>Monsonia saggei</i> J. R. Drumm.	จันทน์หอม	ตะล่อ	นำต้นผสมกับแก่นจันทน์ผาและแก่นหมอนท้าวเด็กแก้โรคไข้หวัด แก่นผสมกับแก่นจันทน์ผา แก่น ยมหอม และแก่นแก้งซึ่งพริ้ว ผงเป็นน้ำทาตัวแก้ท้องขึ้น	1, 2	a, c
325	Malvaceae	<i>Microcos paniculata</i> L.	ถาย	สุปร้า	เปลือกตำใช้ระเหยต้กับข้าว ไข่แห้ง รับประทานเข้าเย็นแก้ท้องขึ้น	1	a, b, c, d, e
326	Malvaceae	<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	พลับพล	ตุบ๊ะ	เนื้อไม้ใช้ทำตำบับ ใช้แก่นผสมแก่นไม้กาสหลวง ลำต้นแก้มแห้งเจ็ดขึ้น ลำต้นสุขาว ลำต้นพลอง แก่น จำปา และลำต้นจันทน์หอม ต้มน้ำรับประทานแก้หืดหอบ ผลสุกรับประทานได้	1, 2, 3	a, b, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อการค้า	ชื่อพืชมือ	ชื่อถิ่น	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
346	Meliaceae	<i>Aglaia odoratissima</i> Blume	สังเคียว		จิกลิง		ผลสุกรับประทานได้คล้ายลูกกอล์ฟ	2	a, c
347	Meliaceae	<i>Aglaia</i> sp.	ไข่ไก่		จิกอด้		ผลสุกรับประทานได้	2	a
348	Meliaceae	<i>Aglaia</i> sp.	ตาเสือใหญ่		จิกู๊จี้		ต้นใช้สร้างบ้าน	3	e
349	Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss.	สะเดา		กะมาคะ		ยอดอ่อนเป็นอาหาร ใบใช้ไล่แมลง	2, 3	d, e
350	Meliaceae	<i>Melia azedarach</i> L.	เสียน		ตีพ้อแค้ว		ใบโลกจิม่าพริก ผลไม่รับประทานของเด็ก	2	d, e
351	Meliaceae	<i>Sandoricum koeljope</i> (Burmf.) Merr.	กระท้อน		กว่าดื้อ		รับประทานเป็นผลไม้สด	2	a, c, d, e
352	Menispermaceae	-			เฮาะชิงนา		นำมาประกอบอาหาร ห้ามคนที่มีไตหลายรับประทานเพราะจะทำให้หนักขึ้น	2	e
353	Menispermaceae	<i>Anamirta cocculus</i> (L.) Wight & Arn.	ขมิ้นเครือ		จิลิป		เถาหรือหัวใช้ตำรับประทานน้ำแก๊ง	1	a
354	Menispermaceae	<i>Cocculus laurifolius</i> DC.	ยางนางตัน		จิริจูโต๊ะ		ทั้งต้นตำรับประทานน้ำเป็นยาแก๊ง	1	a, c, d
355	Menispermaceae	<i>Cyclea barbata</i> Miers	กรุงบาดาล		กะจี่งี่		ใบและดอกใช้ตำน้ำ พักไว้ให้แห้ง จะเป็นก้อนแข็งเหมือนน้ำจิ้มพริกหรือใส่เครื่องปรุงตามชอบ	2	b
356	Menispermaceae	<i>Stephania japonica</i> (Thumb.) Miers	เถาใบก้นปัด		กะจี่ง		ลำต้นได้ดินฝนกับหิน หรือใส่ให้แห้ง หรือตำให้แหลก ผสมกับน้ำรับประทานแก้ไข้ ดองเหล้า รับประทานแก้กระษัย ใบชงกับน้ำแช่ค้างคืนจะได้เนื้อแก๊ง	1, 2	a, c
357	Menispermaceae	<i>Stephania pierrei</i> Diels	สบู่อืด		พุกลิตี		หัวรับประทานได้ เป็นยาบำรุงกำลัง	1	a
358	Menispermaceae	<i>Stephania venosa</i> Spreng.	กึ่งกลางดง		กะจี่งะ		นำรากมาฝนกับน้ำทาบริเวณท้องแก่โรคม้ามืด นำใบมาชงกับน้ำ กรองให้เหลือเฉพาะน้ำ ดองทิ้งไว้ สักครึ่งชั่วโมงเป็นวัน นำมารับประทานกับน้ำพริก	1, 2	e
359	Menispermaceae	<i>Tiliacora triandra</i> Diels	เถาย่างง		ซูรมี่		เถาใช้แก๊งออกฤทธิ์ ยาใช้ตำรับประทานกับน้ำพริก	2, 3	c, e
360	Menispermaceae	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook. f. & Thomson	บอระเพ็ด		ต้อเตาะมือ		ต้นร่วมกับไล่เงิน และราชตัด ต้มน้ำดื่ม แก้โรคมลาเรีย	1	a, b, c, d, e
361	Moraceae	<i>Antiaris toxicaria</i> Lesch.	ยางน่อง		จี้ก		เปลือกในเคี้ยวแก๊งพิษถอนรับประทานพื้น ยกใช้เป็นยาพิษออกบวูดส์กัด	1, 3	a, c
362	Moraceae	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขนุน		ปะหน่วย		ผลจิม่าพริก เป็นผักสด ต้มจิม่าพริก เป็นผลไม้	2	a, d, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
363	Moraceae	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch. - Ham.	มะหาด	กะเปอตะ	นำเปลือกไปต้มให้เหลือเฉพาะน้ำ กวนทิ้งไว้ให้แห้งจนเป็นสีขาวใช้ทาแผล เปลือกเคี้ยวหมากได้ ลำต้นสร้างบ้าน	1, 2, 3	c, e
364	Moraceae	<i>Artocarpus rigidus</i> Blume	ขมขาน	พีชะ	ผลสุกรับประทานได้ ยางจากต้นนำมาทำกาดักนก	2, 3	a, c
365	Moraceae	<i>Broussonetia kurzii</i> (Hook.f.) Corner	สะแล	ตะนานที่	ลอกเปลือก แล้วขูดทิ้งบาง ใช้ทำเชือกใส่หม้อไม้และเบ็ด ผลสุกรับประทานได้ มีรสเปรี้ยว	2, 3	a, c
366	Moraceae	<i>Broussonetia papyrifera</i> (L.) L'Hér. ex Vent.	ปอกระสา	พิดยอ	ใบเป็นอาหารของสุกร	3	e
367	Moraceae	<i>Ficus auriculata</i> Lour.	เดือหัวมะเตือหลวง	ว้าย	ผลสุกและผลดิบรับประทานได้	2	a, c
368	Moraceae	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Blume	ซังบ้าน	แหวะ	ผลดิบรับประทานได้	2	a, c
369	Moraceae	<i>Ficus heterophylla</i> L. f.	สอดน้ำ	แกรตะลูที่ไม้	ใบต้มดื่มน้ำเป็นยาระบาย	1	d
370	Moraceae	<i>Ficus hispida</i> L. f.	มะเตือปล้อง	จะอ้อนาเหว้ย	ผลเป็นอาหารแต่ถ้ารับประทานมาก ๆ จะทำให้หูตึง	2	c, d, e
371	Moraceae	<i>Ficus praetermissa</i> Corner	เดือน้ำ	เกรที่	ผลดิบรับประทานได้มีรสฝาด	2	a, c
372	Moraceae	<i>Ficus punctata</i> Thunb.	เดือเอาไปใหญ่	บีเปะ	ใช้เผาผสมริศูมะะ, กะวะ, กระที่เขาคาย, เถาะล้วยเปรี้ยวแดง ต้องเหล้าบำรุงร่างกายผู้หญิงประจำเดือน มาไม่ปกติหรือมีลูกยาก ผลสุกรับประทานได้	1	a, c
373	Moraceae	<i>Ficus pyriformis</i> Hook. & Arn.	เดือน้ำ	เกรที่	ผลดิบรับประทานได้มีรสฝาด	2	a
374	Moraceae	<i>Ficus racemosa</i> L.	มะเตืออุทุมพร	เหว้ยงะปะวา	ใบโถกน่านมาพอก ลอดอาการลม ผลสุกรับประทานได้	1, 2	d, e
375	Moraceae	<i>Ficus sagittata</i> Vahl	เดือเอาใบพอก	บีเปะ	ใช้เผาผสมริศูมะะ, กะวะ, กระที่เขาคาย, เถาะล้วยเปรี้ยวแดง ต้องเหล้าบำรุงร่างกายผู้หญิงประจำเดือน มาไม่ปกติหรือมีลูกยาก	1	a, c
376	Moraceae	<i>Ficus semicordata</i> Buch. - Ham. ex Sm.	มะเตือสาย	ตะดูย	ผลสุกรับประทานได้ ใบสากใช้แทนกระดาษทราย	2, 3	a, c
377	Moraceae	<i>Ficus</i> sp.	มะเตือเถา	บีเปะ	ผลเป็นอาหาร	2	e
378	Moraceae	<i>Ficus</i> sp.	มะเตือไข่	เว้	ผลดิบรับประทานได้	2	a, c
379	Moraceae	<i>Maclura cochinchinensis</i> (Lour.) Corner	แกแล	แกแล้	เอาเปลือกมารับประทานกับหมากมีรสฝาด เอาเปลือกของหลักมีฤทธิ์เป็นยาบำรุงเลือดผสมกับปออีโต้, สีตรงกาย, กำลั้งข้างสาร (เป็นยาบำรุงร่างกาย) การเวก, เยี่ยวแรด (เป็นยาบำรุงลม)	1	c, d
380	Moraceae	<i>Streblus asper</i> Lour.	ช้อย	จีพ้อจี	เปลือกต้ม ต้มน้ำวันละ 3 เวลาเป็นยาระบาย	1	c, d

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
381	Moraceae	<i>Strobilus ilicifolius</i> (Vidal) Corner	ช้อยหนาม	มันตะลิว	ต้นเตา ทำถ่าน ได้ถ่านที่ไฟแรง	3	b, e
382	Moraceae	<i>Strobilus macrophyllus</i> Blume	ช้อยใบใหญ่	กูโจ	เมล็ดนำไปต้มให้สุกก็กินได้ทั้งนี้ทั้งนั้นหรือรับประทานเส้นสดหั่นเป็นชิ้นๆต้ม หากต้มรับประทานน้ำผึ้งจะเป็นยาถ่ายอย่างแรง	1, 2	a, c
383	Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	มะรุม	ผลเป็นอาหาร	2	a, e
384	Musaceae	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยป่า	ตะกั่วมี	จิ้มน้ำพริก ใส่ผง หยวกอ่อนและหัวปลีรับประทานได้ โดยหัวปลีจะทำให้มันมออกดี	1, 2	d
385	Musaceae	<i>Musa</i> sp.	กล้วยน้ำว้า	ตะกั่วขี้กี้	จิ้มน้ำพริก ใส่ผง ผลสุกเป็นผลไม้	2	c, d, e
386	Myristicaceae	<i>Knema erratica</i> (Hook. f. & Thomson) J. Sinclair	เลือดควาย	ตะโคตี	ใช้ยางจากลำต้นต้มน้ำที่เคลือบปากเด็ก	1	a, c
387	Myrtaceae	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	ยูคาลิปตัส	ยูคา	ต้นใช้สร้างบ้าน	3	e
388	Myrtaceae	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	นงกะ	เปลือกและใบรับประทานสดหรือต้มดื่มแก้ท้องเสีย ผลรับประทานได้	1, 2	a, d, e
389	Myrtaceae	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L. M. Perry	เสม็ดแดง	ติมะมรือโปะ	เปลือกใช้ย้อมผ้าให้สีแดง	3	a, c
390	Myrtaceae	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	ตะเหมะ	ผลเป็นอาหาร	2	e
391	Myrtaceae	<i>Syzygium jambos</i> (L.) Alston	ชมพู	เนาะป้อ	ผลเป็นอาหาร	2	e
392	Myrtaceae	<i>Syzygium ripicola</i> (Craib) Merr. & L. M. Perry	หว่าชันก	ติมะปู้	ผลสุกรับประทานได้	2	a, c
393	Myrtaceae	<i>Syzygium siamense</i> (Craib) Chantarian. & J. Parn.	ชมพูน้ำ	เนาะปู้	ใบอ่อนรับประทานได้	2	a
394	Myrtaceae	<i>Syzygium</i> sp.	หว่าเขา	ติมะมี	เปลือกใช้ย้อมผ้าให้สีแดง ลูกสุกรับประทานได้	2, 3	a, c
395	Olacaceae	<i>Erythrolalum scandens</i> Blume	ฝักรด	เฮาะจินา	ใช้เถารับประทานกับข้าว เป็นยาขับลม ใบใช้ย่างไฟ แล้วนำมากรับประทาน แก้เลือดลมไม่ดี	1, 2	a, b, c
396	Oleaceae	<i>Jasminum</i> sp.	มะลิสีใต้	ปุกหว่า	นำรากมาต้มหรือผสมกับเหล้าทำเป็นยาบำรุงกำลัง แก้ตัวหมักในเดือ้นหัว ทำให้หนังเหนียวดี	1, 4	a
397	Opiliaceae	<i>Champeria manilana</i> (Blume) Merr.	ผักหวานป่า	จิวช้อ	ใช้ใบอ่อนประกอบอาหาร (แกง ต้ม ผัด)	2	c, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
398	Opliaceae	<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวานป่า	จืด	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบและยอดอ่อนรับประทานได้เป็นอาหาร	2	a
399	Orchidaceae	<i>Calanthe triplicata</i> (Willemet) Ames	พุ่มข้าวตอก	หอมมะเขือเทศ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใช้รากตากแห้งผสมกับแป้งข้าวเจ้า นำไปคองเหล้า	1	a, c
400	Orchidaceae	<i>Cymbidium alofolium</i> (L.) Sw.	กะเหรี่ยงร้อน	ขุขี้	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบใช้ต้มไฟให้ไหม้ แล้วบิดเอาเฉพาะน้ำใส่หุง แก้หูมีหนอง	1	a, c
401	Orchidaceae	<i>Cymbidium bicolor</i> Lindl.	กะเหรี่ยงร้อนตามข้าง	ขุขี้	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบใช้ต้มไฟให้ไหม้ แล้วบิดเอาเฉพาะน้ำใส่หุง แก้หูมีหนอง	1	a, c
402	Orchidaceae	<i>Cymbidium</i> sp.	กะเหรี่ยงร้อน	หะรูดฮิ	ชื่อภาษาอังกฤษ	นำไปต้มอย่างไฟ โขลกกับหิน บีบเอาเฉพาะน้ำ นำมาหยอดหูแก้หู	1	e
403	Orchidaceae	<i>Grammatophyllum speciosum</i> Blume	เพชรทิง	ป้อฮ้อแม่	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้นใช้คองเหล้าบำรุงกำลัง	1	a, c, d
404	Orchidaceae	<i>Cymbidium haematodes</i> Lindl.	กะเหรี่ยงร้อน	ขุขี้	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบต้มไฟให้ไหม้ บีบน้ำหยอดหู	1	d
405	Orchidaceae	<i>Tropidia angulosa</i> (Lindl.) Blume	ขาวดง	ตะหน่ออี	ชื่อภาษาอังกฤษ	ต้นต้มต้มน้ำบำรุงกำลัง	1	d
406	Oxalidaceae	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	ทีไม่โต	ชื่อภาษาอังกฤษ	ผลเป็นอาหาร	2	a, e
407	Oxalidaceae	<i>Oxalis corniculata</i> L.	ส้มเสี้ยว	เนาะกะว้อ	ชื่อภาษาอังกฤษ	รับประทานเป็นผักสด ใช้จิ้มน้ำพริกหรือรับประทานกับลาบ แก้วใช้ใน	1, 2	a, c
408	Pandanaceae	<i>Pandanus odorifer</i> (Forssk.) Kuntze	ลำเจียก	ลี้ค้อย	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบใช้ต้มน้ำแก้พิษไข้บ้าน	3	a, c
409	Pandanaceae	<i>Pandanus unicomutus</i> H. St. John	เดยเขา	รี้ค้อย	ชื่อภาษาอังกฤษ	ใบต้มน้ำไปตากให้แห้งขยเป็นเส้น ใช้สานเสื่อ	3	a, c, e
410	Passifloraceae	<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	เงาะเกตุ	ชื่อภาษาอังกฤษ	ผลตาก จิ้มน้ำพริก เป็นผลไม้สด	2	a, c, d, e
411	Passifloraceae	<i>Passiflora laurifolia</i> L.	เสาวรส	กอละคาศี้	ชื่อภาษาอังกฤษ	ผลเป็นอาหาร	2	a
412	Passifloraceae	<i>Passiflora quadrangularis</i> L.	แตงทะเล	ดีปละหว้า	ชื่อภาษาอังกฤษ	ผลเป็นอาหาร	2	c, d, e
413	Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	งา	นินู้	ชื่อภาษาอังกฤษ	เมล็ดนี้สูง ต้มผสมกับข้าวเหนียวที่หุงหรือนี้แล้วกิน และเหนียว เป็นของหวาน เรียกว่า มีผู้ไปใช้เป็นเครื่องปรุงซอกรวมกับข้าวหลาม (มีผู้) ข้าวห่อ (มีต่อ) หมากพุด และจูปเทียน ในพิธีไหว้พระจันทร์ และพิธีเรียกขวัญ	4	b, d

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
414	Phyllanthaceae	<i>Antidesma bunius</i> (L.) Spreng.	มะเข่าทดวง	ชะพุมิ	ชะพุมิ	ใบอ่อนและผลรับประทานได้ เป็นยากระบาย	1, 2	a
415	Phyllanthaceae	<i>Antidesma leuocladon</i> Hook.f.	แม่ส้ม	ชะพุมิ	ชะพุมิ	ใบและผลรับประทานได้เป็นผัก	2	a
416	Phyllanthaceae	<i>Antidesma montanum</i> Blume	เผ่าชน	ชะพุมิ	ชะพุมิ	ยอดอ่อนรับประทานเป็นผัก ผลรับประทานได้มีรสเปรี้ยว	2	a
417	Phyllanthaceae	<i>Baccaurea panjiflora</i> (Müll. Arg.) Müll. Arg.	มะไฟ	ชะปะจิง	ชะปะจิง	ผลสุกรับประทานได้	2	a, c
418	Phyllanthaceae	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟป่า	ชะปะจิง	ชะปะจิง	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้ ผลดิบรับประทานเป็นผัก ใบต้มน้ำอาบ เป็นยาแก้ไข้ตัวร้อนและไข้หวัด	1, 2	a, e
419	Phyllanthaceae	<i>Bischofia javanica</i> Blume	ประดู่ส้ม เต็ม	ชะปั่วคือ	ชะปั่วคือ	ใบนำมาลนไฟ รับประทานได้ ผลสุกรับประทานได้ มีรสหวานอมเปรี้ยว เนื้อไม้ใช้ทำกลอง	2, 3	a, c
420	Phyllanthaceae	<i>Bridelia curtisii</i> Hook. f.	มะก่าใบหนา	ชะแม่โยโย่กุ	ชะแม่โยโย่กุ	ผลสุกรับประทานได้ ใบนำไปต้มน้ำผสมกับส้มป่อยและมะขาม รับประทานน้ำเป็นยาถ่าย	1, 2	a
421	Phyllanthaceae	<i>Bridelia insulana</i> Hance	มะก่าตัน	ชะแม่โยโย่กุ	ชะแม่โยโย่กุ	ผลสุกรับประทานได้ ใบนำไปต้มน้ำผสมกับส้มป่อยและมะขาม รับประทานน้ำเป็นยาถ่าย	1, 2	a, c
422	Phyllanthaceae	<i>Bridelia ovata</i> Decne.	มะก่า	ชะแม่โยโย่กุ	ชะแม่โยโย่กุ	ผลสุกรับประทานได้ ใบนำไปต้มน้ำผสมกับส้มป่อยและมะขาม รับประทานน้ำเป็นยาถ่าย ใบแตกทำให้แห้งใช้ผสมยาสูบ	1, 2	a
423	Phyllanthaceae	<i>Bridelia stipularis</i> (L.) Blume	มะก่าเครือ	ชะแม่โยโย่กุ	ชะแม่โยโย่กุ	ใช้เถาไปต้ม รับประทานแก้ท้อง	1	a, c
424	Phyllanthaceae	<i>Cleistanthus sumatranus</i> (Miq.) Müll. Arg.	ขี้เนคตง	กระดังงแดง	กระดังงแดง	ไม่นำมาสร้างบ้าน	3	e
425	Phyllanthaceae	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	มะยม	มะยม	ผลเป็นอาหาร	2	e
426	Phyllanthaceae	<i>Phyllanthus amarus</i> Schumacher & Thonn.	ลูกใต้ใบ	กิวอมิ	กิวอมิ	ทั้งต้นต้ม ต้มน้ำขับปัสสาวะ	1	a, d, e
427	Phyllanthaceae	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	ชะมอกสีมี	ชะมอกสีมี	ใช้ลูกหรือใบผสมกับผักหรือใบส้มป่อยต้มน้ำรับประทาน แก้ท้องผูก	1	c, d
428	Phyllanthaceae	<i>Sauropus androgynus</i> (L.) Merr.	ผักหวานบ้าน	จิวดี	จิวดี	ยอดอ่อนรับประทานได้	2	a
429	Phyllanthaceae	<i>Sauropus thysiflorus</i> Welzen	อ้ายเหลี่ยม	จิวดี	จิวดี	รากตากให้แห้งจะมีกลิ่นหอม เอาใบตากกับขมิ้นทานทำให้หอม (เป็นแกงหอม)	3	a, b, d, e
430	Pinaceae	<i>Pinus merkusii</i> Jungb. & de Vriese	สนสองใบ	สนสองใบ	สนสองใบ	เนื้อไม้สร้างบ้าน เปลือกใช้ทำเชื้อเพลิงดีไฟดี	3	e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะร้าง	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
431	Piperaceae	<i>Piper argyrophyllum</i> Miq.	พดูป่า	มารูยมี	ใบเป็นฝักสด ต้มหรือลนไฟ ลินน้ำพริก	2	b
432	Piperaceae	<i>Piper aurantiacum</i> var. <i>glabrum</i> (Miq.) C. DC.	ชะพดูป่า	พะค้อตบลิ	ใบรับประทานได้ ต้มใช้รับประทานถอนถ่ายพยาธิ	1, 2	a
433	Piperaceae	<i>Piper betle</i> L.	พดู	ตะบลิ	นำไปต้มผสมกับเกลือรับประทานแก้อาเจียน นำใบสดชงชาแก้ลมพิษและห้ามเลือด ใบสดเคี้ยวหมากได้	1, 2	a, b, c, d, e
434	Piperaceae	<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย	มูรูย	ผลตำให้แอลกอฮอล์รวมกับลูกกระวานรับประทาน ขับลม	1, 2	a, c, d
435	Piperaceae	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพดู	พะค้อตบลิ	นำไปต้มกับเกลือให้เด็กรับประทานแก้อาเจียน ใบนำไปประกอบอาหารได้	1, 2	a, d, e
436	Piperaceae	<i>Piper</i> sp.	พริกป่า	ตะบลิหมี่	ผลรับประทานได้คล้ายพริกไทย และนำไปผสมในการทำแป้งเหล้า	1, 2	a, c
437	Piperaceae	<i>Piper umbellatum</i> L.	พดูคินช้าง	กะจิงเปร	ใช้รากต้มน้ำ รับประทานเป็นถ่ายพยาธิ ใบสดไฟหรือรังรับประทานเป็นผักได้	1, 2	a, b, c
438	Poaceae	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่หนาม	ระชี	ถ้าไม่ใช่ที่บ้าน และใช้พื้น โดยผ่าตามยาวของลำและทุบให้แน่นแบนแต่ไม่ขาดจากกัน	3	b
439	Poaceae	<i>Bambusa tuldoidea</i> Munro	ไผ่บ้านเต้า	วะบอ	ถ้าไม่ใช่ที่บ้าน	3	e
440	Poaceae	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad.	ไผ่ชงนวล	วะบ่อ	หมอนไม้รับประทานได้ ถ้าไม่ใช่ที่บ้าน	2, 3	a
441	Poaceae	<i>Chrysopogon zizanioides</i> (L.) Roberty	หญ้าแฝก	แฝก	ต้นป้องกันดินถล่ม	3	e
442	Poaceae	<i>Coix lachryma-jobi</i> L. var. <i>lachryma-jobi</i>	เดือยหิน	บลิ	ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	a, e
443	Poaceae	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	เหวปี	ต้นเป็นเครื่องเทศ	2	a, d, e
444	Poaceae	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	เหมยมี	ต้นใช้ได้แต่ง	3	e
445	Poaceae	<i>Dendrocalamus asper</i> (Schult.) Backer	ไผ่ตง	วะคลิ	หมอนไม้ประกอบอาหาร หมอนไม้ต้มมาแก้ท้องอืด แก้ลมพิษ ถ้าไม่ใช่สร้างเรือนและฝาบ้าน	1, 2, 3	a
446	Poaceae	<i>Gigantochloa densa</i> (E. G. & A. Camus) T. Q. Nguyen	ไผ่ผาก	วะกะลือ	1. ถ้าไม่ใช่พื้น โดยผ่าตามยาวทั้งลำและทุบให้แน่นแบนแต่ไม่ขาดจากกัน 2. ใช้ทำสถานเป็นตะกร้าหลัง	3	a, b
447	Poaceae	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Rausch.	หญ้าคา	กะคี่	ใบใช้ผูกหลังคา รากนำมาผสมกับรากกะอเม กระพุ่มบก เยียวแสด ยาสูบ ทำลูกแป้งหมักเหล้า	1, 3	a, b, c, e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเกสรตัวผู้	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
448	Poaceae	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว	บ่ออให้ ปะอให้	เมล็ดข้าวเป็นอาหารหลักของภาคเกษตรกรรม ใช้ทำขนม ได้แก่ข้าวเหนียว ข้าวหอม ข้าวห่อ และข้าวปุก ข้าวเหนียวนี้ติดกับแง่งหนึ่ง) ขณะเมล็ดนี้เริ่มงอกในกะละมังพร้อมกับหมากพลู และธูปเทียน เพื่อถวายเป็นเครื่องบูชาในพิธีไหว้พระจันทร์ และพิธีเรียกขวัญ	2, 4	b, d
449	Poaceae	<i>Pogonatherum panicum</i> (Lam.) Hack.	หญ้าใบไม้	วะริ	นำทั้งต้นมาต้มรับประทานบำรุงร่างกาย	1	a
450	Poaceae	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	ทีปอ	ลำต้นเป็นอาหารให้ความหวาน	2	e
451	Poaceae	<i>Saccharum</i> sp.	อ้อยแดง	ทีปออี	ปล้องรับประทานได้ รากและใบนำมาผสมไปกวนยั้ง แก้เลือดลมไม่ดี	1, 2	a
452	Poaceae	<i>Setaria italica</i> (L.) P. Beauv.	ข้าวฟ่างทาง กระรอก	ขี้	เมล็ดใช้ทำขนม บางครั้งใช้ตัดกับข้าวเหนียว	2	a, d, e
453	Poaceae	<i>Setaria palmifolia</i> (J. Koenig) Stapf	หญ้าไผ่	กะอีโตโป	ใช้รากฝนกับน้ำข้าวให้สุกใช้รับประทาน ทำให้แข็งแรงไม่เป็นโรค	3	a, c
454	Poaceae	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	ข้าวฟ่าง สมุทรโคดม	บลิ	เมล็ดตัดกับข้าวเหนียวทำขนม	2	d
455	Poaceae	<i>Themeda triandra</i> Forssk.	แฝก	แฝก	รากต้มรับประทานแก้บิด	1	a
456	Poaceae	<i>Thyrsostachys siamensis</i> Gamble	ไผ่ราก	วะบอ	ต้นใช้สร้างบ้าน	3	a, e
457	Poaceae	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem.) Honda	หญ้าไม้กวาด	ที	ทั้งต้นนำไปทำไม้กวาด ต้มรับประทานแก้ลูกเสียด	1, 3	a, c, e
458	Poaceae	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	บ่อเค้ชะ	ผลต้มรับประทาน เมล็ดใช้เป็นอาหารสัตว์	2	d, e
459	Podocarpaceae	<i>Nageia wallichiana</i> (C. Presl) Kuntze	ขุนไม้	ตะมิโซ	ต้นใช้แก้คลื่นไส้อาเจียน เพื่อนำไปต้มน้ำร้อน เช่น ไม่มีสามง่าม ใบต้มกับพริกนายนพพาน (กำจัดต้น) รับประทานน้ำแก้มแสดง เนื่องจากรับประทานด้วยสมุนไพร	4	a, c
460	Podocarpaceae	<i>Podocarpus nerifolius</i> D. Don	พญาไม้	ตะมิโซชะ	ต้นแก้คลื่นไส้อาเจียน เพื่อนำไปต้มน้ำร้อน เช่น ไม่มีสามง่าม ใบต้มรวมกับพริกนายนพพาน (กำจัดต้น) รับประทานน้ำแก้มแสดง เนื่องจากรับประทานด้วยสมุนไพร	4	a, c
461	Polygalaceae	<i>Securidaca inappenculata</i> Hassk.	ของระอา	ปะที	เถาต้มรับประทานกับมะขามย่าน และต้นมะลิสีก็ รับประทานปรุงรส รับประทานมากจะทักให้หนึ่งเหนียว	1	a

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อहर่าง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
462	Polygonaceae	<i>Polygonum odoratum</i> Lour.	ผักไผ่	พลากี้	ต้นต้ม จิ้มเนื้พริก เป็นเครื่องเทศ ใส่ในแกง ตะลิว เป็นแกงประจำเผ่า ทำให้แกงมีกลิ่นหอม	2	b, d
463	Polygonaceae	<i>Polygonum pubescens</i> Blume	ผักไผ่น้ำ	ขาล้าง	ใช้ใบหรือยอดอ่อนรับประทานเป็นผักแกงส้ม โยสต้มสุกหรือลวกกิน	1, 2	a, c
464	Polypodiaceae	<i>Drynaria rigidula</i> (Sw.) Bedd.	กระปรอกเล็ก	ลูกค้อ	หัวใช้แกงรับประทานบำรุงน้ำนมในสตรี หรือใช้ส่วนหัวฝนกับหินพอกแก้พิษงู	1	a, c
465	Polypodiaceae	<i>Drynaria sparsisora</i> (Desv.) T. Moore	वानูกรัก	ลูกค้อ	หัวใช้แกงรับประทานบำรุงน้ำนมในสตรี หรือใช้ฝนกับหินพอกแก้พิษงู	1	a, c
466	Polypodiaceae	<i>Microsorium pteropus</i> (Blume) Copel.	กูดทางนกทะเล	พะจื่อรอเจ	ใบอ่อนรับประทานได้ แก้วขำโน.ให้สุนัขรับประทานไล่สัตว์กัด ทำให้สุนัขดู	1, 2, 3	a
467	Polypodiaceae	<i>Phymatosorus membranifolium</i> (R. Br.) S. G. Lu	กาโละระวา	เนาะเต้เปาะ	ร่วมกับรากกระถิน ฝนกับหิน ผสมกับน้ำมะนาว ใช้ทา พอก รักษาแผลที่ถูกตะขาบหรืองูกัด	1	b
468	Polypodiaceae	<i>Platynerium holtumii</i> Joncheere & Hennipman	ชายผ้าสีดา	เนาะชิตาคู	ต้นเป็นไม้ประดับ	3	e
469	Polypodiaceae	<i>Platynerium wallichii</i> Hook.	ชายผ้าสีดา	เนาะชิตาคู	นำส่วนที่มีขนยาวไสยพาคเป็นยาแก้แพ้แก้คัน ส่วนชายผ้าที่แห้ง (ใบ) ต้มน้ำดื่มแก้หน้าเหลืองอักเสบ ปลูกประดับ	1, 3	a
470	Polypodiaceae	<i>Pseudodrynaria coronans</i> (Wall. ex Mett.) Ching	กูดอ้อม	ลูกค้อ	หัวใช้แกงรับประทานบำรุงน้ำนมในสตรี หรือใช้ฝนกับหินพอกแก้พิษงู	1	a, c
471	Polypodiaceae	<i>Pyrosia lanceolata</i> (L.) Farw.	ผักปึกไก่	ลูกค้อมี	ใช้เถาฝนกับหินหรือต้มน้ำให้ละเอียดพอกแก้พิษงู	1	a
472	Polypodiaceae	<i>Pyrosia nuda</i> (Giesenh.) Ching	ผักปึกไก่	ลูกค้อมี	ใช้เถาฝนกับหินหรือต้มน้ำให้ละเอียดพอกแก้พิษงู	1	a, c
473	Primulaceae	<i>Aralia crenata</i> Sims	ตาเบ็ดตาไก่	สีคู้มีะ	ใช้ดอกแดงเหล้า แก้เลือดลมไม่ดีสำหรับผู้หญิง	1	a, c
474	Primulaceae	<i>Aralia rigida</i> Kurz	ก้างปลาหักเส้น	สีคู้มีะ	รากนำไปต้มน้ำดื่มแก้เลือดลมไม่ดี	1	a, c
475	Primulaceae	<i>Aralia</i> sp.	รวม	สีคู้มีะ	ต้มรับประทานน้ำแก้ว ใบ ผลสุกรับประทานได้	1, 2	a, c
476	Primulaceae	<i>Embella subcoriacea</i> (C. B. Clarke) Mez	ส้มป่อง	ก้วยสุเกาะ	ใบอ่อนรับประทานได้ มีรสเปรี้ยว ใช้ทำแกงส้ม	2	a, c
477	Primulaceae	<i>Maesa indica</i> (Roxb.) A. DC.	ข้าวสารน้อย	ซีริจาศรี	ใช้ใบและลำต้นนำไปต้มน้ำรับประทานน้ำ แก้วจืดเสียด แน่นท้อง แน่นหน้าอก	1	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
478	Primulaceae	<i>Marantodes pumilum</i> (Blume) Kuntze	ว่านงามตัด	มีกาแม็ดหรี	รากใช้ร่วมกับบิคริมอ และมีเกมะเฒ่า ใช้รับประทานน้ำเป็นยาคุมกำเนิด ทำให้เป็นหมัน	1	a, c	
479	Proteaceae	<i>Helicia</i> sp.	เหมือด	ลิ้นตะเภา	เปลือกต้ม ต้มน้ำแก้ไข้	1	d	
480	Pteridaceae	<i>Adiantum lunulatum</i> Burm. f.	เพนกันดำ	ประดวยชูโต	ยอดอ่อนรับประทานสดได้	2	a, c	
481	Pteridaceae	<i>Ceratopteris thalictroides</i> (L.) Brongn.	ผักกูดน้ำ	วะซีโพะ	ยอดอ่อนใช้สดหรือแกงรับประทานเป็นผัก	2	c, e	
482	Pteridaceae	<i>Doryopteris ludens</i> (Wall. ex Hook.) J. Sm.	เพนราจินี	ลู่บ่ได้กะบ่ได้	ร่วมกับ <i>Tectaria impressa</i> และ <i>T. polymorpha</i> ต้มดื่ม ที่มีรักษาอาการเวียนศีรษะหน้ามืด ตาลาย เนื่องจากเลือดลมไม่ปกติ และบำรุงกำลัง	1	a, b, c	
483	Putranjivaceae	<i>Putranjiva roxburghii</i> Wall.	ประคำไก่	เกรียโพะกะ	ใช้เปลือกต้มน้ำอาบ แก้อาการบวม	1	a, c, d	
484	Rafflesiaceae	<i>Sapria himalayana</i> Griff.	กระโดนฤๅษี	กะเป้อไฟ	เนื้อดอกตูมและดอกที่ยังไม่เหี่ยวใช้รับประทานเป็นอาหารได้	2	a	
485	Rafflesiaceae	<i>Sapria ram Bänziger & B. Hansen</i>	กระโดนพระราม	กะเป้อไฟ	เนื้อดอกตูมและดอกที่ยังไม่เหี่ยวใช้รับประทานเป็นอาหารได้	2	a	
486	Ranunculaceae	<i>Naravelia laurifolia</i> Wall. ex Hook. f. & Thomson	กวาดลูก	ชะนาคิด้อว	นำเถามาทุบแล้วต้ม รับประทานแก้อาการโรคริดสีดวง หรือจะทุบแล้วใช้ผสมก็ได้	1	a, c	
487	Rhamnaceae	<i>Ventilago denticulata</i> Willd.	รางแดง	กระชิตละลือ	ใช้เถาตัดเป็นปล้อง ๆ ต้มน้ำอาบให้เด็ก แก้แผลง	1	a, c	
488	Rhamnaceae	<i>Ventilago harmandiana</i> Pierre	เครือปลอก	กระชิตละลือ พล่าจ้อ	เถาต้มน้ำบำรุงกำลัง	1	c, d	
489	Rhamnaceae	<i>Ziziphus jujuba</i> Mill.	พุทรา	สะเคาะมี	ผลเป็นอาหาร	2	d, e	
490	Rosaceae	<i>Prunus kaengkrachanensis</i> Nagam., Tagane & Suddee	นูดต้นแก่ง กระจาน	จิดอเกาะ	เปลือกในใช้หมักทำแป้งไวน์รสเลิศ	1	a	
491	Rosaceae	<i>Rubus cochinchinensis</i> Tratt.	ไชยูงวน	หน่อไชยติ	ผลสุกรสหวานรับประทานได้	2	a	
492	Rosaceae	<i>Rubus sumatranus</i> Miq.	หนามงิ้ว	หน่อไชยติ	ผลสุกรับประทานได้ ผลทุบให้ละเอียดผสมน้ำมันงาได้แก่คั้นคั้น ก่อนนำไปต้ม ให้สีดำ	2, 3	a, c	
493	Rubiaceae	<i>Breonia chinensis</i> (Lam.) Capuron	กระทุงเบก	ตะเต้	ใช้รากสด หรือรากแห้งต้มน้ำผสมกับลูกแมงคั้งดื่ม	1	a, c	
494	Rubiaceae	<i>Chassalia curviflora</i> (Wall.) Thwaites	เข็มพระราม	จิดราจู้	ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ไข้	1	a	
495	Rubiaceae	<i>Cinchona</i> sp.	คินนิน	ตร้อ	นำมต้มรับประทานแก้ลาเรีย	1	e	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
496	Rubiaceae	<i>Coffea arabica</i> L.	กาแฟ	กาแฟ	ผลนำมาทำเป็นกาแฟสดดื่มได้บ้างร่างกาย เนื่องจากมีการส่งเสริมในพื้นที่	1	a
497	Rubiaceae	<i>Ixora brunonis</i> Wall. ex G. Don	ตลับขันทก (เข้มขม)	โพคลี	รากใช้รับประทานแก้อาการท้องเสีย หรือจะต้วยาก็ได้	1	a, c
498	Rubiaceae	<i>Ixora cibidela</i> Craib	เข้มป่า	พ้อที่	ต้นฝนกับน้ำชาหรือต้มแก้ไอ	1	d
499	Rubiaceae	<i>Ixora javanica</i> (Blume) DC.	เข้มทอง	พ้อมีคัส	รากฝนกับน้ำรับประทานแก้ไอ (อาการใช้พิดหนึ่ง)	1	a
500	Rubiaceae	<i>Keenania capitata</i> (Ridl.) Craib	วานกลับ	จืดาดู	ในทางความเชื่อ เรียกคนให้กลับมามีชีวิต เช่น เมื่อเดินป่าตามหลังคนนำหน้าไม่ทัน แล้วต้องการให้คนนำหน้าย้อนกลับมาหาให้ใช้กิ่งไม้ชนิดนี้ บริกรรมคาถาแล้วปักลงบนดินแล้ว กลับใจไปก็หันกลับมาแล้ว คนที่เดินข้างหน้าจะเปลี่ยนใจย้อนกลับมาหาทันทีที่พอกพราทางที่ตามรอย ลี้ตรีใช้วิธีนี้เรียกสัตว์ที่ก่อกวนตามให้กลับมา หรือจะใช้ในการแก้คุณไสยก็ได้	4	a
501	Rubiaceae	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอ	คู่	ใบเป็นอาหาร ผลดื่มรับประทานแก้เบาหวาน ใช้รากและแก่นไม้ย้อมผ้า	1, 2, 3	a, c, d, e
502	Rubiaceae	<i>Morinda coreia</i> Buch. - Ham.	ยอบ่า	โคะ	ผลดื่ม ต้มน้ำแก้เบาหวาน	1	a, d
503	Rubiaceae	<i>Nauclea orientalis</i> (L.) L.	กระทุมน้ำ ก้านเหลือง	ตะเคีที่	เปลือกคั้นน้ำบรรเทาอาการปวดเมื่อย บำรุงเลือด	1	d
504	Rubiaceae	<i>Oxyceros bispinosus</i> (Griff.) Tirveng.	พญาท้าวสะเอา	จืดงาชะลอเยาะตี	ใช้เป็นเครื่องรางของขลัง แถบตั้งหรือของเหล้าเป็นยาบำรุงกำลัง	1, 4	a, c
505	Rubiaceae	<i>Paederia calycina</i> Kurz	กระดังงากวาง	เมษาข่อย	ดอกสด จิมน้ำพริก ต้มน้ำ ต้มและอบ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ไล่ลม ขับลม	1, 2	b
506	Rubiaceae	<i>Paederia foetida</i> L.	ย่านพาโหม	กะขี้โสะ	นำไปหรือรากคั้นรับประทานบำรุงธาตุ	1	a
507	Rubiaceae	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	เนมะนะเออี	นำไปหรือรากคั้น รับประทานผสมกับน้ำแก้ปวดท้อง ยอดอ่อนเป็นยาขับลม	1	c, e
508	Rubiaceae	<i>Psychotria adenophylla</i> Wall.	จันทน์คันทนา	กะจืดราวันน้ำ	รากกับใบใช้ต้มน้ำรับประทานแก้ไอ แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ	1	a, c
509	Rubiaceae	<i>Psychotria</i> sp.	เข้มเหลือง	กะจืดรา	ต้มน้ำดื่มแก้ไอ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ไล่ลม ขับลม	1	a, c
510	Rubiaceae	<i>Saprosma brunnea</i> Craib	พาโหมต้น	จืดอีโพ	ใบอ่อนรับประทานเป็นผัก	2	a
511	Rubiaceae	<i>Uncaria cordata</i> (Lour.) Merr.	กัทุม	จืดแคว	รับประทานน้ำที่อยู่ในเถา มีรสฝาด แก้โรคบิด ผู้หญิงประจำเดือนรับประทานบ่อย ๆ จะทำให้ไฟเป็น	1	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อการค้า	ชื่อภาษาอังกฤษ	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
512	Rubiaceae	<i>Uncaria macrophylla</i> Wall.	เขาคายแม่ทูลุบ	จืดแค้ว		รับประทานน้ำที่ชงในเตา มีรสฝาด แก้โรคบิด ผู้หญิงมีประจำเดือนรับประทานบ่อย ๆ จะทำให้เป็นหมัน	1	a, c
513	Rutaceae	<i>Acronychia pedunculata</i> (L.) Miq.	กะอวม	กะอวม		เปลือกตำรับประทานแก้อ	1	a
514	Rutaceae	<i>Citrus x aurantium</i> L.	ส้ม	ปน่อชื่อ		ผลเป็นอาหาร	2	e
515	Rutaceae	<i>Citrus aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	มะนาว		ผลเป็นอาหาร	2	e
516	Rutaceae	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	มาโกล		นำผลมาคั้นน้ำผสมกับปูนและหมากทาทั้งเด็กแก้การปวดท้อง ผลนำมาประกอบอาหาร	1, 2	d, e
517	Rutaceae	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	เซาะโอะ		ผลเป็นอาหาร	2	e
518	Rutaceae	<i>Citrus medica</i> L.	มะนาวควาย	โตกาปน่อ		ผลสุกผิวสีเหลือง รับประทานแล้วแก้กระหายน้ำ	1, 2	a, c
519	Rutaceae	<i>Clausena harmandiana</i> (Pierre) Guillaumin	ส่องฟ้า ส่องฟ้าดง	นวมก้อ กัลิ่งหนุมาน		รากนำมาต้มแก้ปวดเอว	1	d
520	Rutaceae	<i>Clausena</i> sp.	กัลิ่งหนุมาน	นวมก้อ		ใช้หัวตองเหล้ารับประทานเป็นยาบำรุงร่างกาย	1	a, b, c
521	Rutaceae	<i>Harrisonia perforata</i> (Blanco) Merr.	หนามคนทา	จิกอพะ		ใบตำ พอกแก้ปวดหัว แก้ไข้ แก้ลม แก้พิษฝี	1	b, d, e
522	Rutaceae	<i>Luvunga scandens</i> (Roxb.) Buch. - Ham. ex Wight & Arn.	ช้างงาเดียว	ปะแตงน้อย		ใช้ใบใส่ผงตองเหล้า บำรุงร่างกาย	1	a, c
523	Rutaceae	<i>Melicope lunu-ankenda</i> (Gaertn.) T. G. Hartley	สี่สามง่าม	คูกะ		ใบรับประทานได้ชื่นลม แก้ท้องอืด ท้องเสีย	1	a
524	Rutaceae	<i>Micromelum minutum</i> Wight & Arn.	หัสศุณ	จิชอพู		ต้มดื่ม แก้หน้ามืดตาลาย และแก้ท้องอืด ท้องเสีย ดื่มน้ำสกัดจากแก่นแก้วร้อน	1	b, d, e
525	Rutaceae	<i>Murraya paniculata</i> (L.) Jack	แก้ว	พะเนาะ		ต้นใช้ประดับตกแต่ง	3	e
526	Rutaceae	<i>Toddalia asiatica</i> (L.) Lam.	เครื่องห้า	กะป้า		ใช้เถารวมกับกัลลิ่งหนุมาน ตองเหล้าดื่มบำรุงกำลัง	1	a, c
527	Rutaceae	<i>Zanthoxylum limonella</i> (Dennst.) Alston	กัจัตตัน	โระโอะโอะ		นำรากมาทุบกับหินรับประทานผสมกับน้ำเกลือ เป็นยาหอม ผลใช้เป็นเครื่องเทศ	1, 2	a, c, d, e
528	Rutaceae	<i>Zanthoxylum nitidum</i> (Roxb.) DC.	กัจัตหน่วย	โคะโอะโอะ		เมล็ดใช้เป็นเครื่องเทศ ยอดอ่อนรับประทานเป็นผักสด	2	a

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อละแวก	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
546	Sapotaceae	<i>Chrysophyllum roxburghii</i> G. Don	ชิงช้า	ชิงช้า	ชิงช้า	ชิงช้า	ผลรับประทานได้ เปลือกนำมาต้มรับประทานเพื่อถ่ายพยาธิ	1, 2	a, c
547	Scrophulariaceae	<i>Buddleia asiatica</i> Lour.	ราชพฤกษ์	ราชพฤกษ์	ราชพฤกษ์	ราชพฤกษ์	ดอกชูชกทั้งที่พืชในพืชไร่หรือในสวน	4	b
548	Selaginellaceae	<i>Selaginella</i> sp.	หญ้างู	หญ้างู	หญ้างู	หญ้างู	ใบ นำมาพอกแผลโรคริดสีดวง	1	a, c
549	Simaroubaceae	<i>Brucea javanica</i> (L.) Merr.	ราชคฤ	ราชคฤ	ราชคฤ	ราชคฤ	ต้นต้มน้ำดื่มรักษาโรคมะเร็ง อาจใช้ร่วมกับบอระเพ็ด และเปล้าน้อย	1	a, b, d
550	Simaroubaceae	<i>Eurycoma longifolia</i> Jack	ปลาไหลเผือก	ปลาไหลเผือก	ปลาไหลเผือก	ปลาไหลเผือก	รากมีรสขม ใช้ดื่มรับประทานแก้ไข้มาลาเรีย ออกฤทธิ์ดีกว่ากอมขมและฤๅษณา	1	a, c
551	Simaroubaceae	<i>Picrasma javanica</i> Blume	กอมขม	กอมขม	กอมขม	กอมขม	เปลือกต้มน้ำรับประทานแก้ไข้มาลาเรีย	1	a, c
552	Solanaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริกชี้ฟ้า	พริกชี้ฟ้า	พริกชี้ฟ้า	พริกชี้ฟ้า	ผลใช้ต้มน้ำพริก และเป็นเครื่องแกงและจิ้ม	2	a, b, d, e
553	Solanaceae	<i>Datura metel</i> L.	ตำบองป่า	ตำบองป่า	ตำบองป่า	ตำบองป่า	ผลเป็นพิษรับประทานแล้วอาจทำให้เสียชีวิต ใช้เบื่อสุนัข	3, 5	e
554	Solanaceae	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	มะเขือส้ม มะเขือเทศลูกเล็ก	มะเขือส้ม มะเขือเทศลูกเล็ก	มะเขือส้ม มะเขือเทศลูกเล็ก	มะเขือส้ม มะเขือเทศลูกเล็ก	ผลได้แกง แต่งรสเปรี้ยว ตำนานพริก	2	b, d, e
555	Solanaceae	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	ยาสูบ	ยาสูบ	ยาสูบ	ใบแห้งผอม ตากให้แห้ง ทำเป็นยาเส้น ใช้สูบเป็นบุหรี่	3	a, b, c, d, e
556	Solanaceae	<i>Physalis angulata</i> L.	โหงง	โหงง	โหงง	โหงง	ใบต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด	2	d
557	Solanaceae	<i>Physalis minima</i> L.	โหงง	โหงง	โหงง	โหงง	ใช้เปลือกต้มน้ำผสมกับต้นหอมตยพริก ไปรยในแฉ่งน้ำที่มีปลาทำให้ปลาตาย	3	a, e
558	Solanaceae	<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือเปราะ	มะเขือเปราะ	มะเขือเปราะ	มะเขือเปราะ	ผลเป็นอาหาร	2	e
559	Solanaceae	<i>Solanum americanum</i> Mill.	มะเขือขม	มะเขือขม	มะเขือขม	มะเขือขม	ผลรับประทานได้เป็นผลไม้	2	b, d
560	Solanaceae	<i>Solanum indicum</i> L.	มะเขือขม	มะเขือขม	มะเขือขม	มะเขือขม	ผลรับประทานได้	2, 3	d
561	Solanaceae	<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือยาว	มะเขือยาว	มะเขือยาว	มะเขือยาว	ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด	2	d
562	Solanaceae	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	มะเขือพวง	มะเขือพวง	มะเขือพวง	ผลรับประทานได้	2	a, d, e
563	Solanaceae	<i>Solanum trilobatum</i> L.	มะเขือเครือ	มะเขือเครือ	มะเขือเครือ	มะเขือเครือ	ผลรับประทานได้	1	d
564	Stemonaceae	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หมอนตยพริก	หมอนตยพริก	หมอนตยพริก	หมอนตยพริก	ใช้หัวต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด	3	a, c
565	Talinaceae	<i>Talinum fruticosum</i> (L.) Juss.	โสมไทย	โสมไทย	โสมไทย	โสมไทย	ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด	1	e

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อภาษาอังกฤษ	ชื่อเหง้า	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
580	Urticaceae	<i>Pellionia repens</i> (Lour.) Merr.	กมก้อลลอคซอน	เนาะเป็ด	ยอดอ่อนรับประทานได้ ทั้งต้นรับประทานน้ำในสตรีที่เลือดลมไม่ดี ยอดอ่อนประกอบอาหารได้	1, 2	a, c		
581	Urticaceae	<i>Pokkiospermum suaveolens</i> (Blume) Merr.	ย่านมูรู	แครกตุ้มมี	น้ำในเถาใช้ต้มแก้โรคเลือดลมไม่ดี ถ่านนำมาทุบให้ละเอียดแล้วตากแห้ง ใช้เป็นได้ตั้ง เพราะให้กลิ่นเยอะและไม่มีปลวกไฟและกลิ่นควันมีรสเมา	1, 3	a, c, d		
582	Verbenaceae	<i>Stachytarpheta jamaicensis</i> (L.) Vahl	หญ้านวลยง	คี่เปด	ต้นและใบ นำมาต้ม ให้น้ำระเหยจนกระทั่งตกแห้งได้	1	c, e		
583	Vitaceae	<i>Aloe leucostaphylum</i> (Dennst.) Alston	เครือเขาน้ำ	ตะอี่ทุ้อปะ	เถาผสมกับน้ำทาแก้ง	1	c, d		
584	Vitaceae	<i>Ampelocissus martinii</i> Planch.	เถาส้มกุ้ง	ชะมิโปะ	เถาใช้ต้มรับประทานน้ำให้สดหรือไฟแห้งแล้วรับประทานเป็นยาบำรุง ผู้ชายรับประทานได้แต่ไม่นิยม	1	a, c		
585	Vitaceae	<i>Coyratia trifolia</i> (L.) Domin	เถาตัน	เนาะทีเคาะ	เถาใช้ย้อมหรือต้มเหล้าคั้นกิน เพื่อไม่ให้เมาที่ดื่มขึ้นหม้อรับประทานเพิ่มขึ้น	3	a, c		
586	Vitaceae	<i>Cissus hastata</i> Miq.	เถาส้มข้าว	โซปลาฮี	ใช้ประกอบอาหาร มีรสเปรี้ยว	2	e		
587	Vitaceae	<i>Cissus javana</i> DC.	ดาตตะกั่วเถา	ซิมูปอวอ	ใบตัดกับกะปิและข้าวสุกห่อแล้วนำไปเผาไฟให้ร้อนแล้วเอาไปทอดจนแห้งที่โดนตัวบั้งจนพองเป็นสีเทาให้แห้งอย่างรวดเร็ว	1	a		
588	Vitaceae	<i>Cissus</i> sp.	-	ชิดายะบูป้อ	นำเถามาต้ม นำน้ำไปอบแก้มแสงในสตรีที่เห็นมลูก	1	a, c		
589	Vitaceae	<i>Leea indica</i> (Burm. f.) Merr.	กะดังใบ	น้อแอ้ว	ผลเป็นเหยื่อตกปลา	3	b		
590	Vitaceae	<i>Leea rubra</i> Blume ex Spreng.	เงียง	นาระแอนมู	รากผสมกับหินอ่อนน้ำทาแก้ง ช่วยลดหนอง ทำให้แผลหายเร็ว	1	a, c		
591	Vitaceae	<i>Tetrasigma cruciatum</i> W. G. Craib & Gagnep.	หูนแปล	คลิดูให้	ใบมีรสเปรี้ยวรับประทานสดได้ และสามารถนำไปประกอบอาหารได้	2	a, c		
592	Xanthorrhoeaceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f.	ว่านหางจระเข้	โปตะมาแม่	รากทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	1	a, e		
593	Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่า	ตะอี่ชี่	หัวตำผสมในเครื่องแกงจิ้มน้ำพริก	2	a, d, e		
594	Zingiberaceae	<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm. f.) Roscoe	ข่าป่า	ป้ออี	หัวจมน้ำพริก	2	b, d		
595	Zingiberaceae	<i>Alpinia mutica</i> Roxb.	ข่าน้ำ	โปคี	ใช้ทำเครื่องยาเป็นยาถอนงูเห่า ผสมกับข่า 17 ชนิด มีฤทธิ์เป็นยาบำรุงกำลัง ถ้าดื่มเป็นประจำจะเสลดหรือนำไปประกอบอาหารได้ผลสุกกับประทานได้ มีสีแดง รสหวาน	1, 2	a, c, e		
596	Zingiberaceae	<i>Amomum aculeatum</i> Roxb.	เร่ง้าง	โป้ว	ตำรวมกับลูกพริกไทยป่นเป็นลูกเล็ก ๆ รับประทาน	2	d		

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อะหรั่ง	วิธีใช้/ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
597	Zingiberaceae	<i>Amomum dealbatum</i> Roxb.	เร่ว	โปะอ้าย	ลำต้น ขอบอก รับประทานเป็นผักลิ้มรสเผ็ด ผลสุกรับประทานได้มีรสหวาน	2	a, c, e
598	Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.	-	โปะจั่วเคาะ	หัวใช้ต้มเหล้า ต้มบำรุงกำลัง ชนิดโปะจั่วเคาะมีรอยด่างขาวคล้ายตะขอย	1	a, c
599	Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.	(ชนิดดำ)	โปะจั่วเคาะ	หัวใช้ต้มเหล้า ต้มบำรุงร่างกาย	1	a, c
600	Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.	(ดอกขาว)	โปะจั่วเคาะ	หัวใช้ต้มเหล้า ต้มบำรุงร่างกาย	1	a, c
601	Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.	ชิงดำ	ตะอี่ซู้	ใช้ทุกส่วนรับประทานดิบ บำรุงร่างกาย แต่มีแคลาในการลดอนตัน ใช้เป็นยาต่ออายุใช้ส่วนหัวตากแห้ง	1	a, c
602	Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.	ปุดชมพู	โปะจั่วเคาะซู้	รากผสมกับรากปุดเคาะ ต้มหรือดองเหล้ารับประทานทำให้ร่างกายแข็งแรง	1	a
603	Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.	เร่วยา	ตะอี่	หัวใช้ต้มเหล้า บำรุงร่างกาย	1	a, c
604	Zingiberaceae	<i>Amomum testaceum</i> Ridl.	กระวาน	โปะกะวา	ผลเป็นยาขับลม อบอุ่นหัวใจใน ผลมีกลิ่นหอม นำมาผสมกับยาสีฟันดอกบัวดู แต่ดีเดียวให้ละเอียด	1, 2	a, c, e
605	Zingiberaceae	<i>Amomum vilosum</i> Lour.	มะอี่	มะอี่	ผลแก่ผสมกับตัวอื่นต้มรับประทานน้ำเป็นยารักษาวิธโรค	1	a, c
606	Zingiberaceae	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชาย	ผ่อเนื้อ	ใช้ตำเป็นเครื่องแกงน้ำยา	2	a, d, e
607	Zingiberaceae	<i>Curcuma aeruginosa</i> Roxb.	ขมิ้นดำ	โปซู่	นำมาบดแล้วใช้เพื่อเป็นสีริมงคล	4	a, e
608	Zingiberaceae	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	โปพาดู	แห้งรับประทานได้ เป็นยาสมานแผล	1, 2	a
609	Zingiberaceae	<i>Curcuma mangga</i> Valetton & Zijp	ขมิ้นขาว	เมตั่ว	หัวเป็นอาหาร	2	e
610	Zingiberaceae	<i>Curcuma parviflora</i> Wall.	กระเจียวขาว	โป้วัก	ดอกและต้นอ่อนรับประทานเป็นผักหรือรับประทานดิบก็ได้	2	a
611	Zingiberaceae	<i>Curcuma</i> sp.	วานข้ามดอก	บอเย่ปะ	เหง้า ต้มรับประทานทำให้หลอดเลือดหัวใจ ยาบำรุงสตรี	1	a
612	Zingiberaceae	<i>Curcuma zedoaria</i> (Christm.) Roscoe	ขมิ้นอ้อย	ตะย้อ	หัวเป็นอาหาร	2	d
613	Zingiberaceae	<i>Etingera araneosa</i> (Baker) R. M. Sm.	ปุดแดง	โปทาคะ	หน่อและต้นอ่อนรับประทานสดได้หรือจะลวกรับประทานกับน้ำพริก แก้วโรตกระเพาะ	1, 2	a, c
614	Zingiberaceae	<i>Etingera littoralis</i> (J. Koenig) Giseke	ปุดใหญ่	โปจั่วเคาะ	หน่อและต้นอ่อนรับประทานสดได้หรือจะลวกรับประทานกับน้ำพริก	2	a, c

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ชื่อเครื่อง	ชื่อเหง้า	วิธีใช้ประโยชน์	ประเภทการใช้ประโยชน์	แหล่งที่มา
615	Zingiberaceae	<i>Etingera subterranea</i> (Holtum) R. M. Sm.	ปุดใบลาย	ปุดยี่เป	ปุดยี่เป	หน่อและต้นอ่อนรับประทานสดได้หรือจะลวกรับประทานกับน้ำพริก	2	a, c
616	Zingiberaceae	<i>Geostachys smitinandii</i> K. Larsen	ปุดตี๋ม	ปุดเคาะ	ปุดเคาะ	รากที่ลอยเหนือพื้นดินใช้ดมกลิ่นแก้ลม บำรุงร่างกาย สรรพคุณดีกว่าชนิดดอกขาว	1	a, c
617	Zingiberaceae	<i>Geostachys</i> sp.	ปุดเข่งตอกเหลือง	ปุดเคาะ	ปุดเคาะ	รากที่ลอยเหนือพื้นดินใช้ดมกลิ่นแก้ลม บำรุงร่างกาย	1	a
618	Zingiberaceae	<i>Globba</i> sp.	ปุดสิง	ขอมมีมูบอ	ขอมมีมูบอ	ดอก ต้นใช้ต้มรับประทานกับข้าว สำหรับคนที่อยู่ไฟ	1, 2	a, c
619	Zingiberaceae	<i>Hedychium coronarium</i> J. Koenig	มหาหงส์	โปะติลลิ	โปะติลลิ	ใช้หว่าดทำให้ละเอียดผสมน้ำผึ้งเป็นลูกกลอน รับประทานเช้า-เย็นครั้งละ 1 เม็ดทุกวันจนกว่าจะรับประทานหมด 3 กิโลกรัม ทำให้หนึ่งเหนียวอายุยืน (ผลข้างเคียงทำให้ผลร่วงหมดศีรษะ)	1	a
620	Zingiberaceae	<i>Hedychium villosum</i> Wall.	ตาเงิน	โปะติลลิ	โปะติลลิ	ใช้หว่าดทำให้ละเอียดผสมน้ำผึ้งเป็นลูกกลอน รับประทานเช้า-เย็นครั้งละ 1 เม็ดทุกวันจนกว่าจะรับประทานหมด 3 กิโลกรัม ทำให้หนึ่งเหนียวอายุยืน (ผลข้างเคียงทำให้ผลร่วงหมดศีรษะ)	1	a, c
621	Zingiberaceae	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	แมะซู	แมะซู	นำรากมาฝนกับหินทาแผลอักเสบ	1	a, e
622	Zingiberaceae	<i>Kaempferia pulchra</i> Ridl.	เปราะป่า	ตุกมิ	ตุกมิ	ใบอ่อนลวกจิ้มรับประทานกับน้ำพริก หรือแกงได้	2	a, c
623	Zingiberaceae	<i>Kaempferia</i> sp.	เปราะป่า	โปะบ็อก	โปะบ็อก	หว่าดทำให้ละเอียดพอกแผลสด แผลเป็นหนองทำให้แผลแห้งเร็ว	1	a, c
624	Zingiberaceae	<i>Zingiber montanum</i> U. Koenig) Link ex A. Dietr.	โพล	เมตะเคาะ	เมตะเคาะ	นำหัวมาทุบให้ละเอียดเอาน้ำโพลที่ทิ้งจะแก้การกรหมันมีดี หรือฝนทาแผลอักเสบ	1	e
625	Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	ตะอี	ตะอี	ต้มรับประทานแก้จุกเสียด	1	a, e
626	Zingiberaceae	<i>Zingiber peninsulare</i> Thellade	กระตือป่า	เปาะออกู	เปาะออกู	ดอกและหน่ออ่อนรับประทานได้	2	a, c
627	Zingiberaceae	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระตือ	กำเมย	กำเมย	ดอกเป็นผักสด หรือต้มจิ้มน้ำพริก	2	a, d, e

หมายเหตุ: ประเภทการใช้ประโยชน์ 1 พิษสมุนไพร ยารักษาโรค หรือยาบำรุงร่างกาย 2 พิษใช้เป็นอาหาร 3 พิษใช้สอยในชีวิตประจำวัน 4 ใช้ในพิธีกรรมและประเพณี (ความเชื่อ) 5 พิษมีพิษ แหล่งที่มา a มาจากการศึกษาครั้งนี้ b อรทัย (2546) c อภิชา และคณะ (2551) d เลอศักดิ์ (2551) e อรรถกร (2553)

www2.dnp.go.th/dnpii/
www.nprcenter.com/nprc1/